

IUSTITIA

REVISTA BAROULUI DOLJ

ANUL IV

NR. 1-2 (7-8)/2013

Cuprins

STUDII ȘI COMENTARII

Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept

Ion TURCULEANU

Mihaela Cătălina MIHAI 5

O măsură prudențială utilă în supravegherea bancară

Ianfred SILBERSTEIN 8

Le Livre VIIème du Nouveau Code Civil Roumain – réglementation de droit international privé européen

Bianca Maria Carmen PREDESCU 14

Ordinul de protecție – varietate a ordonanței președințiale

Oana GHIȚĂ 19

Noțiunea de „contrarietate de interese” în sensul art. 215 Cod civil și delimitarea față de „conflictul de interese”

Răzvan SCAFES 26

Restrângerea exercițiului libertății de exprimare în procesul penal pentru garantarea autorității și imparțialității autorității judecătorești

Ionel GRIGORIE 29

Aspecte privind protecția dreptului la viață privată din perspectiva criminalității informatice

Adrian Cristian MOISE 33

PRACTICĂ JUDICIARĂ

Practică judiciară recentă în materia societăților

Lucian Bernd SĂULEANU 43

Jurisprudență franceză în materia cesiunilor de acțiuni și părți sociale

Silvia Elena GĂLOI 54

FORUM**Congresul Federației Barourilor din Europa - Cluj-Napoca, 16 -19 octombrie 2013****Impresiile reprezentantului Baroului Dolj**

Mihai-Dragoș NICU 61

Drept german și Drept european - Școala de vară din München,**Ludwig-Maximilians Universität -3-27 iulie 2013**

Sorin MANAFU 67

Despre Adunarea Generală Mundiavocat Budapesta, 13-15 septembrie 2013

Mihai-Dragoș NICU 70

Jurnalul vizitei de la Vidin

Mihai Cristian POPESCU 73

O perspectivă unilaterală asupra profesiei la nivel organizațional

Răzvan SOCOTEANU 75

Asociația Tinerilor Avocați – un nou început de drum ..... 78**VARIA****Seara Baroului Dolj**

Ion TURCULEANU 81

Muzica ne înnobilează; Filarmonica „Oltenia” din Craiova

Mihai UNGUREANU 82

...Gânduri

Antoni ZAMFIR 83

Festivalul internațional Shakespeare, ediția a IX-a, Craiova, 23 aprilie-4 mai 2014,**București, 26 aprilie-9 mai 2014**

Emil BOROĞHINĂ 84

Avocatura și muzica – profesie și pasiune mână-n mână...

Carmen FLOREA 86

Maria Opreța Defta – un avocat dăruit picturii

Bianca Maria Carmen PREDESCU 87

E o străină

Nori COANDĂ 90

Revista „IUSTITIA”, Serie nouă, continuatoarea revistei din perioada interbelică „JUSTIȚIA OLTENIEI”, este editată la inițiativa dlui prof. univ. dr. **Ion Turculeanu** – decanul Baroului Dolj

---

☐ COLEGIUL DE REDACȚIE

- Prof. univ. dr. **Sorin Ionescu** – Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative
- Conf. univ. dr. **Lucian Săuleanu** – Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative
- Prof. univ. dr. **Bianca Maria Carmen Predescu** – Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative
- Av. dr. **Radu Marinescu** – Baroul Dolj

BAROUL DOLJ

Adresa:

Calea București, Bl. 17D mezanin, Municipiul Craiova,
Cod postal: 200678, Județul Dolj, România

Telefon: +4 0251.413.940, +0351.408.430

Fax: +0251.413.937

e-mail: office@barouldolj.ro

web: www.barouldolj.ro

STUDII ȘI COMENTARII

Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept¹

Prof. univ dr. Ion TURCULEANU,
Decanul Baroului Dolj

Avocat Mihaela Cătălina MIHAI,
Baroul Dolj

Intrarea Noului Cod de procedură civilă în vigoare la 15 februarie 2013 a urmărit să obțină în materia evacuării o mai bună gestionare a relațiilor cu chiriașii, rău-platnicii și toleranții, precum și o mai rapidă desfășurare a litigiilor ce privesc aceste aspecte. Este fără îndoială motivul pentru care Noul Cod de procedură civilă (NCPC) reglementează prin art. 1033-1048 o procedură de evacuare.

Dacă înainte de adoptarea noului cod, procedura evacuării unui chiriaș ce nu își achita la termenele contractuale chiria era anevoioasă și de durată, putând fi folosită în acest scop doar procedura de drept comun, Noul Cod de procedură civilă reglementează prin art. 1033-1048 o procedură de evacuare care, cel puțin teoretic, apare ca fiind simplă și rapidă, prin faptul că încearcă să elimine impedimentele ce ar putea întârzia soluționarea cât mai rapidă a litigiului.

Obiect și condiții

Procedura specială de evacuare se aplică, după cum îi spune și numele, evacuării din imobile, folosite sau ocupate fără drept de foștii locatari sau de alte persoane.

Art. 1.033 definește sensul termenilor acestui capitol arătând că în categoria locatarilor sunt incluși: locatarul principal, chiriaș sau arendaș, sublocatarul sau un cesionar al locatarului, iar din categoria locatorilor fac parte: locatorul principal, sublocatorul, cesionarul sau dobânditorul imobilului.

Din definiția legală a termenilor folosiți în această descriere, procedura poate fi folosită nu numai de proprietarul/locatorul imobilului închiriat, ci și de un sublocator (chiriașul inițial) sau un cesionar și chiar de dobânditorul ulterior al imobilului, lărgindu-se plaja persoanelor care pot beneficia de un remediu rapid în cazul refuzului locatarului de a evacua imobilul. Mai mult, această procedură poate fi folosită de proprietar și direct împotriva unui sublocator, chiar dacă nu are cu acesta legături contractuale în mod direct.

Bineînțeles că procedura poate fi folosită doar împotriva acelor chiriași sau persoane care nu au dreptul de a folosi imobilul respectiv, fie că acesta s-a stins, fie că aceștia nu l-au avut niciodată și au ocupat imobilul în mod abuziv.

Ca prim avantaj apare posibilitatea proprietarului de a se îndrepta pe această cale împotriva unei persoane care ocupă fără drept imobilul, situație care în practica anterioară acestui Cod

---

¹ „Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept” a fost expusă de autori în cadrul Atelierului de lucru din data de 22 octombrie 2013, la sediul Baroului Dolj, în prezența unei numeroase asistente.

de procedură civilă era asimilată unei acțiuni în revendicare și supusă regulilor timbrajului la valoare.

Procedura este utilă și celor care ar avea la dispoziție o acțiune izvorâtă din contractul cu ocupantul imobilului, fie și numai datorită celerității pe care o presupune, cel puțin la nivel de reglementare.

Un alt avantaj adus de această procedură constă în stabilirea competenței exclusiv judecătorești în circumscripția căreia se află imobilul, chiar și atunci când locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

Al treilea avantaj rezultă din dispozițiile art. 1036 NCPC care dispune că locatarul și ocupantul imobilului sunt socotiți ca având domiciliul lor obligatoriu în imobilul pe care îl ocupă. Chiar dacă imobilul este închis, procedura se va realiza prin afișare la ușa acestuia. Pe această cale reclamantul este scutit de îndelungi și uneori imposibile proceduri administrative pentru a afla domiciliul sau sediul pârâtului, fiind suficientă adresa imobilului din care dorește evacuarea.

Deși evident s-a urmărit o simplificare a procedurii, în măsura în care evacuarea pe această cale se poate solicita și cu privire la imobilele arendate, iar acestea sunt în principal terenuri agricole, reglementarea este cumva contradictorie cu principiul asigurării dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare.

Atunci când locațiunea a încetat prin expirarea termenului, prin acțiunea locatorului, neplata chiriei sau din orice altă cauză, locatorul care dorește să reintre în posesia imobilului îl va notifica în acest sens pe locatar.

Considerăm că această prevedere, prin sine însăși, se aplică numai locațiunilor încheiate prin atingerea la termen, pentru celelalte cazuri, în măsura în care contractul nu cuprinde clauze care să permită rezilierea acestuia prin declarație unilaterală (art. 1.550 din Noul Cod civil) sau care să conțină un pact comisoriu ce acționează de plin drept (art. 1.553 din Noul Cod civil), este necesară și intervenția instanței de judecată pentru a constata reziliat contractul.

Notificarea nu poate fi făcută decât prin intermediul executorului judecătoresc, oricăr altă formă având drept urmare neîndeplinirea procedurii prevăzute de art. 1037 și art. 1038 NCPC.

Aceeași notificare trebuie făcută și celui care ocupă fără drept un imobil, diferența fiind exclusiv de termen, pentru locatar sunt acordate 30 de zile în vederea evacuării voluntare, pentru ocupant, 5 zile.

Evacuarea voluntară

De menționat că noua reglementare prevede și posibilitatea unei evacuări voluntare, conform art. 1039 din Noul Cod de procedură civilă. Aceasta se aplică atunci când locatarul notificat privind evacuarea părăsește imobilul. În astfel de cazuri proprietarul este îndreptățit să intre în posesia imobilului fără a mai efectua alte proceduri.

Articolul stabilește o serie de prezumții legale din care se poate concluziona că imobilul a fost părăsit: încetarea activității economice ori a folosirii, precum și în cazul returnării cheilor, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile din imobil.

Considerăm că simpla încetare a activității economice sau a folosinței nu poate fi considerată părăsire a imobilului câtă vreme bunurile sunt lăsate în continuare în acesta. Astfel, „precum și” folosit în acest context de legiuitor ar trebui interpretat ca introducere a unor condiții cumulative, și nu alternative.

Judecata cererii de evacuare

Regula este că judecata cauzei are loc cu citarea părților, de urgență, cu dezbateri sumare ce au loc în camera de consiliu, întâmpinarea nefiind obligatorie. Acțiunea de evacuare poate

avea și un capăt de cerere privind obligarea pârâtului la plata chiriilor exigibile.

Judecata cauzei poate avea loc fără citarea părților doar dacă evacuarea se cere pentru neplata chiriei în baza unui contract ce constituie un titlu executoriu pentru plata acesteia. În acest sens, art. 1798 din Noul Cod civil prevede calitatea de titlu executoriu, pentru plata chiriei, a contractului de închiriere încheiat prin înscris sub semnătură privată ce a fost înregistrat la organele fiscale sau a contractului încheiat în formă autentică. Un asemenea contract ar scurta și mai mult timpul de soluționare a cauzei, din moment ce nu mai este necesară prezența părților în fața judecătorului.

Este limitată, de asemenea, posibilitatea pârâtului de a prelungi judecata prin formularea unor cereri incidentale de genul cererii reconvenționale, chemarea în judecată a altor persoane sau chemarea în garanție, acestea putând fi introduse doar pe cale separată.

Hotărârea pronunțată în primă instanță este executorie și poate fi atacată cu apel în 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, sau de la comunicare, când s-a dat fără citarea lor.

Executarea acestei hotărâri poate fi suspendată într-un singur caz, dacă evacuarea a fost dispusă pentru neplata chiriei sau arenzii executarea se poate suspenda fie în apel, fie în contestația la executare, dacă pârâtul consemnează în numerar, la dispoziția creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat, suma stabilită pentru asigurarea ratelor datorate până la data cererii de suspendare, precum și cea aferentă ratelor ce vor deveni exigibile în cursul judecății procesului.

Prezența procedură este limitată de dispozițiile art. 895 din Noul Cod de procedură civilă, ce interzic orice evacuări ale chiriașilor între 1 decembrie și 1 martie, adică într-o perioadă de protecție socială specială, avută în vedere de legiuitor.

Astfel, cu rezervele arătate anterior, procedura evacuării prevăzută de Noul Cod de procedură civilă promite să fie un instrument flexibil și cu cheltuieli reduse, taxa de timbru fiind de 200 de lei, adică o reglementare pusă la dispoziția locatorilor.

O măsură prudențială utilă în supravegherea bancară

Dr. Ianfred SILBERSTEIN

Consilier Juridic în cadrul Băncii Naționale a României

Supravegherea bancară se demonstrează a fi activitatea desfășurată de autoritatea națională în materie, abilitată de lege cu verificarea modului în care instituțiile de credit din sistemul bancar respectă cerințele, normele și indicatorii de prudențialitate reglementată, în mod corect, prin lege sau reglementările date în aplicarea acesteia. Reglementările cuprind: cele primare – lege, ordonanțe ale guvernului – care statuează cadrul juridic general aplicabil în materie, cele secundare, aparținând autorității naționale bancare, în cazul României – Banca Națională a României – și cele terțiare, emise de fiecare instituție de credit în parte în baza celor primare și secundare.

În cadrul supravegherii prudențiale, autoritatea națională legal abilitată poate institui măsuri de supraveghere de natura celor stabilite în reglementările primare. De ce?

Pentru că nicio măsură nu poate fi aplicată în absența unei prevederi exprese a legii, căci orice măsură își găsește temeiul legal într-un text legislativ.

Ca atare, legiuitorul a instituit, în condiții bine determinate, măsuri de supraveghere pe care Banca Națională a României le poate aplica într-un scop clar formulat în textul de lege, și anume: pentru a asigura redresarea situației unei instituții de credit în cel mai scurt timp.

Condițiile în care Banca Națională a României dispune întreținerea unor asemenea măsuri sunt determinate fie de faptul că o instituție de credit, persoană juridică română, nu respectă cerințele prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului sau în reglementările ori în alte acte emise în aplicarea acesteia, fie nu dă curs unei recomandări a Băncii Naționale a României. Cele două alternative pe care le subliniază legea ca fiind temeiuri ale instituirii unei măsuri de supraveghere se referă la aspecte de legalitate sau de oportunitate pe care numai autoritatea națională de supraveghere bancară le poate aprecia și, în virtutea calității și a atribuțiilor sale, le poate aplica.

Prima dintre ele este o problemă de legalitate constatată de autoritate în cadrul acțiunilor sale de supraveghere. Cum orice instituție de credit are obligația ca în activitatea sa, conform prevederilor art. 101 din Ordonanța de urgență, să se supună reglementărilor și măsurilor adoptate de Banca Națională a României în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, apare firesc ca autoritatea de supraveghere prudențială să urmărească în ce măsură fiecare instituție de credit își îndeplinește această obligație. În acest context, autoritatea bancară verifică aspectele de legalitate care se referă la actele normative în materie, respectiv Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, și reglementările date în aplicarea acesteia. Ținând seama de atribuțiile Băncii Naționale a României, în conformitate cu art. 48 din Legea nr. 312/2004, această instituție este abilitată să emită drept reglementări: regulamente, ordine, norme și circulare și astfel, oricare dintre aceste tipuri de reglementări constituie temei al urmării modului de respectare de către instituțiile de credit. Prin sintagma „*alte acte emise în aplicarea acesteia* (a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006)” pot fi cuprinse toate actele pe care autoritatea de supraveghere bancară este abilitată să le emită în virtutea calității sale de autoritate de reglementare, de autorizare și de supraveghere prudențială. Astfel, pe lângă reglementările Băncii Naționale a României,

această instituție emite acte de o largă cuprindere cum ar fi atât cele cu caracter individual, cât și cele cu caracter general pe care le transmite instituției de credit și pe care, apoi, le urmărește sub aspectul aplicării și respectării întocmai. În rândul actelor în cauză se înscriu și actele de supraveghere, cele de aplicare de sancțiuni, cele de aplicare de măsuri etc. care pot justifica instituirea de măsuri necesare pentru redresarea situației respective și care trebuie să fie respectate de instituția de credit. Nerespectarea unui astfel de aspect de legalitate poate fi constatată de supraveghetor, care, din moment ce este abilitat în acest sens, va putea să determine luarea unei măsuri de supraveghere, în spiritul art. 226 din ordonanța de urgență.

Tot supraveghetorul este cel care poate aprecia și aspectele de oportunitate și, în acest spirit, Banca Națională a României este abilitată, în virtutea art. 168 alin. (1) din același act normativ, să facă recomandări instituției de credit. Textul de lege arată că asemenea recomandări se fac în vederea adoptării de măsuri corespunzătoare de către instituția de credit *„pentru îmbunătățirea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate, pentru asigurarea unei organizări adecvate a activității desfășurate ori pentru restabilirea sau susținerea situației financiare, inclusive în cazul constatării deteriorării indicatorilor financiari și de prudență ai acesteia”*. Faptul că recomandările Băncii Naționale a României nu au un caracter supletiv ne este relevat de obligația instituției de credit instituită prin propoziția următoare din același alineat, care este înscrisă într-un text cu caracter imperativ: *„Instituția de credit trebuie să comunice Băncii Naționale a României măsurile întreprinse, în termenele stabilite de aceasta”*.

Din asemenea formulări se poate ajunge la concluzia că, deși exprimate ca recomandări, acestea au caracter obligatoriu și prin aceasta se justifică înscrierea lor ca temei al dispunerii de măsuri de supraveghere în cazul în care instituția de credit nu dă curs unei recomandări a Băncii Naționale a României. Atât aspectele de legalitate, cât și cele de oportunitate evidentiate de textul art. 226 alin (1) din ordonanța de urgență intră în competența aceleiași autorități și ambele îi creează dreptul de a dispune unei instituții de credit, persoană juridică română, luarea unor măsuri de supraveghere de natura celor cuprinse în capitolul VII din titlul III al respectivei reglementări.

Ținând seama de prevederile art. 166 alin. (1) și (2) conform cărora: *„(1) Banca Națională a României asigură verificarea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate de fiecare instituție de credit, persoană juridică română, pentru respectarea dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență și ale reglementărilor emise în aplicarea acesteia și realizează propria evaluare a riscurilor la care instituția de credit este sau poate fi expusă.*

(2) Pe baza verificării și evaluării efectuate, Banca Națională a României determină în ce măsură cadrul de administrare, strategiile, procesele și mecanismele implementate de instituția de credit, persoană juridică română, și fondurile proprii deținute de aceasta asigură o administrare prudentă și o acoperire adecvată a riscurilor în raport cu profilul de risc al instituției de credit.”, rezultă cu claritate o obligație bine determinată a Băncii Naționale a României în ceea ce privește verificarea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate de orice instituție de credit și, în acest context, este firesc, sub acest aspect, Banca Națională a României să poată aplica o măsură specifică de supraveghere pe care legiuitorul a prevăzut-o în mod expres.

A doua măsură prevăzută expres la lit. b) a art. 226 alin. (2) este cea care îndreptățește Banca Națională a României să solicite instituției de credit îmbunătățirea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate în vederea respectării art. 24 și 148. Trimiterea legiuitorului la art. 24 este, în fapt, raportarea la o altă condiție minimă de desfășurare a activității bancare, care se referă la o dispoziție imperativă a legii prin care *„fiecare instituție de credit trebuie să dispună de un cadru formal de administrare a activității riguros conceput, care să includă o structură organizatorică clară, cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente, procese eficiente de identificare, administrare, monitorizare și raportare a riscurilor la care este sau ar putea fi expusă, mecanisme adecvate de control*

intern, inclusiv proceduri administrative și contabile riguroase și politici și practici de remunerare care să promoveze și să fie în concordanță cu o administrare sănătoasă și eficace a riscurilor". Practic, din formularea acestui text de lege, se poate forma o imagine exhaustivă cu privire la o instituție de credit, atât în ceea ce privește organizarea sa și responsabilizarea întregului personal, cât și în ceea ce privește ansamblul proceselor și mecanismelor care să ofere o administrare adecvată a riscurilor încât să asigure certitudinea autorității de supraveghere prudențială că respectiva instituție de credit deține toate premisele pentru menținerea viabilității sale. La o asemenea concluzie poate ajunge autoritatea bancară atunci când constată că instituția de credit beneficiază de mecanisme adecvate de control intern, că are proceduri administrative și contabile riguroase, care, toate acestea împreună, pot apăra instituția de credit de riscuri interne și externe care s-ar putea datora inclusiv modului de operare a personalului propriu responsabilizat față de desfășurarea activității, astfel încât să nu genereze riscuri efective sau pagube materiale, din culpă ori cu intenție.

Legiuitorul impune instituțiilor de credit să creeze un cadru de administrare care trebuie să fie, împreună cu procesele și mecanismele de felul celor cuprinse în alin. (1) al art. 24, cuprinzătoare și adaptate la natura, extinderea și complexitatea activității desfășurate de fiecare instituție de credit. În acest scop, trebuie să se stabilească, prin reglementările emise în aplicarea ordonanței de urgență, principiile, criteriile tehnice și alte cerințe care trebuie avute în vedere în activitatea instituției de credit. Cu caracter orientativ se arată că mecanismele de control intern trebuie să asigure cel puțin organizarea funcțiilor de administrare a riscurilor, de asigurare a conformității și de audit intern. Aceste cerințe minime pe care legiuitorul le instituie în atenția instituțiilor de credit atunci când își încep mecanismul de control intern sunt determinante în ceea ce privește crearea unui cadru adecvat bunei desfășurări a activității bancare. Organizarea temeinică a funcțiilor de administrare a riscurilor oferă o siguranță atât acționarilor instituției de credit, cât și autorității de supraveghere prudențială cu privire la perspectivele de rezultat ale activității respectivei instituții de credit. Existența unor reglementări adecvate în materie constituie, în același timp, un temei al analizei la care se face apel de către supraveghetori în acțiunile lor pe care le desfășoară la acea instituție de credit, fiind, totodată, o modalitate de raportare a constatărilor acestora la o asemenea reglementare.

Având bine determinate modalitățile subsumate cerințelor care trebuie să constituie mecanisme de control intern, instituția de credit oferă certitudini cu privire la legalitatea operațiunilor bancare pe care le-a desfășurat și care, făcând obiectul controlului intern realizat în condițiile mecanismelor reglementate, în urma validării lor de către autoritatea bancară, asigură evoluția benefică a rezultatelor acesteia. În același spirit trebuie privită și prevederea cuprinsă în alin. (4) al art. 24, conform căreia „*Banca Națională a României utilizează informațiile cantitative agregate cu privire la remunerare, defalcate pe domenii de activitate, furnizate de instituțiile de credit potrivit cerințelor de transparentă și de publicare, pentru a determina evoluția politicilor și practicilor în materie de remunerare, și comunică aceste informații Comitetului Supraveghetorilor Bancari Europeni*”. De altfel, această prevedere se află în corelație cu cea înscrisă în alin. (3) al aceluiași articol, referitor la abilitarea Băncii Naționale a României de a colecta „*informații cu privire la numărul persoanelor pe instituție de credit care se încadrează în categorii de remunerație de minimum 1 milion de euro sau echivalent, inclusiv informații cu privire la domeniul de activitate în care sunt implicate aceste persoane și la principalele elemente ale remunerației, incluzând fără a se limita la: salarii, bonusuri, compensații pe termen lung, contribuții la pensii și comunică aceste informații Comitetului Supraveghetorilor Bancari Europeni*”. Din economia celor două alineate citate se poate constata preocuparea legiuitorului asupra unor aspecte de interes deosebit pentru felul în care înțelege fiecare instituție de credit să-și remunereze anumite persoane care activează în cadrul acesteia. După cum se poate observa, atenția legiuitorului se îndreaptă asupra unei anumite categorii de persoane, care se încadrează într-o anumită categorie de remunerație, făcându-se referire la principalele elemente ale remunerației, care sunt enunțate, cu caracter exemplificativ, și nu exhaustiv, care prezintă

un interes special pentru autoritatea națională de supraveghere bancară, dar și pentru cea europeană, ceea ce este subliniat de faptul că autoritatea națională are obligații de a comunica asemenea informații Comitetului Supraveghetorilor Bancari Europeni. În felul acesta se evidențiază strânsa legătură dintre autoritatea națională și cea europeană, prin care prima este abilitată să colecteze astfel de informații și, în același timp, să le comunice celeilalte. Trebuie reținut că aceste două alineate din textul de lege au fost introduse în reglementare ca urmare a modificării art. 24 prin Ordonanța de urgență nr. 26/2010, începând cu data de 1 ianuarie 2011, odată cu alte prevederi menite să consolideze activitatea de supraveghere prudencială. Nu este întâmplător momentul în care asemenea prevederi sunt introduse în reglementare. Ele apar ca o necesitate determinată de criza mondială în sistem, când a apărut preocuparea de a se cunoaște felul în care anumite persoane, în general cu funcții de conducere în cadrul instituțiilor de credit, și-au negociat salarii și bonusuri, cu efecte dăunătoare asupra cheltuielilor instituțiilor respective, care, de altfel, au făcut obiectul constatărilor autorităților în domeniu. Ținând seama de asemenea constatări și legiuitorul român a considerat necesar să înscrie în reglementare o astfel de prevedere prudencială, care se referă la persoane „care se încadrează în categorii de remunerație de minimum 1 milion euro sau echivalent”. Pe lângă aceste informații, Banca Națională a României este abilitată să colecteze și „informații cu privire la domeniul de activitate în care sunt implicate aceste persoane”, pentru a putea aprecia rolul acestor persoane și contribuția la crearea veniturilor și, implicit, a profitului respectivei instituții de credit. În primul rând, o asemenea cunoaștere se dovedește a fi utilă autorității naționale de supraveghere prudencială care are viziune asupra activității și situației financiare a instituției de credit, pe care o analizează și îi apreciază perspectiva sa în ceea ce privește viabilitatea în cadrul sistemului, prevenind totodată o eventuală intrare în insolvență. În al doilea rând, ținând seama de cerințele de colaborare între autoritatea națională și cea europeană în materie, astfel cum își află reglementarea atât în legislația națională, cât și în cea europeană, așa cum prevede dispoziția imperativă a textului alin. (3) al art. 24, autoritatea națională are obligația de a comunica aceste informații Comitetului Supraveghetorilor Bancari Europeni, nefiind lăsată la latitudinea autorității naționale comunicarea unor astfel de informații ca pe o posibilitate de care aceasta poate uzita sau nu, după propria apreciere.

Cerințele înscrise în alin. (3) și (4) ale art. 24, așa cum arată textele, își au izvorul în cerințele de transparentă și de publicare pe care directiva în materie le-a instituit, iar scopul lor este clar stabilit de textul alin. (4), căci ele se utilizează „pentru a determina evoluția politicilor și practicilor în materie de remunerare”. Astfel, și Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni beneficiază de aceste informații, ca și de cele primite din celelalte state membre ale Uniunii Europene, pe care, asemenea autorităților naționale, le utilizează ca informații cantitative agregate cu privire la remunerare, defalcate pe domenii de activitate, care le-au fost furnizate de instituțiile de credit. Într-un asemenea context, se poate înțelege necesitatea impunerii măsurii de supraveghere înscrisă în art. 226 alin. (2) lit. b).

Referirea în același paragraf de lege la art. 148 se justifică, în primul rând, prin faptul că acest articol este cuprins în capitolul cu privire la „cerințe pentru acoperirea riscurilor” și este încadrat în cerința privind „procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri”. Textul art. 148 stabilește cerința pentru fiecare instituție de credit, care are caracter obligatoriu, potrivit căreia aceasta trebuie să dispună de strategii și procese interne pe care le definește concret prin atributele clar enunțate în economia textului. Astfel, textul afirmă că este vorba de „strategii și procese interne formalizate, solide, eficiente și complete”, ceea ce înseamnă că ele trebuie să fie formalizate, în sensul de a fi cuprinse în politica instituției de credit și în reglementările acesteia, avute în vedere de supraveghetori în analiza și evaluarea respectivei instituții de credit. Înscrierea acestora în mod formal în reglementările proprii constituie, în același timp, o obligație asumată de instituția de credit în cadrul activității pe care o desfășoară. Caracterul definit prin adjectivul „solide”, care are sensul cuprins în *Dicționarul explicativ al limbii române* ca fiind cel „care este astfel făcut încât rezistă mult timp; rezistent, trainic, durabil”, dar și cel

de temeinic, serios, sigur, statornic, conduce la concluzia că asemenea strategii și procese interne trebuie să fie trainice, rezistente la evoluția viitoare a instituției de credit și în același timp ele să fie temeinice, serioase, sigure, statornice, pentru că numai astfel pot asigura certitudine cu privire la respectiva instituție de credit și pot oferi încredere supraveghetorilor atât cu privire la intențiile, cât și cu privire la realizările acesteia.

O altă caracteristică cerută de textul de lege este definită de adjectivul „*eficiente*”, ceea ce înseamnă că strategiile și procesele interne promovate de instituția de credit trebuie să urmărească scopul eficacității, în sensul de a avea calitatea de a produce efectele pozitive așteptate de la acestea. Adjectivul „*complete*” vine să susțină ideea că respectivele strategii și procese interne sunt desăvârșite, depline, în sensul că ele conțin tot ceea ce trebuie pentru ca să creeze certitudine cu privire la respectiva instituție de credit.

Aceste caracteristici ale strategiilor și proceselor interne au menirea de a evalua și menține în permanență nivelul, structura și distribuția capitalului, ceea ce vrea să demonstreze că aceste trei proprietăți ale capitalului sunt evaluate și menținute pe tot parcursul existenței acelei instituții de credit, ceea ce corespunde așteptărilor autorității bancare. Totodată, se poate spune că astfel există certitudinea că ceea ce a fost evaluat inițial va fi menținut în permanență pe toată perioada de existență a instituției de credit. Așa cum rezultă din textul de lege, această evaluare a nivelului, structurii și distribuției capitalului, făcută din perspectiva instituției de credit este considerată ca fiind adecvată pentru acoperirea tuturor riscurilor la care respectiva instituție de credit este la acel moment sau poate fi expusă în viitor, iar această adecvare se apreciază într-un mod corespunzător naturii și nivelului acestor riscuri.

Prudența legiuitorului o aflăm atât din fraza următoare din același alineat, cât și din alineatul următor, introdus ulterior, prin modificarea reglementării. În acest sens, legiuitorul are grijă să menționeze expres că „*instituția de credit trebuie să aibă în vedere, pe lângă riscurile prevăzute la art. 126, orice alte riscuri aferente activității desfășurate, precum și cele datorate unor factori externi acesteia*”, ceea ce demonstrează că sfera riscurilor este mult extinsă, cuprinzând orice riscuri ce pot fi considerate a fi aferente activității desfășurate de acea instituție de credit, ba chiar și cele extranece acestui criteriu, care sunt expresia unor factori externi activității, pe care, din prudență, legiuitorul înțelege să le includă în sfera de responsabilitate a acesteia.

Completarea articolului 148 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 26/2010, prin introducerea alin. (1)¹, are menirea de a corela prevederile art. 148 alin. (1) cu cele ale art. 122, în ceea ce privește respectarea cerințelor legale atât la nivel individual, cât și, după caz, la nivel consolidat ori subconsolidat.

Alin. (2) al art. 148 prevede o obligație continuă pentru instituțiile de credit determinată de necesitatea permanentizării unei astfel de cerințe. Astfel, se cere ca procesele și strategiile la care se face referire să fie supuse în mod regulat unor revizuri interne de către instituția de credit. Aceasta înseamnă că fiecare instituție de credit, prin reglementări proprii, prevede o asemenea procedură, iar autoritatea de supraveghere bancară are obligația de a urmări cum este adusă la îndeplinire o asemenea prevedere. Revizuirea internă, așa cum este ea stabilită, vine să responsabilizeze instituția de credit în ceea ce privește modul de apreciere continuu asupra strategiilor și a proceselor sale interne în sensul arătat de legiuitor „*astfel încât să se asigure că ele rămân în permanență cuprinzătoare și proporționale în raport cu natura, extinderea și complexitatea activităților desfășurate de respectiva instituție de credit*”. În acest fel, se poate constata că între cele două alineate ale art. 148 există concordanță în abordarea strategiilor și proceselor interne pe care fiecare instituție de credit trebuie să le aprecieze ca fiind adecvate pentru acoperirea, în orice moment al existenței sale, a tuturor riscurilor la care este sau poate fi expusă.

În vederea întăririi procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, art. 149, așa cum a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 26/2010, a stabilit ca

obligatie responsabilizarea institutiilor de credit pentru asigurarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la profilul de risc propriu.

Analiza acestor texte de lege creează percepția necesității introducerii măsurii înscrise în alin. (2) lit. b) din art. 226 atunci când Banca Națională a României constată că o instituție de credit, persoană juridică română, nu respectă cerințele legale, care au caracter imperativ și, în consecință, se impune ca autoritatea bancară să solicite instituției de credit să treacă la îmbunătățirea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate tocmai pentru respectarea dispozițiilor legale citate, în scopul înlăturării deficiențelor constatate și a cauzelor acestora.

Din cele arătate se poate ajunge la aprecierea rolului acestei măsuri de supraveghere în contextul activității bancare, cât și a eficienței verificării concrete desfășurate de supraveghetori pe tot timpul existenței instituției de credit, care poate da încredere în viabilitatea acesteia în cadrul sistemului bancar.

UNIVERSITATEA DIN BUCURESTI
FACULTATEA DE DREPT
FONDATA IN MDCCCLXIV

În perioada 23-25 octombrie, la București s-au desfășurat lucrările Conferinței internaționale „Codul civil român: văzut din interior – văzut din exterior”, ce a reunit juriști din România, Franța, Belgia, Germania, Italia, Spania, Grecia, Republica Moldova, Republica Cehă, Bulgaria, Serbia, Luxemburg, Austria, Olanda, Elveția, Canada, Brazilia, Columbia, Taiwan.

Baroul Dolj a fost reprezentat de către avocat Bianca Maria Carmen Predescu, profesor la Facultatea de Drept a Universității din Craiova, jurist format la „școala de drept din București”, a cărei intervenție o prezentăm mai jos.

Le Livre VIIème du Nouveau Code Civil Roumain – réglementation de droit international privé européen

Prof. univ. dr. Bianca Maria Carmen PREDESCU
Professeur à l'Université de Craiova,
Faculté de Droit et Sciences Administratives

Résumé

Le Livre VIIème du Nouveau Code Civil Roumain est un acte de culture et un acte de codification, qui lui donne la valeur de politique et de fait de culture.

Les grand acquis du marché unique et interne sont entièrement présentes et elles soient ont déterminé des nouvelles solutions conflictuelles – le point de rattachement de la résidence habituelle de la personne physique, soit des solutions déjà connues – le choix de la loi applicable prenne plein effet, soit le législateur a indiqué directement que le droit de l'Union Européenne est applicable. Dans sa substance, le Projet pour un Code civile européen a trouvé dans la société roumaine le terrain fertile pour un exercice de validité et de conformité aux besoins de la société contemporaine, aux particularités de l'Union Européenne.

Mots clés: *solutions conflictuelles, Union Européenne, Nouveau Code Civil roumain.*

Vue générale

L'époque napoléonienne, l'époque moderne de notre État, construite aux temps de Alexandru Ioan Cuza a laissé beaucoup de traces et elle est toujours vivante, car la plus part des choses se

juge dans les mêmes termes. L'organisation de l'État et du Droit sont presque les mêmes, le système politique est pareille, seule la technique a rajouté quelque choses de plus et de là nous avons la tâche de lui donner des bonnes solutions juridiques. Le seul élément nouveau réel est le fait que depuis un demi-siècle la construction sociale a pris une vraie dimension globale, choix pour lequel toute solution juridique, politique et économique est jugée aux termes du marché unique et de l'intégration européenne. On le fait couramment, mais avec les outilles données par les ancêtres, la plus part issu du feu sacré du début du XIXème siècle. Pour celles résonnes, le Code civil napoléonien de 1804 est toujours la plus riche source juridique du système de droit français, et d'autre part, à l'aube du IIIème Millénaire, en Roumanie, un nouveau Code civil est issu, avec l'orgueil de régler mieux les relations sociales de nos jours.

À l'époque d'Alexandru Ioan Cuza, en 1864, quand le Code Civil Roumain a été écrit, il a eu comme source d'inspiration, à la fois les bonnes traditions juridiques roumaines, mais surtout les solutions juridiques les plus modernes au monde et toujours pérennes donnés par le Code civil français et celui belge, auxquelles il semblait beaucoup. De là, la compatibilité aux tous systèmes de droit des pays européennes a été assurée, aussi qu'une même façon de raisonner dans la société, dans les années à l'avenir, y compris pour ceux temps et au mépris de l'époque socialiste, quand il a été un garant et une forme de résistance pour la nation roumaine aux toute sorte d'immixtion soviétique et des sociétés étranges pour l'esprit du peuple roumain. Au cadre d'ex-pays socialistes, le Code civil de 1864 a été le seul qui est resté en vigueur durant ce période et de l'hauteur de ce statut il a assuré au début du XXIème siècle la compatibilité de système nécessaire pour l'intégration européenne. Il est toujours vivant par ses solutions juridiques de base, même si un autre, sur lequel on parle maintenant a pris sa place depuis le 1 octobre 2011.

Les tentations de modifier le Code civil ont été assez grandes, mais la sagesse des juristes roumain des années '60 et '70 a été remarquable, et pour des raisons plutôt juridiques que politiques, ils ont réussi le garder presque tout entier. Seules les relations de famille, le statu personnel, la prescription extinctive et d'autres petites matières ont eu une nouvelle réglementation, entant que 80% des textes sont restés en vigueur. Cella nous a donnée la fierté de la chose bien faite, qui a prouvée pour un siècle et demi la validité des résonnements juridiques faites au début de l'époque moderne.

Pour les rapports de droit privé aux éléments étrangères, dans son œuvre de culture et de codification, le législateur roumain avait décisi, en plein accord avec les solutions conflictuelles de l'époque, que : «(1) Les immeubles qui se trouvent sur le territoire de la Roumanie sont régis par la loi roumaine, même s'ils sont possédés par des étrangers ; (2) Les lois concernant l'état civil et la capacité des personnes suivent les Roumains même s'ils ont leur résidence à l'étranger ; (3) La forme extérieure des actes est soumise aux lois des pays ou on fait l'acte.» Nous voyons bien que le texte du 2ème article du Code este très proche à celui napoléonien, qui prévoit, dans son 3ème article, que: «(2) Les immeubles, même ceux possédés par des étrangers sont régis par la loi française; (3) Les lois concernant l'état et la capacité des personnes régissent les Français, même résidant en pays étranger.» Les trois lois de conflit ont fournit la base sur laquelle, pendant plus d'un siècle, la jurisprudence et la théorie ont bâti une riche architecture conflictuelle, adéquate aux réalités contemporaines. Un tel acquis a pris la forme normative de la Loi n° 105/1992 portant sur les rapports de droit international privé, la plus riche réglementation en matière, qui exprime la typologie roumaine de résoudre le conflit des lois et le conflit de juridictions. De ce stade, et de celui donné par l'intégration européenne, la nouvelle réglementation a été élaborée dans les dernières années et elle este comprise dans le Livre VIIème du Nouveau Code Civil Roumain.

Tradition et continuité législative en droit international privé roumain

Le Nouveau Code Civil est construit sur l'architecture traditionnelle du droit Roumain, aux racines romanistes, qui a retenu toujours les rapports commerciales comme une hypostase des

rappports civiles. Il est rédigé dans une conception entièrement moniste, pour tous les rapports de droit privé, soit qu'ils sont des rapports purement interne, soit qu'il comprenne des éléments étrangers. De ce point de vue la conception moniste a un caractère unitaire, car dans tous ses textes, de droit interne et de droit international, les rapports de droit privé sont vues comme un seul tronc, pour lequel les solutions sont concordantes. L'esprit de la loi est posé dès le début du VIIème Livre, car dans l'article 2.557, les rapports de droit international privé sont vues comme des rapports de droit civil, droit commercial et d'autres rapport de droit privé à élément étranger.

La théorie dite classique du conflit des lois construite à travers d'un siècle par la jurisprudence et la doctrine juridique roumaine est entièrement consacrée par la nouvelle loi. La qualification se fait par *lex fori* en principe, par *lex causae* pour les thermes méconnus et par *lex rei sitae* pour les biens. Le renvoi prend des effets s'il est fait à la loi roumaine et il est exclu en cas des normes d'application immédiate, de *lex voluntatis*, de *locus regit actum* et de *lex loci delicti*. La réciprocité n'est pas une condition pour l'application de la loi étrangère, qui a entièrement la valeur d'un élément de droit et les situations d'exception dans lesquelles elle ne produit des effets, même qu'elle a été déterminée applicable par la norme conflictuelle sont l'ordre public et la fraude de la loi roumaine. On reconnaît toujours des effets aux droits acquis en pays tiers, dans les limites de l'ordre public et les normes d'application immédiate gardent le sens connu dans notre system de droit. Il est très étonnant pour nous que le législateur roumain, dans l'article 2.566 n'a pas indiqué les règlements adoptés au cadre des institutions de l'Union comme normes d'application immédiate dès qu'il précise que les normes impératives d'un pays étranger peuvent prendre une application prioritaire et immédiate, en excluent le conflit des lois.

Le statut personnel est toujours gouverné par la loi nationale, qui est donné par la citoyenneté pour les personnes physiques et par le siège réel pour les personnes morales. Le seul élément nouveau est celui de la résidence habituelle de la personne, qui prend la place du domicile et d'autre notion pareilles qui peuvent la localiser territoriale et designer son établissement. La reconnaissance extraterritoriale des personnes morales suit la procédure traditionnelle, avec la distinction faite en raison du bût lucratif ou non lucratif des ceux-ci. Pour les rapports de famille le seul élément nouveau est celui de la résidence habituelle commune des époux qui se substitue à celui du domicile commun.

Pour le statut réel la *lex rei sitae* prend plein effet, quelque soit les catégories des biens et le législateur roumain a gardé toutes les distinctions faites à travers le temps dans cette matière, pour les diverses catégories des biens et de droits réels, y compris les exceptions, où la loi du pavillon, la loi nationale et d'autre loi devient applicable. Seul en matière de successions, cette foi-ci le législateur a préférée la loi de la dernière résidence habituelle de l'auteur, pour qu'elle régisse la succession, sans aucune distinction entre les biens meubles et immeubles, comme nous le savons très bien. De plus, la personne peut choisir comme loi applicable pour la succession entière sa loi nationale. A notre avis la solution va donne beaucoup des problèmes en matière des immeubles situés dans un pays tiers, car, en principe la règle *lex rei sitae* a plutôt un caractère impératif que dispositif.

Un peu fatigué et trop enthousiaste de l'appartenance à l'Union Européenne, le nouveau code s'appuie très peu sur la matière délictuelle et il préfère d'indiquer comme incidente soit le droit de l'Union, soit les conventions internationale, sans aucune référence à la solution traditionnelle *lex loci delicti* et il s'occupe d'avantage des attentes menées à personne qui n'étaient pas tellement réglementées en avant. Par contre, en ce qui concerne les instruments de paiement, les solutions recouvrent bien ce domaine, en pleine concordance avec le vison entièrement moniste sur le droit privé.

Pour les problèmes, en bref évoqués, de tradition et continuité législative en droit international privé roumain, on peut conclure que toutes grandes solution conflictuelles d'ordre générale sont entièrement consacrées et d'autre part, pour les diverses matières de droit, les exigences données par la libre circulation dans le cadre du marché unique ont inspirés des

solution dites, à ce moment, adéquates. A notre avis, le VIIème Livre du Nouveau Code Civil présente le caractère de continuité législative et garde la pensée traditionnelle du droit international privé roumain. Certes, que ce caractère est donné par la pérennité des règles de conflit, confirmées par la pratique durant très longue temps, dans la forme moderne établie au XIXème siècle.

❑ La présence du droit de l'Union Européenne

La simple lecture du Nouveau Code Civil Roumain et surtout de son VIIème Livre te donne l'image qu'est une loi établie sous le régime du droit communautaire et de la conduite prescrite par les actes obligatoires prises au niveau des institutions de l'Union Européenne. Dès le début, dans le 3ème alinéa de l'article 2.557, le législateur institue le principe de la priorité du droit de l'Union, aussi comme celui issu des conventions internationales d'ont notre pays en fait part et il renforce ce principe chaque fois qu'il le trouve nécessaire, comme il est le cas du renvoi et de l'ordre public, comme question d'ordre générale pour la théorie conflictuelle.

Le 3ème alinéa de l'article 2.559 exclut le renvoi en cas de l'incidence du droit de l'Union, car il est issu des normes d'application immédiate, impératives et au effet directe pour les Etats membres et leurs ressortissants, règle qui assure elle-même le bût des Traités – l'intégration fonctionnelle à l'échelle européenne. Le renvoi est exclus aussi parce que le droit de l'Union est un droit interne pour les Etats membres et il offre des solutions de fonde pour toutes rapports juridiques prises en considération, dans un espace vu commun des intérêts économiques, politiques et sociales – le marché commun.

Nous trouvons plus important le fait que le droit communautaire est vue comme une source qui attire l'invocation d'ordre public, ses règles ayant le rôle de préserver pas seulement l'Union dans son identité de droit public et privé, aussi que les Etats membres. Le traitement juridique est assuré pour les deux échelles, car seuls les principes fondamentaux qui assurent l'organisation et le fonctionnement de l'Etat et de l'Union attirent l'invocation de l'ordre public, auxquelles s'ajoutent les normes qui protègent les droits fondamentaux de l'homme, qui sont maintenant aux triple sources : Constitutions et los nationales, Charte et Convention

Une solution nouvelle, d'origine communautaire, qui arrive presque a inonder les articles du VIIème Livre du Code Civil est certainement le point de rattachement de la résidence habituelle de la personne, défini par l'article 2.570, tout en connexion avec la notion de l'établissement principal, raison pour laquelle la personne physique est vue plutôt dans l'action au titre professionnel au cadre du marché unique, considération qui attire des certes connexions avec les personnes morales, elles aussi ressortissants de l'UE.

Nous constatons notamment que la nationalité de la personne physique est donné en principe par la citoyenneté, mais en cas de pluralité, la loi nationale est déterminée par la résidence habituelle, sans aucune formalité administrative de l'évidence des personnes, solution demandée par la libre circulation des personnes, la liberté d'établissement, de prestation d'un service au titre professionnel, du droit de la réunion de la famille et de l'égalité du traitement, sur la base juridique et politique de la citoyenneté européenne.

La notion de résidence habituelle, avec toutes ses distinctions dans le domaine de compétence et des rapports de famille, des rapports civils et commerciaux est entièrement prévu comme rattachement principal dans tous les actes obligatoires prises au niveau des institutions, parmi lesquelles nous citerons : le Règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale ; le Règlement (CE) n° 2201/2003 du Conseil du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale abrogeant le Règlement (CE) n° 1347/2000; le Règlement (CE) n° 4/2009 du Conseil du 18 décembre 2008 relatif à la compétence, la loi applicable, la

reconnaissance et l'exécution des décisions et la coopération en matière d'obligations alimentaires ; le Règlement (CE) n° 1206/2001 du Conseil du 28 mai 2001 relatif à la coopération entre les juridictions des Etats membres dans le domaine de l'obtention des preuves en matière civile ou commerciale ; le Règlement (CE) n° 1347/2000 du Conseil du 29 mai 2000 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale des enfants communs ; aussi que dans la Convention concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, signée à Lugano le 30 octobre 2007. Comme rattachement principal il est retenu aussi par les fameux Règlements Rome I et Rome II, en matière des obligations contractuelles et extracontractuelles, actes qui ont mais le mérite d'avoir fixé une autre grande règle européenne, celle du choix de la loi applicables dans les rapports civils et de commerce.

Le rattachement de l'établissement principal, vue au titre professionnel régit tout le stat personnel, prenant la place de la citoyenneté et du domicile, dans toutes matières : capacité et état civil, minorité, les rapports de famille, actes conclus dans le cadre de ces relations, mariage et régimes matrimoniaux, divorce, filiation, adoption, garde d'enfants et obligations alimentaires. Pour ce dernier problème, le législateur Roumain, qui a aussi la fonction d'autorité réglementatrice communautaire, a indiqué en manière expresse que le droit de l'Union est directement applicable, procédé que nous le retenons comme forme nette de subsidiarité contenue dans notre Nouveau Code Civil.

Le rattachement de l'établissement principal prend des applications aussi dans des domaines connexes à la personne, comme est le cas des hypothèques mobilières, même si on parle cette fois-ci du régime des biens et droits réels.

A notre avis, le plus important est le fait qu'après l'établissement principal nous allons déterminer la loi applicable aux successions, sans aucune distinctions entre les biens suite leur nature, solution qui nous donne une seule loi qui régit le domaine, mais qui marque une attente amené à au caractère quasi-impératif de *lex rei sitae* en ce qui concerne les immeubles. Nous croyions que c'est un choix fait en faveur de la personne, de la sécurité de son patrimoine et de la liberté de choisir la loi applicable pour les questions les plus proches: le régime de sa fortune, qui a soutenu cette solution juridique, vue toujours par rapport à l'espace commun de liberté, sécurité et justice postulé par les Traités.

Pour conclure le débat sur ce point de rattachement, il est bien claire que le Code Civile faite la preuve d'une vue unitaire dans toutes domaines de nature personnelle et elle est en plein accord aux normes issues du droit de l'Union Européenne.

Le deuxième acquis entièrement communautaire de la VIIème Livre du Code Civil est le principe de la liberté du choix de la loi applicable en matière des obligations et actes civiles et commerciaux, toutes les solutions établies par les fameux Règlements Rome I et Rome II, en matière des obligations contractuelles et extracontractuelles prenant, en terme de subsidiarité, la forme de règles de conflit de droit Roumain. Il est bien vrai que la Loi n° 105/1992 portant sur les rapports de droit international privé a introduit pour la première fois la réglementation dans notre système de droit, mais dans l'article 2.637 et les suivantes nous avons l'image de la plus large liberté de choisir la loi applicable dans la forme tellement généreuse que les deux actes de l'Union ont réussi le faire depuis pas mal du temps. Le législateur est vraiment accaparé par l'importance de ceux deux source de droit, qu'il abouti, dans les articles 2.640 et 2.641 de nommer que le droit de l'Union va régir les questions demeurant sur les obligations contractuelles et extracontractuelles.

D'autre part, pour les problèmes d'ordre substantiel, dans les Livres précédentes, les solutions de principe posées par le Projet pour un Code Civil européen ont été l'une des grandes sources d'inspiration théorique, qui faite que les proposées assez bien contestés prennent une forme réglementatrice et pratique pour le droit privé Roumain. Cella nous permet d'affirmer que, dans sa substance, le Projet pour un Code civile européen a trouvé dans la société roumaine le terrain fertile pour un exercice de validité et de conformité aux besoins de la société contemporaine, aux particularités de l'Union Européenne.

Ordinul de protecție – varietate a ordonanței președințiale

Conf. univ. dr., avocat Oana GHIȚĂ
Facultatea de Drept și Științe Administrative,
Universitatea din Craiova, Baroul Dolj

Abstract: *Protection order is materialized in a judgment given in an emergency procedure, in the council chamber, summoning the parties, whereby people who are victims of domestic violence may qualify for protection in order to ensure integrity and personal freedom, both physical and mental against the aggressor. In this case, the victim and aggressor circle falls in one pre qualified by the legislature under the notion of "family member", but without limiting the applicability of the protection order set in the family as established by civil law in general, but at a comprehensive framework which considers people who cohabit. The procedure is one special, of emergency.*

Keywords: *domestic violence, family member, danger condition, emergency procedure, timeliness.*

□ Introducere

În temeiul dispozițiilor capitolului IV din Legea nr. 217/2003¹, astfel cum aceasta a fost modificată și completată prin Legea nr. 25/2012, poate fi solicitat **ordinul de protecție**, acesta reprezentând o măsură aflată la dispoziția victimei violenței în familie. Odată cu intrarea în vigoare a legii de modificare, adică începând cu data de 12 mai 2012, persoanele care sunt victime ale violenței în familie pot uza de această măsură juridică în scopul protejării integrității lor fizice sau psihice ori a libertății personale față de agresor.

Ordinul de protecție se materializează într-o hotărâre judecătorească emisă în regim de urgență, prin intermediul căreia sunt luate măsuri imediate și necesare în scopul protejării integrității fizice și psihice a victimei unui act de violență în familie.

Prin caracterele pe care le putem cu ușurință extrage din definiția conferită de textul de lege, dar în special prin prisma condițiilor de admisibilitate și a întregii proceduri ce trebuie îndeplinită pentru a putea fi emis, ordinul de protecție se configurează ca o varietate a procedurii speciale a ordonanței de urgență.

■ 1. Condiții de admisibilitate a emiterii ordinului de protecție

Din textul art. 23 alin. (1) din Legea nr. 117/2003, în vederea emiterii ordinului de protecție trebuie să existe următoarele condiții:

---

¹ Republicată în temeiul dispozițiilor art. 4 din Legea nr. 25/2012 privind modificarea și completarea Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, publicată în M. Of. nr. 165 din 13 martie 2012, dându-se textelor o nouă numerotare, în această formă republicată fiind reglementat și ordinul de protecție, căruia i se acordă întreg Capitolul IV al acestei legi.

a) Existența cererii persoanei a cărei viață, integritate fizică ori psihică sau a cărei libertate este pusă în pericol;

Cererea pentru emiterea ordinului de protecție poate fi introdusă atât de victimă personal, cât și prin reprezentantul legal.

Potrivit alin. (3) al art. 25 din lege, cererea poate fi introdusă în numele victimei și de procuror, de reprezentantul autorității sau structurii competente, la nivelul unității administrativ-teritoriale cu atribuții în materia protecției victimelor violenței în familie, ori de către reprezentantul oricăruia dintre furnizorii de servicii sociale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, acreditați conform legii, cu acordul victimei.

b) Să existe o stare de pericol;

Considerăm că existența cererii trebuie să se întemeieze pe însăși existența stării de pericol ce poate aduce atingere vieții, integrității fizice ori psihice sau a libertății persoanei, ceea ce justifică *urgența* ca o condiție de admisibilitate în materia ordonanței președințiale.

Caracterul de urgență – condiție care justifică utilizarea ordinului în discuție, procedura de judecată fiind una mai sumară și caracterizată de celeritate. După cum dispune legiuitorul emiterea ordinului se face strict în vederea înlăturării stării de pericol. Și în reglementarea art. 581 alin. (1) CPC, cât și în cea a art. 996 alin. (1) NCPC s-a reținut că este îndeplinită această condiție, atunci când măsura provizorie este necesară „pentru păstrarea unui drept ce s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara [...] ori [...] pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări”.

c) Starea de pericol să fie reprezentată de existența unui act de violență;

Legea definește în art. 2 alin. (1) înțelesul juridic al conceptului de *violență în familie* ca reprezentând „orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare manifestată fizic sau verbal, săvârșită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate”, pentru ca în alin. (2) al aceluiași articol noțiunea să se completeze dispunându-se că reprezintă violență în familie și „împiedicarea femeii de a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale”.

Violența în familie se manifestă sub următoarele *forme*:

a) *violența verbală* - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) *violența psihologică* - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor prin amenințări verbale, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum și alte acțiuni cu efect similar;

c) *violența fizică* - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar;

d) *violența sexuală* - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) *violența economică* - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) *violența socială* - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) *violența spirituală* - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

Observăm că modificările recente aduse prin Legea nr. 25/2012 includ o enumerare a formelor sub care se manifestă violența în familie, printre acestea regăsindu-se și acțiuni sau inacțiuni cu caracter psihologic, social și spiritual.

d) Starea de pericol să fie provocată de un membru al familiei;

Pentru a avea acces la această măsură este necesar ca solicitantul să îndeplinească și să probeze calitatea de victimă a violenței în familie.

În textul art. 5 legiuitorul definește noțiunea de **membru de familie** conferindu-i un înțeles special și extensiv față de legea civilă în general, cuprinzând în scopul aplicării acestei legi:

- ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție;
- persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc;
- tutorele sau altă persoană care exercită în fapt sau în drept drepturile față de persoana copilului;
- reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală sau handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Din punct de vedere etimologic, termenul de familie provine din limba latină *familiae* și desemna la origini toate persoanele care trăiau sub același acoperiș sub puterea aceluiași *pater familias*².

Cu toate acestea, în prezent, din punct de vedere juridic noțiunea de familie a cunoscut atât o definiție *lato sensu* – „familia este o realitate biologică, prin uniunea ce se realizează între bărbat și femeie, precum și prin procreație; ea reprezintă cadrul comunității de viață și de interese a celor ce o compun, uniți prin esența morală a căsătoriei și prin descendență într-un model unic al solidarității umane”³ –, cât și o definiție *stricto sensu* – „familia reprezintă o realitate socială ce se realizează prin comunitatea de viață între soți, între părinți și copii”⁴ – fiecare dintre ele având ca fundament relațiile de rudenie ori afinitate stabilite între membrii acesteia.

Observăm astfel că legiuitorul extinde noțiunea de membru de familie chiar și asupra unor persoane care nu au astfel de legături cu victima, tocmai în vederea conferirii unei protecții sporite față de toți cei care conviețuiesc, cu sau fără existența unor raporturi de rudenie ori afinitate.

Cu toate că în dreptul nostru, de regulă, nu se conferă efecte juridice relațiilor care nu îmbracă o formă prevăzută de lege (căsătorie, rudenie), așa cum rezultă și din cuprinsul art. 277 NCC care interzice și nu echivalează alte forme de conviețuire în afară de căsătorie, ordinul de protecție se referă și la aceste categorii de persoane. În același sens este și jurisprudența Curții

² M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 5.

³ E. Florian, *Dreptul familiei*, ed. a IV-a, Ed. C.H. Beck, 2011, p. 2; I. Albu, *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 7; I.P. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. All, București, 1998, p. 2.

⁴ Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed. a III-a, Ed. All Beck, 2002, p. 1.

Europene a Drepturilor Omului care, în interpretarea art. 8 din Convenție referitor la viața privată, recunoaște nu numai relațiile de natură biologică, ci și relațiile de ordin afectiv în baza cărora se creează raporturi asemănătoare celor de familie.

În același sens și jurisprudența este relevantă, Judecătoria Piatra-Neamț reținând într-una din sentințele sale că, potrivit art. 5 din Legea nr. 217/2003, republicată, prin membru de familie se înțelege și „persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceluia dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc”. Instanța apreciază că relația de concubinaj dintre părți se încadrează în art. 5 lit. c) din Legea nr. 217/2003, republicată, aceștia având o relație asemănătoare aceleia dintre soți.

e) Ordinul de protecție să aibă caracter provizoriu;

Dat fiind caracterul vremelnic și urgent al măsurii, condițiile speciale de admisibilitate ale ordinului sunt considerate a fi similare procedurii speciale a ordonanței președințiale⁵, de aici și afirmarea ordinului ca formă particulară a acesteia din urmă:

- *măsura dispusă să aibă caracter vremelnic* – măsurile încuviințate nu sunt de natură să conducă la rezolvarea fondului, ci sunt de natură să mențină o situație de fapt până la soluționarea celui dintâi, așadar – sunt limitate în timp până la soluționarea în fond a litigiului.

Caracterul vremelnic este definit chiar de lege în sensul că ordinul se emite pentru o durată de **maximum 6 luni**, cu posibilitatea de prelungire pentru aceeași perioadă (potrivit art. 33 din Lege).

- *condiția de a nu prejudeca fondul* – cu titlu de noutate, este expres reglementată în NCPC [art. 996 alin. (5)]. Chiar dacă această condiție nu era expres reglementată, ea există și în reglementarea CPC, necesitatea acesteia fiind consacrată în doctrină și dedusă din prima condiție (caracterul vremelnic). S-a reținut⁶ că, datorită faptului că ordonanța presupune urgență și adoptarea unor măsuri vremelnice, instanța nu are căderea să prejudece fondul dreptului, dar – pentru ca totuși soluția sa să nu fie arbitrară – este dator să cerceteze aparența dreptului, să pipăie fondul.

În cazul ordinului de protecție nu este necesară existența unui alt dosar care să aibă ca obiect fondul dreptului, pentru admisibilitatea cererii.

f) Ordinul de protecție să fie emis în vederea înlăturării stării de pericol;

Potrivit art. 24 din lege durata măsurilor dispuse prin ordinul de protecție se stabilește de judecător, fără a putea depăși 6 luni de la data emiterii ordinului. Prin acest ordin sunt dispuse măsuri în vederea înlăturării stării de pericol. Astfel, preluând din practica și legislația statelor occidentale în materia combaterii violenței în familie, legea română permite judecătorului să dispună, potrivit art. 23 alin. (1), una dintre următoarele **măsuri**:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;

b) reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor, în locuința familiei;

c) limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune atunci când aceasta poate fi astfel partajată încât agresorul să nu vină în contact cu victima;

d) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

e) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează sau le vizitează periodic;

f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

⁵ A se vedea M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. II, *Procedura contencioasă în fața primei instanțe. Procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 745 și urm.

⁶ *Idem*, p. 754.

- g) obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;
- h) încredințarea copiilor minori sau stabilirea reședinței acestora.

De asemenea, prin aceeași hotărâre, instanța **poate dispune** și:

- suportarea de către agresor a chiriei și a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc sau urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială [art. 23 alin. (2) L. 217/2003];

- obligarea agresorului de a urma consiliere psihologică, psihoterapie, sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării [art. 23 alin. (3) L. 217/2003].

Ordinul de protecție poate fi dispus numai în cazul acelor proceduri care „pot face posibilă restabilirea situației anterioare”, așa cum de altfel este prevăzut și în cazul art. 996 alin. (5) NCPC.

În acest sens constatăm și existența unei jurisprudențe din ce în ce mai bogate (chiar dacă au existat și hotărâri⁷ ale instanțelor ce au creat anumite controverse prin reticenta de a acorda ordinul de protecție), fiind soluționate în temeiul acestei legi o serie de solicitări venite de la persoane ce se confruntă cu violență manifestată în diverse moduri din partea celui cu care au conviețuit sau conviețuiesc. Astfel, cu titlu de exemplu putem da Hotărârea⁸ Tribunalului Dolj, potrivit căreia se reține că pârâtul a manifestat față de reclamantă violență verbală și fizică, astfel cum sunt aceste noțiuni definite de art. 4 lit. a) și c) din Legea nr. 217/2003, iar față de copiii minori violență verbală, motiv pentru care va admite cererea și va emite un ordin de protecție prin care va dispune, pe o durată de trei luni, măsurile prevăzute de art. 23 lit. d) din Legea nr. 217/2003. Așadar, i se va interzice pârâtului orice contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu reclamanta, pentru o perioadă de 3 luni de la pronunțarea hotărârii și va fi obligat să păstreze față de aceasta o distanță minimă de 50 metri, pentru aceeași perioadă. De asemenea, (în acest recurs prin care se modifică sentința dată de Judecătoria) pe fondul relațiilor conflictuale dintre foștii soți concretizate în comportarea violentă a recurentului față de intimată, tribunalul apreciază că obligarea acestuia de a urma consilierea psihologică, prevăzută în art. 23 alin. (3) din Legea nr. 218/2003 este justă și nu afectează cu nimic demnitatea, deoarece această măsură poate ajuta la normalizarea relațiilor dintre soți.

În același sens este și Hotărârea⁹ pronunțată de Judecătoria Craiova prin care instanța dispune emiterea unui ordin de protecție a reclamantei față de pârât pe o perioadă de 6 luni, în sensul obligării pârâtului să păstreze o distanță minimă de 50 metri de reclamantă, de 50 metri față de locul de muncă al reclamantei - Laboratorul Spitalului Clinic Județean de Urgență nr. 1 Craiova, de 50 metri de Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova (unde victima este studentă), să nu mai ia contact cu victima în niciun fel: telefonic, corespondență sau în orice alt mod; să se prezinte la consiliere psihologică și tratament psihoterapeutic pentru ameliorarea comportamentului său agresiv și în vederea prevenirii și combaterii oricăror alte forme de violență din partea acestuia, asupra reclamantei.

■ 2. Procedura de emitere a ordinului de protecție

Cererea prin care se solicită emiterea unui ordin de protecție este supusă unei condiții de formă prezentate într-un formular definit în Anexa la Legea nr. 25/2012, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 165 din 13 martie 2012, și este scutită de taxa judiciară de timbru (potrivit art. 26). Competența pentru emiterea ordinului de protecție revine judecătoriei de pe raza teritorială în care își are domiciliul sau reședința victima.

⁷ Trib. Hunedoara, s. civ., dec. nr. 778/R/2012, publicată în Revista „Hunedoara Juridică” nr. 1/2013, p. 138-141, http://portal.just.ro/215/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=215.

⁸ Hotărârea nr. 94/2013 din 2 iulie 2013 a Tribunalului Dolj prin care se modifică sent. civ. nr. 7682 din 16 mai 2013 a Judecătoriei Craiova, http://portal.just.ro/215/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=215.

⁹ Hotărârea nr. 2302/2013 din 12 februarie 2013 a Judecătoriei Craiova, http://portal.just.ro/215/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=215.

Potrivit art. 27 din Legea nr. 217/2003, ordinul se emite de către instanța de judecată *în camera de consiliu* cu respectarea procedurii de citare a părților în cauze urgente. Victima poate renunța la judecata cererii, inclusiv atunci când nu a fost introdusă de ea însăși, legiuitorul lăsând în cele din urmă la aprecierea victimei dacă dorește să fie emis sau nu ordinul de protecție în favoarea sa.

Ordinul de protecție este executoriu, iar la cererea victimei sau din oficiu, atunci când împrejurările cauzei impun astfel, instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea vreunui termen (potrivit art. 29).

În caz de urgență deosebită, legea permite instanței de judecată să emită ordinul de protecție chiar în aceeași zi, pronunțându-se pe baza cererii și a actelor depuse, fără concluziile părților.

Hotărârea este supusă numai recursului în termen de 3 zile de la pronunțare dacă s-a dat cu citarea părților și de la comunicare dacă s-a dat fără citarea părților. Potrivit art. 30 alin. (2), executarea poate fi suspendată până la judecarea recursului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei quantum se va stabili de către instanța de recurs. Atât în primă instanță, cât și în recurs, participarea procurorului este obligatorie.

■ 3. Punerea în executare. Consecința nerespectării

Potrivit art. 31, ordinul de protecție se comunică Poliției Române în a cărei rază teritorială se află locuința victimei și a agresorului și se pune în executare de îndată de către sau, după caz, sub supravegherea poliției. Trebuie menționat că prin art. 31 alin. (3) din Lege, legiuitorul a permis ca, pentru punerea în executare a ordinului de protecție, polițistul să poată intra în locuința familiei și în orice anexă a acesteia, cu consimțământul persoanei protejate sau, în lipsă, al altui membru al familiei.

În cazul în care ordinul judecătoresc nu este respectat de către cel împotriva căruia s-a emis, poliția are obligația de a sesiza organele de urmărire penală pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești, situație în care agresorul va putea fi condamnat de către instanța penală la o pedeapsă cu închisoarea între o lună și un an, fără posibilitatea de suspendare a executării.

■ 4. Revocarea ordinului sau înlocuirea măsurii dispuse

Agresorul poate solicita revocarea ordinului sau înlocuirea măsurii dispuse, cererea sa soluționându-se cu citarea părților și a unității de poliție. Revocarea se poate dispune de către instanță dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- agresorul a respectat interdicțiile sau obligațiile impuse;
- agresorul a urmat consiliere psihologică, psihoterapie, tratament de dezintoxicare ori orice altă formă de consiliere sau terapie care a fost stabilită în sarcina sa ori care i-a fost recomandată sau a respectat măsurile de siguranță, dacă asemenea măsuri s-au luat, potrivit legii;
- există indicii temeinice că agresorul nu mai prezintă un real pericol pentru victima violenței sau pentru familia acesteia.

□ Concluzii

Fapt afirmat de numeroase cazuri în instanțele naționale, dar și de legislația care încearcă să reglementeze cât mai bine posibil protecția acestui domeniu extrem de labil, violența în familie este prezentă destul de frecvent și este cunoscută sub diverse forme, chiar și în societățile contemporane cele mai evolute. Acest lucru este recunoscut chiar în Preambulul Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice în care se spune:

„Recunoscând faptul că femeile și fetele sunt expuse unui risc mai mare de violență de gen decât bărbații;

Recunoscând faptul că violența domestică afectează femeile în mod disproporționat și faptul că și bărbații pot fi victime ale violenței domestice;

Recunoscând faptul că copiii sunt victime ale violenței domestice, inclusiv în calitate de martori ai violenței în familie.”¹⁰.

Diminuarea fenomenului este extrem de dificilă, iar această dificultate este susținută și de prezența a două elemente ce caracterizează viața de familie și raporturile pe care ea le presupune: secretul care înconjoară și protejează viața privată de familie și de cuplu și acceptarea tradițională pe de-o parte a rolurilor inegale ale membrilor familiei, iar pe de altă parte, a exercitării autorității în familie prin violență de orice fel. Indiferent de principiile, structura și conținutul lor, demersurile pentru prevenirea și combaterea violenței în familie trebuie să își asume o prioritate a valorilor și să acționeze consecvent în conformitate cu ea¹¹.

În acest sens, legiuitorul încearcă și, considerăm noi, reușește prin reglementarea ordinului de protecție în cadrul Legii nr. 217/2003, republicată, să creeze pârgurile necesare pentru punerea la dispoziția persoanelor ce se constituie victime ale violenței în familie a unor mecanisme, caracterizate prin celeritatea pe care numai o procedură de urgență o presupune, prin care să poată, cel puțin temporar, să își garanteze protejarea integrității lor fizice sau psihice ori a libertății personale față de agresor.

---

¹⁰ Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, Istanbul – 11.05.2011, www.coe.int/conventionviolence.

¹¹ Studiu la nivel național cu privire la implementarea ordinului de protecție – Legea nr. 25 din 2012, Open Society Foundation, Asociația pentru Libertate și Egalitate de Gen, Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen FILIA, Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Noțiunea de „contrarietate de interese” în sensul art. 215 Cod civil și delimitarea față de „conflictul de interese”

Avocat Răzvan SCAFEȘ
Baroul Dolj

□ I. Premisa „conflictului de interese”

Art. 215 din Noul Cod civil nu vorbește despre contrarietatea de interese decât atunci când aceasta se constituie din acte ale unui membru al organelor de administrare ale unei persoane juridice.

Este general recunoscut că administratorul persoanei juridice este purtătorul voinței sociale, căci, deși nu el o formează, el este cel care o exprimă în mod direct în raporturile juridice cu terții. În unele cazuri acționarii/asociații din actul constitutiv sau constituiți în adunarea acționarilor/asociațiilor delegă către organul de administrare anumite prerogative în scopul unei operativități și adaptabilități comerciale sporite¹.

Mandatul de administrare este în general prezumat că include și dreptul de reprezentare². Actele juridice încheiate de administratorul reprezentant angajează societatea ca și cum ar fi actele sale. Limitele dreptului de a reprezenta, specifice mandatului comercial, se referă în general la actele juridice care transcend ceea ce este necesar exercițiului comerțului. Sfera de acțiune a administratorului este oricum largă și astfel supravegherea legislativă a acestuia se impune a fi mai prudentă.

Art. 144¹ alin. (4) al Legii nr. 31/1990 prevede că membrii consiliului de administrație (în cazul societăților pe acțiuni) își vor exercita mandatul cu loialitate, în interesul societății, iar în baza trimiterilor făcute la acest text prin art. 152, 153⁸ și 153² alin. (6) al Legii nr. 31/1990, această îndatorire se reține și în sarcina directorilor în sistemul unitar, precum și a membrilor directoratului și consiliului de supraveghere, în sistemul dualist de administrare.

„Obligația de loialitate față de societate constă, în esență, în datoria administratorului de a trata afacerile societății cu corectitudine și onestitate, urmărind exclusiv interesele societății, abținându-se de la a-și prevala propriile interese în exercițiul funcției sale și de la a intra în conflict de interese cu societatea. Loialitatea pornește de la calitatea de gestionar al intereselor altuia: administratorul trebuie să promoveze exclusiv interesul social, să nu aducă obstacole satisfacerii acestuia și, cu deosebire, să nu-și utilizeze atribuțiile în interes personal”³.

Tocmai pentru că administratorul poate reprezenta și angaja societatea apare o neîncredere legitimă cel puțin la nivel de apreciere a dinamicii sociale. Mai exact, este prudent a presupune că un membru al organelor de administrare va încerca, la un moment dat, să acționeze mai

¹ Legea nr. 31/1990, art. 114 modificat.

² Art. 75, 90, 192 alin. (3) din Legea nr. 31/1990.

³ L.F. De la Gandara, *La régime de la responsabilité civile de l'administrateur selon la loi espagnole sur les sociétés anonymes*, Gazette du Palais, 2000, p. 1661, citată în R. Catană, *Dreptul societăților comerciale. Probleme actuale privind societățile pe acțiuni*. *Democrația acționarială*, Ed. Sfera Juridică - Colecția Universitaria, 2007, p. 173.

mult în beneficiul său sau al unui apropiat, chiar dacă o face în dauna societății pe care o reprezintă.

Se naște în aceste cazuri ceea ce doctrina, practica și legiuitorul au numit până acum un **conflict de interese**. Acesta apare pe fondul depășirii limitelor puterii conferite administratorului și a „înșelării” încrederii acordate de acționarii/asociații care l-au însărcinat cu activitățile de reprezentare a societății. Actele încheiate de administrator în astfel de situații se impun a fi sancționate cu nulitatea atât pentru o cauză ilicită (dată de încălcarea prevederilor normative care interzic astfel de acțiuni), cât și imorală (dată de fraudarea intereselor societății pe care fuseseră desemnați să o reprezinte).

Numai că Noul Cod civil, prin art. 215, înlocuiește termenul de conflict de interese în acest caz cu cel de contrarietate de interese. La prima vedere diferența pare inexistentă, iar cel chemat să interpreteze legea ar putea aprecia că este doar o schimbare de denumire pentru a sublinia caracterul ilicit al unei astfel de practici. Cu toate acestea, o cercetare aprofundată a formulărilor folosite de legiuitor în Legea nr. 287/2009 duce la concluzia că alegerea termenului a fost făcută pentru a se realiza o diferențiere între cele două noțiuni, astfel că nu este deloc întâmplătoare.

□ II. Delimitarea noțiunilor de „conflict de interese” și „contrarietate de interese”

Noul Cod civil folosește noțiunea de „conflict” în mai multe cazuri pentru a sublinia o situație în care între anumite raporturi juridice sau între anumite persoane există un concurs în ceea ce privește stabilirea titularului unui drept subiectiv civil⁴.

Noțiunea exactă de „conflict de interese” se folosește pentru a caracteriza o stare de fapt în care interesele unei persoane și cele ale persoanei care a împuternicit-o în vreun fel să încheie anumite acte pe seama sa nu sunt comune, existând posibilitatea ca persoana împuternicită să obțină un avantaj în dauna celui care l-a împuternicit, prin încheierea anumitor acte⁵.

Art. 804 C. civ. este cazul care ne interesează în special deoarece se referă la „administrator” în sensul oferit de art. 792 C. civ., adică persoană care este împuternicită prin convenție să administreze bunuri care nu îi aparțin. Or, acesta este și cazul administratorului în societățile comerciale, împuternicit prin adunarea generală a asociaților să administreze patrimonial acesteia. Art. 804 C. civ. impune în sarcina administratorului inclusiv obligația de a preveni conflictul de interese. Tocmai această prevedere ne conduce la opinia că termenul de „conflict de interese” se folosește pentru a defini o stare de fapt în care există o neconcordanță prejudiciabilă între scopul urmărit de administrator/reprezentant și cel al celui în numele căruia acționează. Conflictul de interese, așa cum este văzut de legiuitorul din 2011, nu se materializează obligatoriu într-o acțiune de prejudiciere a societății, ci rămâne la stadiul de conflict privind scopurile urmărite.

De cealaltă parte, noțiunea de „contrarietate de interese” este folosită doar de două ori în cuprinsul Noului Cod civil, respectiv în cazul art. 215 și al art. 132 care, curios, se referă la contrarietatea de interese dintre minor și membrii consiliului de familie. O astfel de alegere a termenului este curioasă deoarece, dacă avem în vedere modul în care este folosită noțiunea în art. 215, utilizarea aceleiași sintagme pentru a defini cazul avut în vedere de art. 132 apare ca inoportună.

Astfel, art. 215, deși nu se referă la „contrarietatea de interese” decât în titlu, stabilește că această situație există în cazul în care un membru al organelor de administrare ale unei persoane juridice a încheiat un act încheiat în fraudă intereselor societății pentru a-i aduce

⁴ Art. 1.782 care reglementează cazul conflictului între mai mulți locatari succesivi; art. 1.291 care prevede cazul conflictului între creditorii înstrăinătorului aparent și cei ai dobânditorului aparent; art. 891 privind conflictul dintre terții dobânditori de la un autor comun etc.

⁵ Art. 1.303 privind conflictul de interese dintre reprezentant și reprezentat la încheierea contractului; art. 804 privind administrarea bunurilor altei persoane și interzicerea conflictului de interese în acest caz etc.

un beneficiu acestuia, soțului, ascendenților, descendenților, rudelor sau afinilor săi până la gradul patru.

Or, față de prevederile care se referă la „conflictul de interese”, este evident că dorința legiuitorului a fost să dea „contrarietății de interese” un aer mai grav, în sensul că această prevedere se va aplica în cazul în care conflictul de interese nu rămâne doar la acest stadiu, ci administratorul depășește limitele puterii oferite în cadrul persoanei juridice, își urmărește propriul scop ce îi aduce un avantaj (lui sau celorlalte persoane amintite) și încheie anumite acte, cunoscând că acestea vor fraudă societatea și îi vor profita lui.

Așadar, contrarietatea de interese presupune și un rezultat ca urmare a acțiunilor administratorului ulterioare premisei în care acesta se afla în conflict de interese.

Tocmai de aceea, ar fi fost probabil mai oportună folosirea termenului de „conflict de interese” și în cazul prevăzut de art. 132, atât timp cât acesta nu se referă la situația existenței unor acte încheiate în fraudă minorului, și păstrată această sintagmă de „contrarietate de interese” pentru a fi folosită strict în raporturile dintre membrii organelor de administrare și persoana juridică pe care o reprezintă.

Ceea ce este cert este că prin folosirea termenului „contrarietate de interese” în art. 215 se conferă și un impact mai mare situației avute în vedere, delimitând-o de simplul caz al conflictului de interese pe care legiuitorul îl reglementase până la apariția Noului Cod civil.

Mai mult, un alt aspect care se desprinde din specificitatea folosirii acestei noțiuni este că legiuitorul a dorit să sublinieze și faptul că nu tot timpul atunci când există premisele pentru un conflict de interese există și contrarietate de interese. Mai exact, atât timp cât nu se acționează dincolo de limita conflictului de interese, acesta rămâne la acest stadiu și nu se transformă în contrarietate de interese.

Așa consideră și alți autori⁶, care definesc conflictul de interese ca fiind „situația juridică în care se află fondatorul, asociatul (acționarul) sau membrul organului executiv – administrator, membru al directoratului, al consiliului de supraveghere – având, potrivit legii sau actului constitutiv, un interes individual patrimonial sau moral contrar interesului social al societății comerciale, în care persoana implicată este obligată să se abțină de la exercițiul funcției și să informeze organul societar despre ivirea conflictului de interese”.

Tot prin raportare la termenii stricti folosiți de legiuitor se naște și interpretarea că nu ne referim la „contrarietate de interese” decât atunci când actul juridic este săvârșit efectiv de către administrator.

Cu alte cuvinte, atunci când vorbim despre scopuri contrare între asociații/acționarii unei societăți, aceste situații vor lua doar forma unor „conflicte de interese”, conflicte care se pot dovedi însă la fel de dăunătoare, dacă nu chiar mai reprezentative, pentru viața persoanei juridice de drept privat.

De asemenea, este evident că legiuitorul a dorit și o delimitare a noțiunii din civil, specifică raporturilor dintre membrii organelor de administrare și societate în ceea ce privește actele încheiate în beneficiul lor și în fraudă intereselor societății și cea folosită în penal, prin art. 253¹, care incriminează ca infracțiune aceeași faptă, cu diferența că subiectul calificat este un funcționar public și prin urmare prejudiciul cauzat prin atitudinea frauduloasă este al instituției pe care se presupune că o reprezintă.

Codul penal prevede ca infracțiune o astfel de faptă tocmai pentru că are în vedere patrimoniul instituției publice ca prelungire a statului și faptul că subiectul activ este un funcționar public, deci o persoană față de care opinia publică manifestă o atenție sporită, și care printr-o atitudine frauduloasă periclitează inclusiv încrederea cetățenilor în instituțiile statului.

Astfel, deși faptele au multe asemănări, caracterul civil al faptei prevăzute de art. 215 C. civ., prin faptul că este specific raporturilor comerciale/economice dintre persoane, o face să fie sancționată doar de legea civilă, nefiind lezate valori protejate de legea penală.

---

⁶ M. Bratiș, *Conflictul de interese în domeniul societăților comerciale*, Conferința Internațională bienală, Timișoara, 2011, Ed. Universul Juridic, 2011.

Restrângerea exercițiului libertății de exprimare în procesul penal pentru garantarea autorității și imparțialității autorității judecătorești

Drd. Ionel GRIGORIE*

Posibilitatea restrângerii libertății de exprimare în legătură cu activitatea judiciară a fost susținută în literatura de specialitate, formulându-se propunerea de a se incrimina în legislația penală, după modelul mai multor state democratice, fapta de a divulga și discuta public conținutul actelor de urmărire penală și de judecată înainte de rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești¹.

Alți autori² sunt de părere că o asemenea propunere s-ar justifica numai la situațiile când informațiile și discuțiile publice cu privire la conținutul actelor de urmărire penală și de judecată nu sunt obiective, fiind de natură a prejudicia autoritatea și imparțialitatea organelor judiciare, singurele în măsură să se pronunțe asupra unei acuzații penale.

Legiuitorul român a încercat să acopere acest vid legislativ prin introducerea în Noul Cod penal, Titlul IV, Infrafracțiuni contra îndeplinirii justiției, a două infracțiuni noi, respectiv „presiuni asupra justiției”, - articolul 276 și „compromiterea intereselor justiției”, prevăzută de articolul 277³.

Potrivit articolului 276, „fapta persoanei care, pe durata unor proceduri judiciare în curs, face declarații publice nereale referitoare la săvârșirea, de către judecător sau de organele de urmărire penală, a unei infracțiuni sau abateri disciplinare grave legate de instrumentarea respectivei cauze, în scopul de a le influența sau intimida, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau amendă”.

În analiza infracțiunii menționate trebuie să pornim de la o observație pertinentă, și anume că aceasta este plasată în titlul IV privind infracțiunile care împiedică îndeplinirea justiției, ceea ce demonstrează importanța incriminării.

Obiectul juridic al infracțiunii de presiune asupra justiției este reprezentat de relațiile sociale care reglementează desfășurarea proceselor în general și a procesului penal în

---

* Autorul este doctorand al Facultății de Drept și Științe Administrative din Craiova din cadrul Universității din Craiova și judecător la Tribunalul Olt.

¹ A se vedea G. Antoniu, *Implicații asupra legii penale române ale Convenției europene a drepturilor omului*, Dreptul, nr. 1/1992, p. 12.

² M. Udroi, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 283.

³ Articolul 413-16 din Codul penal francez incriminează delictul de publicare de comentarii în scopul de a influența depozițiile martorilor ori deciziile jurisdicțiilor de instrucție sau de judecată. Acest principiu este deseori încălcat în societatea românească, mai ales de presă, care prezintă persoane ca fiind vinovate înainte ca acestea să fie condamnate.

special, căci se referă la organele de urmărire penală, și care trebuie să se desfășoare cu respectarea legii, fără exercitarea unor presiuni asupra organelor judiciare.

Subiectul activ al acestei infracțiuni poate fi orice persoană, inclusiv jurnaliștii, participația fiind posibilă sub orice formă. Subiectul pasiv al infracțiunii este însă calificat prin calitatea specială cerută de lege, judecător sau organ de urmărire penală. În categoria organelor de urmărire penală intră potrivit art. 55 din Noul Cod de procedură penală: procurorul, organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale.

Sub protecția penală se află așadar nu numai judecătorul, ca reprezentant al autorității judiciare, dar și celelalte organe judiciare care contribuie la înfăptuirea justiției, și care pot fi supuse unei presiuni de către cei care afirmă în mod nereal că aceștia au săvârșit o infracțiune sau o abatere disciplinară gravă în legătură cu instrumentarea unei cauze. Subiectul pasiv secundar în acest caz apreciem că este autoritatea judiciară, căci scopul incriminării este tocmai protecția autorității și puterii judiciare împotriva influențelor și presiunilor exterioare.

Elementul material al laturii obiective a acestei infracțiuni se realizează prin declarații publice nereale referitoare la săvârșirea de către judecător sau organele de urmărire penală a unei infracțiuni sau abateri disciplinare grave legate de instrumentarea unei cauze în care procedura judiciară nu a fost finalizată. Dacă procedura a fost finalizată este evident că nu se mai poate vorbi despre intimidarea sau influențarea organelor judiciare.

Nu are importanță dacă fapta se realizează printr-o singură declarație sau mai multe, important este ca declarațiile să fie publice⁴.

Problema care se pune este cine și cum va constata nereale acele declarații. Suntem de părere că numai în urma unei cercetări penale sau a unui proces, finalizate cu neînceperea urmăririi penale sau pronunțarea unei soluții de achitare, putem afirma cu certitudine că afirmațiile sunt nereale.

Aceasta înseamnă sub o formă sau alta că se admite proba verității celor afirmate. Declarațiile publice trebuie să se refere la săvârșirea unei infracțiuni – fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o, sau abateri disciplinare grave. În cazul abaterii disciplinare, norma penală nu definește noțiunea „gravă”, astfel încât să se poată aprecia care sunt abaterile disciplinare grave și cele mai puțin grave.

Pentru realizarea elementului material al laturii obiective este necesar ca declarațiile publice să fie legate de instrumentarea cauzei respective.

Orice afirmații la adresa judecătorului sau a organelor de urmărire penală care nu au legătură cu cauza respectivă nu intră sub protecția legii penale. Aceasta înseamnă că sunt permise criticile publice cu privire la modul în care sunt administrate probele sau raționamentul juridic al soluțiilor adoptate.

Sub aspectul *laturii subiective* fapta se săvârșește cu intenție directă, calificată prin scop, respectiv influențarea sau intimidarea judecătorului sau a organelor de urmărire.

La o primă analiză considerăm că infracțiunea prevăzută de art. 276 sancționează în fapt o formă specială de calomnie, ce constă în imputarea, în public, judecătorului sau organelor de urmărire penală a săvârșirii unei infracțiuni sau abateri disciplinare

---

⁴ Noțiunea de faptă săvârșită în public este definită în art. 184 din Noul Cod penal, însă mijloacele prin care aceasta se poate realiza în practică sunt din cele mai diverse: presa scrisă, radio, televiziune sau internet. Pe de altă parte, declarațiile trebuie să fie nereale. În caz contrar, fapta nu mai constituie infracțiune.

grave în legătură cu instrumentarea cauzei respective aflată în curs de soluționare.

Restrângerea exercițiului libertății de exprimare în acest caz trebuie examinată din perspectiva art. 53 din Constituție și art. 10 par. 2 din Convenție.

Prima condiție, respectiv restrângerea să fie prevăzută de lege, este îndeplinită sub aspectul accesibilității și previzibilității, fiind deja publicată în Monitorul Oficial, chiar dacă nu a intrat în vigoare. Legea trebuie însă să fie previzibilă și, sub acest aspect, în practică vor fi probleme în ceea ce privește noțiunea de „abatere disciplinară gravă”, pentru că legile care reglementează desfășurarea activităților organelor judiciare nu folosesc această noțiune. Legea trebuie să fie clară, pentru ca cel cărui i se adresează să își adapteze comportamentul.

Scopul legitim urmărit este acela al asigurării desfășurării instrucției penale [art. 53 alin. (1)] și garantării autorității și imparțialității puterii judecătorești, ce include într-un sens larg necesitatea protecției imaginii justiției. Instanțele de judecată - garanții justiției au un rol fundamental într-un stat de drept și trebuie să se bucure de încrederea opiniei publice.

În consecință, organele judiciare trebuie să fie protejate împotriva unor atacuri distructive lipsite de fundament, ținând seama de faptul că magistrații sunt obligați la discreție, ceea ce îi împiedică să răspundă criticilor⁵. Acest fapt justifică, de altfel, și includerea printre scopurile legitime care ar justifica o restrângere adusă libertății de exprimare din perspectiva celui de-al doilea paragraf al art. 10 a necesității de a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

În acest caz legiuitorul a acordat o protecție mai largă celor care contribuie la înfăptuirea justiției, incluzând alături de judecător, procuror și organele de cercetare penală în categoria persoanelor ce pot fi subiecți ai unor afirmații nereale în scopul intimidării sau influențării. Cea mai importantă măsură pe care statul trebuie să o îndeplinească în momentul în care restrânge libertatea indivizilor este să aprecieze dacă măsura este necesară într-o societate democratică. Necesari nu înseamnă indispensabili, dar existența în practică a numeroase atacuri la adresa organelor judiciare credem că a determinat legiuitorul să adopte această normă penală.

Apărarea autorității și imparțialității justiției este necesară într-o societate democratică, justiția fiind una din cele trei puteri în stat alături de puterea legislativă și judecătorească, iar obligația de rezervă a magistraților în ceea ce privește declarațiile publice nereale îndreptate împotriva acestora trebuie să fie compensată printr-o protecție reală, chiar și de natură penală.

În concepția Curții Europene a Drepturilor Omului termenul de necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase⁶. De asemenea, măsura trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit, iar motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica trebuie să fie pertinente și suficiente⁷.

Curtea Europeană a respins argumentarea statelor care au susținut că cerința necesității într-o societate democratică e satisfăcută atunci când se demonstrează că statul a acționat în mod rațional, atent și cu bună-credință. Subliniind importanța deosebită de care trebuie să se bucure libertatea de exprimare, Curtea a insistat asupra faptului că necesitatea restricției trebuie să fie stabilită în mod convingător atunci când

⁵ Cauza *Prager și Oberschlick c. Austriei*, hotărârea din 26 aprilie 1995.

⁶ C. Bârsan, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului, comentariu pe articole*, vol. 1, *Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 782.

⁷ CEDO, cauza *Barthold c. Germaniei*, hotărârea din 25 martie 1985.

se referă la presă, pentru că puterea de apreciere a judecătorului național trebuie să fie raportată la interesul unei societăți democratice de a asigura și menține libertatea presei.

Justiția este un pilon fundamental al societății democratice fondată pe principiul statului de drept, caracterizat prin supremația legii și egalitatea tuturor în fața acesteia. Integritatea sistemului presupune transparența acestuia. Un sistem judiciar deschis către societate (justițiabili, dar și restul populației), cu reguli ușor de înțeles și care să fie ușor de accesat, poate ca, alături de alți factori - precum profesionalismul, conduita și predictibilitatea actului de justiție - să stea la baza formării și consolidării încrederii în sistemul judiciar⁸.

Proportionalitatea măsurii se va aprecia luând în considerare limitele de pedeapsă prevăzute de lege, închisoare cuprinsă între trei luni și un an sau amenda, și fapta săvârșită.

Măsura restrângerii libertății de exprimare, pentru garantarea autorității și imparțialității autorității judecătorești, nu trebuie să aducă însă atingere însăși existenței acestei libertăți, pentru că instrumentarea unor cauze în baza art. 276 din Codul penal poate determina în mod indirect o reținere în a mai critica activitatea organelor judiciare.

---

⁸ CSM, *Strategia pentru întărirea integrității în sistemul judiciar 2011-2016*, disponibil pe www.csm-ro1909.

Aspecte privind protecția dreptului la viață privată din perspectiva criminalității informatice

Avocat dr. Adrian Cristian MOISE
Baroul Dolj

Abstract:

The right to privacy makes part of man's fundamental rights and freedoms, regulated by The European Convention of Human Rights, Article 8.

The notion of „private life” comprises „traditional” aspects, as well as a person's right to an image, civil status, identity, state of health, religious affiliation, physical and moral integrity, sentimental life, but also „modern” aspects, linked to the usage of information technologies on a large scale in society.

The informational society based on knowledge created debates concerning the interception of phone calls and electronic mail, and the usage of informational personal data bases through the reference of the law content to private life.

Keywords: *cyber crimes, private life, the right to privacy, digital evidence, information and communication technology, ICT system.*

1. Caracteristicile infracționalității informatice

Criminalitatea informatică reprezintă totalitatea faptelor comise în zona noilor tehnologii, într-o anumită perioadă de timp și pe un anumit teritoriu bine determinat¹.

Prin infracțiune informatică în sens restrâns se înțelege orice infracțiune în care făptuitorul interferează, fără autorizare, cu procesele de prelucrare automată a datelor².

Prin infracțiune informatică în sens larg se înțelege orice infracțiune în care un calculator sau o rețea de calculatoare este obiectul unei infracțiuni, sau în care un calculator sau o rețea de calculatoare este instrumentul sau mediul de înfăptuire a unei infracțiuni³.

Criminalitatea informatică cuprinde, pe lângă actele infracționale clasice, cum ar fi fraudă, contrafacerile, prostituția, înșelăciunea și fapte proprii domeniului cibernetice: pirateria software, furtul de carduri, falsificarea instrumentelor de plată electronice, virusarea rețelelor, terorismul electronic, hărțuire prin e-mail⁴.

Pentru a ajunge la prezentarea trăsăturilor infracțiunilor din domeniul informaticii, mai întâi trebuie să indicăm noțiunea generală de infracțiune prin trăsăturile ei esențiale.

¹ T. Amza, *Criminologie. Tratat de teorie și politică criminologică*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 32.

² Romanian Information Technology Initiative și Guvernul României, *Ghid introductiv pentru aplicarea dispozițiilor legale referitoare la criminalitatea informatică*, 2004, București, p. 49, disponibil pe site-ul: <http://www.riti-internews.ro/ro/ghid.htm>, consultat la 28 noiembrie 2012.

³ *Ibidem*.

⁴ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2004, p. 697.

Astfel, potrivit art. 17 din Codul penal: „Infracțiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală”.

Trăsăturile esențiale ale infracțiunii sunt: fapta săvârșită trebuie să prezinte pericol social; fapta să fie săvârșită cu vinovăție; fapta trebuie să fie prevăzută în legea penală.

Infrațiunea, ca fenomen ce se petrece în realitatea socială, îmbracă aspectele de a fi: „material” în sensul că reprezintă o manifestare exterioară a individului; „uman” pentru că reprezintă o activitate omenească; „social” căci privește, se îndreaptă împotriva relațiilor sociale; „moral-politic”, căci reprezintă atitudinea morală și politică a făptuitorului față de valorile sociale; „juridic”, căci reprezintă o încălcare a unei norme juridice penale⁵.

În paleta infracțiunilor comise în spațiul informatic nu se poate concepe ca o faptă de natură penală să nu urmărească încălcarea unor valori ocrotite de lege.

Obiectul juridic al acestei categorii de infracțiuni este circumscris valorii sociale apărate prin legea penală, acesta fiind criteriul care, spre exemplu în Codul penal, împarte infracțiunile în categorii ce evidențiază gravitatea și cuantumul valorii sociale care va fi încălcată.

Obiectul material al infracțiunilor comise în sfera calculatoarelor reprezintă acel obiect (calculator sau parte din el), acea valoare informativă sau acea rețea tehnologică împotriva căreia se îndreaptă acțiunea infractorului.

Subiectul activ al infracțiunii informatice poate să fie orice persoană, chiar dacă fapta a fost săvârșită într-o anumită formă, iar calitatea în care a participat a fost de autor, instigator sau complice. Subiectul activ trebuie să îndeplinească următoarele condiții generale⁶:

- subiectul în cauză să fie persoană fizică;
- făptuitorul să aibă discernământ, el trebuind să aibă capacitatea psihică de a înțelege sensul faptelor sale și de a-și manifesta în mod conștient voința;
- responsabilitatea persoanei care a comis infracțiunea;
- persoana să aibă libertate de voință și de acțiune în realizarea faptei sale.

Pe lângă cele patru condiții generale pe care trebuie să le îndeplinească, subiectul activ mai trebuie să îndeplinească o condiție specială: fapta să fi fost comisă prin intermediul unui computer sau datorită unei facilități specifice noilor tehnologii⁷.

Subiectul pasiv al infracțiunii informatice este o persoană fizică sau poate să fie o persoană juridică. Subiectul pasiv special nu poate fi decât persoana fizică sau juridică, titulară a valorii sociale afectate de infractor și ocrotită de legea penală.

La toate infracțiunile, latura obiectivă are în conținutul său obligatoriu următoarele componente: elementul material, care constă în acțiunea sau inacțiunea sancționată de legea penală; urmarea sau rezultatul socialmente periculos; condițiile de la locul comiterii, data, modul și împrejurările în care fapta a fost comisă; raportul de cauzalitate dintre acțiune, inacțiune și urmarea socialmente periculoasă.

Latura subiectivă reprezintă toate acele condiții cerute de legiuitor cu privire la atitudinea psihică a făptuitorului față de materialitatea faptei comise. Elementele laturii subiective sunt: vinovăția cu formele sale, intenție sau culpă; mobilul infracțiunii; scopul infracțiunii⁸.

Infrațiunile din domeniul criminalității informatice diferă de cele clasice prin mai multe caracteristici esențiale, care se transformă în avantaje reale de care profită făptuitorii:

- *anonimitate* – făptuitorul nu trebuie să fie prezent la locul faptei;

---

⁵ C. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2004, p. 103.

⁶ T. Amza, C.P. Amza, *Criminalitatea informatică*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 282.

⁷ *Idem*, p. 283.

⁸ *Idem*, p. 284.

- caracterul *transfrontalier*⁹ – acest fenomen nu ia în considerare granițele convenționale stabilite; în cercetarea internațională a fraudelor informatice, anchetatorii dispun de sistemul pus la dispoziție de internet, pe baza punctelor naționale de contact permanent (*The Reference Points for Computer Related Crime*), de alte legături cu organisme internaționale de profil și de contacte la nivelul instituțiilor naționale implicate în combaterea acestui fenomen, dar și de un cadru juridic internațional stabilit de tratatele de asistență legală mutuală; stabilirea jurisdicției se face în mod diferit în funcție de legislația națională, pe baza mai multor criterii cum ar fi: a) *locația fizică a calculatorului utilizat la săvârșirea fraudei*; b) *locul de reședință al făptuitorului*; c) locul unde s-au produs consecințele activității ilicite. În condițiile în care o fraudă comisă în rețeaua internet poate implica mai multe țări și jurisdicții, autoritățile naționale cu atribuții în domeniu trebuie să cunoască perfect cadrul juridic național și să aplice în mod eficient tratatele internaționale de asistență legală mutuală la care statul respectiv este semnatar; în viitor este necesară perfecționarea instrumentelor actuale de cooperare internațională, precum și inițierea altora noi, în vederea uniformizării regionale și internaționale a legislației în materie și realizării unei jurisdicții supranaționale.

- *credibilitate* – făptuitorul creează aparența unei afaceri legale și corecte;
- *simplicitate* – metodele de comitere nu necesită în marea majoritate a cazurilor cunoștințe aprofundate de informatică sau din alte domenii;
- *rapiditate* – conferită de transmiterea aproape instantanee a datelor prin sistemele informatice;
- *costuri foarte reduse* – în comparație cu beneficiile ilegale ce pot fi obținute.

□ 2. Dreptul la viață privată

Noțiunea de „viață privată” nu poate fi definită cu precizie. Este vorba despre o noțiune contingentă, al cărei conținut variază în funcție de perioada la care se raportează, de societatea în care trăiește individul și chiar de grupul social de care aparține acesta¹⁰.

Sfera de întindere a dreptului la viață privată este în continuă extindere, iar conținutul său se cristalizează în fiecare zi, de la caz la caz, pe baza jurisprudenței instanțelor naționale și a curților internaționale.

Potrivit instanței europene, noțiunea de viață privată cuprinde, mai întâi, integritatea fizică și morală a persoanei.

De asemenea, respectarea dreptului la viață privată trebuie să mai cuprindă și dreptul individului de a stabili și dezvolta relații cu semenii săi. Mai mult, potrivit instanței europene, protecția dreptului la viața privată are în vedere îmbinarea vieții personale cu cea socială a individului¹¹.

Noțiunea de viață privată este foarte largă, cuprinzând elementele importante ale sferei personale, cum ar fi: numele, identitatea, viața sexuală. Totodată, articolul 8 protejează dreptul la identitate, dezvoltare personală, dreptul oricărui individ de a lega și dezvolta relații cu membrii săi și cu lumea exterioară¹².

Astfel, noțiunea de „viață privată”, după cum au considerat și alți autori, trebuie analizată ca un drept la viața privată personală, un drept la viața privată socială și un drept la un mediu sănătos¹³.

⁹ I. Vasiiu, L. Vasiiu, *Informatică juridică și drept informatic*, ed. a III-a, Ed. Albastră, Cluj-Napoca, 1999, p. 145.

¹⁰ F. Sudre, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 315.

¹¹ C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol. I, *Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 599.

¹² *Idem*, p. 600.

¹³ F. Sudre, *op. cit.*, p. 316.

Dreptul la viața privată face parte dintre drepturile și libertățile fundamentale ale omului, reglementate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin dispozițiile articolului 8, potrivit căruia „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”.

Jurisprudența instanțelor naționale și europene arată că noțiunea de „viață privată”, conține atât aspecte „tradiționale” precum dreptul la imagine, starea civilă a persoanei, identitatea, starea de sănătate, apartenența religioasă, integritatea fizică și morală, viața sentimentală, dar și aspecte „moderne”, legate de percepții noi în viața socială, referitoare la avort, homosexualitate, transsexualitate. Recent, ca urmare a dezvoltării mijloacelor de comunicare, s-au născut dezbateri cu privire la interceptările telefonice sau ale corespondenței electronice, la utilizarea bazelor de date personale informatizate prin raportarea conținutului dreptului la viață privată.

Unul dintre aspectele moderne ale vieții private care au fost prezentate mai înainte este acela al deținerii și comunicării de date personale cuprinse în fișierele informatizate. Consiliul Europei a adoptat în anul 1981 „Convenția pentru protecția persoanelor în materia prelucrării automatizate de date cu caracter personal”, prin care sunt definite aceste date, dar și deținătorul fișierului. Potrivit acestei convenții datele cu caracter personal reprezintă „orice informație privitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; iar deținătorul fișierului este definit ca fiind orice persoană fizică sau juridică, autoritate publică, serviciu sau orice alt asemenea organism competent, potrivit legii naționale, să decidă care este destinația fișierului automatizat, ce categorii de date cu caracter personal trebuie să fie înregistrate și ce operații le vor fi aplicate”¹⁴. Așadar, prin această Convenție se interzice prelucrarea automatizată de date cu caracter personal, excepție făcând cazurile când dreptul intern oferă garanții suficiente, pentru ca persoana despre care se strâng și se dețin aceste date să poată avea acces la ele, putându-le chiar modifica¹⁵.

În România, legislația privind protecția vieții private cuprinde următoarele acte normative:

- Legea nr. 677/2001¹⁶ privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date;
- Legea nr. 506/2004¹⁷ privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice;
- Legea nr. 82/2012¹⁸ privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice;
- Legea nr. 102/2005¹⁹ privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal;
- Ordinul Avocatului Poporului nr. 52/2002²⁰ privind aprobarea cerințelor minime de securitate a prelucrării datelor cu caracter personal;
- art. 71 din Legea nr. 287/2009²¹ privind Codul civil;
- art. 26 din Constituție.

---

¹⁴ C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 615.

¹⁵ *Idem*, p. 615.

¹⁶ M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2001.

¹⁷ M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2001.

¹⁸ M. Of. nr. 406 din 18 iunie 2012.

¹⁹ M. Of. nr. 391 din 9 mai 2005.

²⁰ M. Of. nr. 383 din 5 iunie 2002.

²¹ M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

Cu toate că în sistemul românesc precedentul judiciar nu este recunoscut ca izvor de drept, totuși practica este cea care a conturat conținutul dreptului la viață privată.

□ 3. Dreptul la corespondență

Dreptul la corespondență face parte din viața privată a unei persoane. Așadar, corespondența există în cazul când două sau mai multe persoane schimbă, pe orice cale, pe orice suport, un mesaj sau o idee.

Correspondența se poate realiza prin comunicare scrisă, telefonică, radio-telefonică și prin intermediul mijloacelor electronice. Jurisprudența Curții europene a drepturilor omului a lansat numeroase întrebări cu privire la aplicarea articolului 8 în materia interceptărilor convorbirilor telefonice de către autoritățile statale. Un loc important îl ocupă corespondența electronică, aceasta putând fi interceptată mai ușor atât de autoritățile statale, cât și de particulari.

Toate statele europene care au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului au prevăzut în legislația lor internă posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a admis că existența unor dispoziții legislative care dau posibilitate interceptării corespondenței, trimerilor poștale și a telecomunicațiilor este necesară pentru asigurarea securității naționale sau pentru prevenirea săvârșirii de infracțiuni²².

Ingerința în dreptul la corespondență nu ar putea să fie în conformitate cu dispozițiile Convenției decât dacă este însoțită de toate garanțiile necesare contra posibilelor abuzuri în materie.

□ 4. Monitorizarea angajaților la locul de muncă

Un subiect controversat în materia dreptului la viața privată îl reprezintă monitorizarea angajaților la locul de muncă.

În Statele Unite ale Americii, monitorizarea folosirii Internetului și a poștei electronice a devenit o practică obișnuită, angajatorii indicând expres că mijloacele „IT” puse la dispoziția angajaților au destinația exclusivă de folosire în scopul desfășurării activității profesionale. Așadar, poziția angajaților este de obicei aceea că existența unei parole individuale care protejează accesul la căsuța poștală prezumă că există un grad de intimitate care nu poate fi încălcat de angajator prin procedurile de monitorizare.

■ 4.1. Cazul *Copland c. Regatul Unit* - 3 aprilie 2007 (nr. 62617/00)

Într-un caz recent, *Copland c. Regatul Unit*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că în sfera de protecție a vieții private sunt incluse și convorbirile telefonice și corespondența electronică de la locul de muncă.

Petiționara, doamna Lynette Copland, a reclamat monitorizarea convorbirilor ei telefonice, a corespondenței electronice și a traficului de internet, contrar dispozițiilor articolelor 8 și 13 din cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului. Cât timp a fost angajată la un Colegiu din Țara Galilor, telefonul, corespondența electronică (e-mail) și traficul de internet ale petiționarei au constituit subiectul monitorizării. Conform susținerilor Guvernului, această monitorizare a avut loc în scopul de a se stabili dacă nu cumva petiționara obișnuia să utilizeze excesiv facilitățile oferite de Colegiu în scopuri pur personale. Totodată, Guvernul a declarat că monitorizarea utilizării telefonului a constat

²² C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 654.

în analiza facturilor telefonice emise pe contul Colegiului, care menționau numerele telefonice apelate, datele și orele apelurilor, cât și durata și costul acestora²³. Petiționara a susținut în contradictoriu că monitorizarea convorbirilor telefonice s-a desfășurat de-a lungul unei perioade de 18 luni. Utilizarea internetului de către petiționară a fost de asemenea monitorizată, aceasta având loc prin analiza site-urilor vizitate, a orelor și a datelor acestor vizite, precum și durata acestora. Guvernul a mai declarat că și monitorizarea corespondenței electronice a avut loc sub forma analizei adreselor de e-mail, a datelor și a orelor la care au fost expediate e-mail-urile²⁴.

În acea perioadă nu exista un drept general privind viața privată în dreptul englez. În perioada acțiunilor pe care le-a invocat reclamanta, „Legea privind protecția datelor” din 1984 reglementa modalitatea în care persoanele și organizațiile care dețineau date puteau procesa sau utiliza aceste date. Erau reglementate modalități de acțiune sigure aflate la îndemâna persoanelor în scopul remedierii erorilor cauzate de utilizarea greșită sau abuzivă a acestor date cu caracter personal. „Legea privind protecția datelor” din 1984 a fost înlocuită acum cu „Legea privind protecția datelor” din 1998.

Interceptarea datelor de conținut și a datelor de acces la convorbiri este coordonată în Marea Britanie în conformitate cu Legea de reglementare a puterilor de investigare 2000. Regimul acestei legi nu este proiectat în special pentru a ataca activitățile acelor care interceptează convorbirile în sprijinul activităților ilegale; mai degrabă scopul său este de a controla practicile de interceptare ale agenților de impunere a legii și folosirea materialelor interceptate drept dovezi²⁵. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a găsit de două ori legislația Marii Britanii ca încălcând Convenția cu privire la protecția dreptului la viața privată a celor care au fost subiectul interceptării (Cazul *Malone c. Regatul Unit* [1984], Cazul *Halford c. Regatul Unit* [1997]).

Datele convorbirii din această lege cuprind trei categorii de date:

a) datele de trafic – care includ numărul sau adresa emițătorului și receptorului unei convorbiri;

b) datele folosirii – cum ar fi ora și data conectării la serviciu;

c) datele abonatului – care includ date cum ar fi adresa de trimitere a facturii²⁶.

Apărarea Colegiului s-a axat pe faptul că perioada de monitorizare a fost mai mică decât cea pretinsă de 18 luni și că monitorizarea avea singura menire de a verifica dacă angajata folosea în exces resursele colegiului în sens privat. Colegiul a susținut că nu s-a încălcat dreptul la viața privată, întrucât nu a fost verificat conținutul informației comunicate, ci s-a efectuat o monitorizare sub aspectul numerelor apelate, a datelor și a duratei și costurilor convorbirilor telefonice, neinterceptându-se convorbirile propriu-zise.

Curtea a apreciat că reclamanta a suferit, în fapt, o afectare a dreptului la respectarea vieții sale private.

Guvernul a susținut că se urmărea un scop legitim de protecție a drepturilor și libertăților altor persoane prin luarea unor măsuri prin care se asigura că facilitățile oferite de către un angajator cu caracter de instituție publică nu sunt utilizate în mod abuziv²⁷. Mai mult, acesta a considerat că este rezonabil a se prevedea împrejurarea că facilitățile furnizate de o instituție susținută din fonduri publice nu pot fi utilizate excesiv în scopuri personale și că acel Colegiu putea întreprinde o analiză a propriilor evidențe pentru a determina dacă există vreo posibilitate de utilizare în scopuri personale susceptibilă de a necesita

²³ http://www.echr.coe.int/ECHR/Homepage_En/, consultat la 10 decembrie 2012.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ C. Reed, J. Angel, *Computer Law – The Law and Regulation of Information Technology*, ed. a VI-a, Ed. Oxford University Press, New York, 2007, p. 587.

²⁶ *Ibidem*, p. 588.

²⁷ http://www.echr.coe.int/ECHR/Homepage_En/, consultat la 10 decembrie 2012.

investigații²⁸. O situație similară o întâlnim în cazul *Peck c. Regatul Unit* (nr. 44647/98) din anul 2003.

Natura monitorizării și perioada în care aceasta s-a desfășurat nu au relevanță sub aspectul încălcării dreptului la viață privată, având în vedere că angajata nu a fost avertizată că apelurile telefonice, corespondența electronică sau folosirea Internetului pot face obiectul unei supravegheri. S-a considerat astfel că angajata a avut o credință rezonabilă asupra respectării caracterului privat al corespondenței și a apelurilor sale telefonice. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că, inclusiv în lipsa cunoașterii conținutului comunicărilor cu caracter privat, simpla colectare și stocare a datelor personale referitoare la convorbirile telefonice ale reclamantei, la fel ca și cele care se referă la corespondența electronică și la utilizarea de către aceasta a internetului, fără încunoștințarea ei, reprezintă o încălcare a drepturilor ei privitoare la respectarea vieții private și a secretului corespondenței potrivit dispozițiilor articolului 8.

Astfel cum nu a existat în dreptul comun o reglementare referitoare la monitorizare în perioada respectivă, Legea de reglementare a puterilor de investigare 2000 nefiind în vigoare, atunci ingerința în acest caz nu era în concordanță cu legea²⁹.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că a existat o violare a articolului 8, iar statul britanic a fost condamnat la plata de despăgubiri morale, pentru fapta de a monitoriza timp de 18 luni convorbirile telefonice, e-mail-ul și traficul de internet al acelei angajate de la colegiu.

Printr-o astfel de practică se recunoaște că a existat o așteptare din partea salariaților de a utiliza Internetul și alte mijloace de comunicare în scopuri personale. Totodată, sunt justificate și argumentele angajatorilor care susțin că monitorizarea angajaților este necesară pentru a deține controlul asupra productivității salariaților, a evita atingerile aduse sistemelor informatice ale companiei sau pentru a evita dezvăluirea secretelor comerciale. Având în vedere cele expuse până acum consider că un rol important îl are Regulamentul de Ordine Interioară al fiecărei companii sau societăți. Astfel, prin intermediul acestui regulament, părțile se pun de acord asupra modalităților practice de realizare a controlului din partea companiei, astfel încât dreptul la viața privată să nu fie încălcat. Așadar, supravegherea comunicațiilor electronice trebuie să fie făcută la nivelul unor verificări periodice și nu ar trebui să implice stocarea informațiilor electronice tranzitate.

Monitorizarea angajaților la locul de muncă reprezintă un subiect important dezbătut de mult timp în Uniunea Europeană.

Prin intermediul Directivei 95/46/EC a fost înființat un organ consultativ european independent cu privire la protecția datelor și a vieții private, care a întocmit un document privind supravegherea comunicațiilor electronice la locul de muncă.

Prin acest document au fost stabilite, cu titlu de recomandări, următoarele principii:

a) Principiul necesității – potrivit căruia angajatorul trebuie să verifice dacă monitorizarea angajaților este necesară pentru un scop definit, datele colectate nefiind păstrate mai mult decât este necesar pentru îndeplinirea scopului propus.

b) Principiul finalității – potrivit căruia datele trebuie colectate pentru un scop specific, explicit și legitim, neputând fi folosite într-o activitate ce excede scopului pentru care au fost culese.

c) Principiul transparenței – conform căruia angajatorul trebuie să transmită angajaților toate informațiile cu privire la monitorizarea acestora în ceea ce privește utilizarea internetului.

d) Principiul legitimității – potrivit căruia operațiunile de procesare a datelor pot avea loc numai în cadrul unui scop legitim, conform art. 7 din Directiva 95/46/EC.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

e) Principiul proporționalității – are în vedere ca datele personale, inclusiv cele din monitorizare, să fie relevante și adecvate în raport cu scopul menționat; în acest sens trebuie reținut că monitorizarea corespondenței electronice trebuie limitată la datele de trafic și la perioada când s-a făcut comunicarea, fără a privi conținutul comunicării.

f) Principiul acurateții și păstrării datelor – conform căruia datele care au fost colectate trebuie să fie corecte, actualizate și să nu fie păstrate mai mult decât este necesar.

g) Principiul securității – potrivit căruia angajatorul este obligat să ia toate măsurile de securitate pentru ca datele colectate să nu fie divulgate terților.

Prin urmare principiile enunțate mai sus, împreună cu algoritmul ce rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pot ajuta la crearea unui echilibru între drepturile și interesele legitime situate în conflict.

□ 5. Concluzii

Percepția publică a criminalității informatice este în foarte mare contrast cu realitatea. Mijloacele media de știri și divertisment au promovat imaginea „*hackerului*” ca aproape un „Robin Hood” care atacă computerele organizațiilor de tip „*big brother*”. Realitatea criminalității informatice este că astfel de activități cuprind o gamă largă de autori: crima organizată care exploatează puterea unui nou instrument; angajați nemulțumiți folosindu-se de cunoștințele din interior; curioșii și cei în căutare de senzații tari, care tratează acest mediu ca pe o provocare; și cei care sunt angajați în spionaj industrial și războaie informatice. În general statele naționale au avut nevoie să reacționeze la fenomenul criminalității informatice aducându-și la zi dreptul penal, fie prin modificări aduse legilor existente, fie prin adoptarea unor infracțiuni *sui generis*. Autorii criminalității informatice în general exploatează slăbiciunile din sisteme care fie sunt folosite, fie atacate. Legislația de protecție a datelor a devenit o problemă politică de foarte mare importanță la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980, pe măsură ce țările europene au început să adopte legislația și companiile și-au exprimat temerile că răspândirea unei asemenea legislații ar putea constitui un obstacol în calea fluxului internațional de date, până la urmă chiar ca o armă de intimidare la adresa adoptării sistemelor computerizate. Realitatea, în special în epoca Internetului, ar sugera că astfel de temeri au fost nefondate. Un rol important îl are și Directiva Uniunii Europene 95/46/EC privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.

Evoluții curente cum ar fi Internetul, **CCTV-ul** (*Closed Circuit Television* - Sistem de supraveghere interioară prin camere de luat vederi) și folosirea datelor genetice sunt unele din subiectele de îngrijorare prezente. Astfel de schimbări tehnologice rapide fac legile de protecție a datelor vulnerabile în fața unor acuzații de învechire. Totuși promovarea principiilor generale ale unei practici informaționale, împreună cu un regim independent de supraveghere, ar trebui să permită legii să mențină suficientă flexibilitate pentru a ajunge la un echilibru corespunzător între nevoia de a proteja drepturile indivizilor de a controla cum sunt folosite datele despre ei și nevoile unei economii din ce în ce mai interconectate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului îndeplinește funcția de gardian al Convenției, conferind articolului 8 dimensiunea sa deplină și prin limitarea marjei de apreciere, în special în acele domenii în care individul este din ce în ce mai vulnerabil ca rezultat al tehnologiei moderne. Convenția Europeană a Drepturilor Omului protejează comunitatea oamenilor, iar în timpurile noastre omul are nevoie să își păstreze identitatea, să refuze transparența totală a societății, să păstreze intimitatea personalității sale.

Tehnologia modernă a computerelor sporește continuu abilitatea autorităților publice de a stoca, comunica și manipula informații de toate genurile: pe acest fundal tehnologic, dreptul de acces la informația din sectorul public probabil că este de o importanță crescândă.

BIBLIOGRAFIE

1. **AMZA TUDOR**, *Tratat de teorie și politică criminologică*, Ed. Lumina Lex, București, 2002.
  2. **AMZA TUDOR, AMZA COSMIN PETRONEL**, *Criminalitatea informatică*, Ed. Lumina Lex, București, 2003.
  3. **BÎRSAN CORNELIU**, *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, vol. I, Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005.
  4. **MITRACHE CONSTANTIN, MITRACHE CRISTIAN**, *Drept penal român – Partea generală*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2004.
  5. **REED CHRIS, ANGEL JOHN**, *Computer Law. The Law and Regulation of Information Technology*, ed. a VI-a, Ed. Oxford University Press, New York, 2007.
  6. **Romanian Information Technology Initiative și Guvernul României**, *Ghid introductiv pentru aplicarea dispozițiilor legale referitoare la criminalitatea informatică*, București, 2004, disponibil pe site-ul: <http://www.riti-internews.ro/ro/ghid.htm>, consultat la 28 noiembrie 2012.
  7. **STANCU EMILIAN**, *Tratat de Criminalistică*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2004.
  8. **SUDRE FRÉDÉRIC**, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Ed. Polirom, Iași, 2006.
  9. **VASIU IOANA, VASIU LUCIAN**, *Informatică juridică și drept informatic*, ed. a III-a, Ed. Albastră, Cluj-Napoca, 1999.
  10. Site-ul oficial al Curții Europene a Drepturilor Omului: http://www.echr.coe.int/ECHR/Homepage_En/, consultat la 10 decembrie 2012.
-

PRACTICĂ JUDICIARĂ

Practică judiciară recentă în materia societăților

Avocat Lucian Bernd SĂULEANU
Baroul Dolj

I. Cerere de dizolvare a societății în temeiul art. 227 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 31/1990. Întrunirea cumulativă a celor două condiții legale pentru a se dispune dizolvarea. Călea de atac împotriva hotărârii ce are ca obiect dizolvarea societății

Pentru a se dispune dizolvarea societății textul de lege impune două condiții ce trebuie îndeplinite cumulativ (motive temeinice și împiedicarea funcționării societății) și la care instanța trebuie să se raporteze, motivând fiecare condiție în parte prin referire la probatoriul administrat. Nefuncționarea societății nu poate fi redusă doar la imposibilitatea desfășurării adunărilor generale, fiind necesar ca interesul social să fie raportat și la funcționarea societății din punct de vedere economic.

Călea de atac împotriva hotărârii prin care instanța de fond soluționează cererea de dizolvare a unei societăți este apelul, iar dispozițiile art. 237 din Legea nr. 31/1990 nu pot fi aplicabile în mod general tuturor cererilor ce au ca obiect dizolvarea¹, întrucât acest text de lege reglementează cazuri speciale de dizolvare, ca sancțiune pentru anumite situații juridice strict precizate.

(ÎCCJ, Secția a II-a civilă, decizia nr. 2454 din 10 mai 2012)

Prin sentința nr. 2486 din 2 iunie 2011 Tribunalul Dolj a respins acțiunea formulată de reclamantul V.C.S. în contradictoriu cu intervenientul în nume propriu M.O. și cu pârâții SC R.C. SRL și ONRC admitând cererea de intervenție în interes propriu.

Instanța de fond a reținut că prin cererea formulată reclamantul în calitate de asociat a solicitat dizolvarea SC R.C. SRL motivat de existența unor neînțelegeri grave cu celălalt asociat - M.O. care la rândul său a formulat cerere de intervenție în interes propriu solicitând respingerea acțiunii, apreciind că nu sunt întrunite condițiile impuse de art. 227 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 31/1990.

---

¹ Art. 237 a fost modificat prin art. 18 pct. 24 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă: „Orice persoană interesată poate face numai apel împotriva hotărârii de dizolvare, în termen de 30 de zile de la efectuarea publicității potrivit prevederilor alin. (3) și (4)”.

Instanța de fond a admis cererea de intervenție reținând că din probele administrate au rezultat că între asociați n-au apărut neînțelegeri grave, determinate de atitudini, comportamente și fapte, însă nu se poate dispune dizolvarea societății în condițiile în care aceasta are posibilități din punct de vedere financiar să-și realizeze obiectul de activitate, asociatul nemulțumit putându-se retrage sau putând fi exclus, permițând funcționarea în continuare a societății.

Prin decizia 159 din 25 octombrie 2011 Curtea de Apel Craiova a admis apelul formulat de V.C.S., a schimbat sentința instanței de fond în sensul că a admis acțiunea și a dispus dizolvarea societății.

Pentru a pronunța această decizie s-a reținut existența unei stări tensionate între cei doi asociați, fiecare bănuindu-l pe celălalt că își depășește competențele fixate în societate. Această tensiune s-a manifestat prin demiterea unor persoane și angajarea altora pentru ținerea contabilității societății, prin interzicerea accesului în societate sau la actele societății. S-a concluzionat că aceste neînțelegeri sunt atât de grave încât au determinat dispariția lui *affectio societatis*.

De asemenea, s-a apreciat că lipsa de solidaritate a asociaților pentru realizarea obiectului comun duc la imposibilitatea de funcționare a societății, cei doi având participare egală. În aceste condiții devine imposibilă întrunirea adunărilor generale urmare a neîndeplinirii condițiilor de cvorum și majoritate prevăzute de lege și statutul societății.

Împotriva deciziei nr. 159/2011 a Curții de Apel a fost formulat recurs de către intervenientul în nume propriu M.O. invocându-se două motive: în primul rând, greșita calificare a căii de atac, susținându-se că potrivit art. 237 alin. (5) din Legea nr. 31/1990 calea de atac împotriva sentinței de fond ce are ca obiect dizolvarea societății este cea a recursului, iar nu a apelului, iar în al doilea rând hotărârea a fost dată cu aplicarea greșită a legii în sensul că dispozițiile art. 227 alin. (1) lit. e) ce constituie temeiul cererii de dizolvare impun existența a două condiții, iar instanța de apel a analizat doar prima condiție, respectiv neînțelegerile grave dintre asociați, fără însă a se pronunța cu privire la principiul salvagărdării societății, a interesului social, adică fără a analiza și condiția funcționării societății.

Înalta Curte de Casație și Justiție față de primul motiv de recurs, anume greșita calificare a căii de atac, reține că nu poate fi primit, în mod legal completul de judecată soluționând calea de atac cu care a fost investită ca apel. Se reține sub acest aspect că art. 237 din Legea nr. 31/1990 reglementează cazuri speciale de dizolvare, ca sancțiune pentru anumite situații juridice strict reglementate de textul legal și doar pentru aceste cazuri este aplicabilă dispoziția invocată de intervenient care prevede calea de atac a recursului. Intenția legiuitorului a fost aceea de a permite soluționarea cu celeritate a situațiilor unor societăți care nu mai funcționează ca urmare a unor elemente fundamentale: lipsa organelor statutare, încetarea activității societății, lipsa sediului, dispariția asociaților, necompletarea capitalului social în condițiile legii.

Cu privire la ce de-al doilea motiv de recurs, instanța supremă îl apreciază ca fiind întemeiat, reținându-se că instanța de apel nu a motivat și a doua condiție impusă de textul legal pentru a putea dispune și dizolvarea societății. Se observă că motivarea deciziei de raportează doar la neînțelegerile grave dintre asociați, fără a argumenta condiția referitoare la împiedicarea funcționării societății. Nefuncționarea societății a fost raportată în acest context doar la imposibilitatea desfășurării adunărilor generale reducând condiția legală doar la acest aspect. Or, este necesar ca interesul social să fie raportat nu numai la raporturile dintre asociați, ci și la probatoriul administrat cu privire la funcționarea societății din punct de vedere economic.

Pentru considerentele reținute instanța în temeiul art. 312 C. pr. civ. a admis recursul intervenientului, a casat decizia recurată și a trimis cauza spre rejudecare la aceeași instanță.

□ Comentariu

I. Primul aspect supus discuției este cel cu privire la calea de atac ce se exercită împotriva unei hotărâri pronunțate de tribunal ce are ca obiect cererea de dizolvare a unei societăți întemeiată pe art. 227 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 31/1990, respectiv dacă aceasta se atacă doar cu recurs sau, dimpotrivă, cu apel. Am observat că soluția instanței supreme a fost în sensul că față de astfel de hotărâri se exercită calea apelului apreciindu-se că dispozițiile art. 237 alin. (5) care prevăd calea recursului nu sunt aplicabile, întrucât aceasta este calea de atac stabilită expres de legiuitor pentru cazurile speciale de dizolvare enumerate în alin. (1) al aceluiași articol.

Subliniem faptul că practica judiciară² sub acest aspect nu este unitară³, context în care se impune a face referire și la argumentele care susțin opinia contrară.

Astfel, chiar în decizia citată, respectiv decizia nr. 2454 pronunțată de ÎCCJ la 10 mai 2012, a fost formulată și o opinie separată prin care s-a apreciat că primul motiv de recurs este întemeiat, respectiv că în mod corect calea de atac era recursul, iar nu apelul așa cum s-a soluționat de către Curtea de Apel Craiova.

Considerăm utilă prezentarea pe larg a acestei opinii. Astfel, s-a apreciat că deși pentru cauzele de dizolvare prevăzute de art. 227 legiuitorul nu a reglementat calea de atac, se apreciază că în stabilirea acestora sunt aplicabile textele legale din legislația comercială referitoare la dizolvare. Această interpretare este impusă nu numai de scopul reglementării, ci și de interpretarea de ansamblu a celorlalte dispoziții legale în materie. În acest context se constată că atât Legea nr. 31/1990 (art. 237) privind dizolvarea la cerere, cât și Legea nr. 359/2004 (art. 31) și Legea nr. 314/2001 (art. 3 pct. 1) referitoare la dizolvarea de drept prevăd dispoziții exprese în sensul atacării hotărârilor de dizolvare doar cu recurs. Față de împrejurarea că în toate aceste reglementări calea de atac ce poate fi exercitată este recursul, având în vedere și împrejurarea că efectele hotărârii irevocabile de dizolvare sunt aceleași în toate cazurile de dizolvare prevăzute de lege (deschiderea procedurii lichidării persoanei juridice prin care se realizează în final radierea acesteia din registrul comerțului) dacă s-ar admite că pentru hotărârile pronunțate în temeiul art. 227 din Legea nr. 31/1990 calea de atac este apelul, s-ar crea o situație unică, în vădită discordanță cu celelalte reglementări în materie și cu efectele produse de aceste hotărâri care vizează celeritatea. Prin analogie și hotărârile de dizolvare privind cauzele de dizolvare prevăzute de art. 227 din Legea nr. 31/1990 sunt supuse căii de atac a recursului.

Soluția instanței supreme de a aprecia că hotărârile prin care se soluționează cererile de dizolvare întemeiate pe art. 227 alin. (1) lit. e) sunt susceptibile de a fi atacate cu apel este una corectă.

Argumentele sunt următoarele: pe de o parte, în materia căilor de atac funcționează principiul legalității, astfel că o hotărâre judecătorească este supusă căii de atac prevăzută de lege; în măsura în care legislația nu prevede o cale de atac, urmează a se considera că respectiva hotărâre este supusă apelului, întrucât aceasta este calea de atac obișnuită; deci, o hotărâre este atacabilă cu recurs numai dacă în mod expres a fost prevăzut că aceasta este fără drept de apel, legiuitorul urmărind, în mod expres, ca respectiva hotărâre să fie sustrasă de la calea de atac a apelului⁴.

---

² De altfel, în literatura juridică de specialitate au fost formulate opinii asemănătoare, în sensul că recursul este calea de atac fără a se aduce argumente în acest sens (a se vedea în acest sens C.-M. Letea, *Dizolvarea și lichidarea societăților comerciale*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 244).

³ În acest sens cităm decizia nr. 4123 din 25 noiembrie 2010 a ÎCCJ, Secția comercială prin care s-a admis recursul, a fost casată decizia și trimisă cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Craiova ca instanță de recurs, obiectul cererii introductive constituindu-l dizolvarea societății întemeiată pe art. 227 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 31/1990.

⁴ M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 23.

Pe de altă parte, observând, opinia separată constatăm că aceasta este formulată în contra acestor principii, folosindu-se de analogie pentru a trage o concluzie, nepermisă însă. Trimiterea la alte texte de lege care prevăd calea de atac a recursului în materia dizolvării este fără suport, întrucât voința expresă a legiuitorului, de a institui respectiva cale de atac, are ca fundament situația specifică a acelor societăți (*exempli gratia* societăți care nu și-au majorat capitalul, care nu și-au preschimbato certificatul de înmatriculare sau cel de înregistrare fiscală sau nu au organe statutare ori sediul cunoscut etc.). Se impune soluționarea cu celeritate a respectivelor cereri, întrucât nu sunt respectate condițiile minimale necesare personalității juridice.

În concluzie, ținând cont de principiile enunțate urmează a se aplica art. 282 alin. (1) C. pr. civ., astfel că în speță, în mod corect, calea de atac este apelul.

II. Al doilea aspect important relevat de decizia de mai sus privește identificarea condițiilor pentru a se dispune dizolvarea în temeiul art. 227 alin. (1) lit. e).

Potrivit art. 227 alin. (1) lit. e) din Legea 31/1990, pentru a se dispune dizolvarea societății se impune să fie întrunite cumulativ două condiții: 1) motive temeinice, ca neînțelegerile grave dintre asociați și 2) acestea să facă imposibilă funcționarea societății (prima cu rol de cauză, cealaltă cu rol de efect). Celor două condiții legale trebuie să le adăugăm un filtru, anume ca aceste condiții să fie analizate prin prisma interesului societății, ceea ce primează fiind salvagardarea acesteia, atât timp cât dizolvarea este o măsură extremă și excepțională.

„Rațiunea salvagărdării instituției societare impune ca, în măsura în care este legalmente posibil, o problemă apărută la nivelul unuia dintre raporturile juridice societare radiale să se rezolve la același nivel, fără a afecta întregul lanț societar stabilit între asociați în vederea producerii efectelor juridice specifice”⁵. De asemenea, s-a apreciat că „legiuitorul este preocupat, din rațiuni economice și sociale, de menținerea în viață a societății, jurisprudența trebuind să dea curs acestor rațiuni”⁶, considerând chiar că prezervarea ființei societății constituie preocuparea fundamentală a legiuitorului în materia societăților comerciale⁷.

Așadar, instanța supremă a stabilit că ambele condiții trebuie întrunite cumulativ, iar instanța de apel trebuia să aprecieze chiar în condițiile în care se constata lipsa lui *affectio societatis* în ce măsură se impunea dizolvarea societății, atât timp cât aceasta putea funcționa cu ambii asociați în ciuda atitudinii necorespunzătoare a unuia; în speță, lipsa *affectio societatis* a intervenit ca urmare a apariției unei contradictorialități de interese care se înfățișează a fi exclusiv o chestiune de atitudine a reclamantului. Prin urmare, ceea ce trebuia analizat prin raportare la probe era existența motivelor temeinice, ce constau în neînțelegerile dintre asociați, dacă acestea sunt în măsură să facă imposibilă continuarea activității, și, în urma analizei acestora, instanța să aprecieze că dizolvarea este singura măsură necesară și oportună.

II. Retragere asociat. Noțiunea de motive temeinice. Repartizarea părților sociale. Cerere reconvențională de excludere inadmisibilă. Momentul la care asociatul la a cărui excludere se tinde trebuie să dețină calitatea de administrator

Retragerea asociatului dintr-o societate cu răspundere limitată justificată prin neînțelegeri grave dintre asociați și ținând cont că unui asociat nu i se poate pretinde să facă parte *sine die* din societate. Repartizarea părților sociale deținute de reclamant către ceilalți asociați se face proporțional cu cota lor de participare la capitalul social.

⁵ C. Predoiu, Gh. Piperea, în St. D. Cărpăneru, S. David, C. Predoiu, Gh. Piperea, *Legea societăților comerciale. Comentarii pe articole*, ed. a IV-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 842-843.

⁶ R.N. Catană, *Admisibilitatea acțiunii în dizolvarea societății pentru neînțelegeri grave între asociați*, RDC nr. 2/1998, p. 63.

⁷ I. Schiau, *Mecanisme de separare a asociațiilor societății comerciale*, în *Ad honorem Stanciu D. Cărpăneru. Studii juridice alese*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 90.

Respingerea ca inadmisibilă a cererii reconvenționale de excludere întemeiată pe art. 222 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 31/1990 având în vedere faptul că reclamantul-pârât nu mai deținea calitate de administrator la data formulării cererii.

(Tribunalul Dolj, sentința 2837 din 7 decembrie 2010; Curtea de Apel Craiova, decizia nr. 164 din 2 februarie 2012)

Prin sentința nr. 2837 pronunțată la data de 7 decembrie 2012 de Tribunalul Dolj – Secția comercială s-a admis acțiunea formulată de reclamantul H.G. împotriva pârâtei SC I. SRL, s-a autorizat retragerea reclamantului din SC I. SRL obligând societatea să achite reclamantului suma de 1.144.195 lei reprezentând contravaloarea părților sociale și s-a dispus repartizarea părților sociale deținute de reclamant către asociații SC I. SRL proporțional cu cota lor de participare la capitalul social.

Pentru a admite cererea de retragere instanța reține doar că sunt neînțelegeri dintre asociați și că nu i se poate pretinde asociatului reclamant să facă parte *sine die* din societate.

De asemenea, s-a respins ca inadmisibilă cererea reconvențională formulată de pârâta SC I. SRL prin care se solicitase excluderea reclamantului din societate în temeiul art. 222 alin. (1) lit. d), instanța de fond reținând că respectivul nu mai are calitatea de administrator la data promovării cererii, adică „al actualei societăți cu răspundere limitată”.

Curtea de Apel Craiova prin decizia nr. 164 din 2 februarie 2012 a respins ca nefondat recursul declarat de pârâta SC I. SRL reținând faptul că cererea de retragere este întemeiată având în vedere faptul că durata de funcționare nelimitată în timp a societății constituie un temei suficient pentru o retragere judiciară; este de neconceput ca cineva să fie obligat veșnic, întrucât libertatea de a se asocia o cuprinde și pe aceea de a se retrage din asociere.

Cu privire la respingerea cererii de excludere ca inadmisibilă, instanța de control judiciar a apreciat că soluția instanței de fond este întemeiată pe dispozițiile art. 222 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 31/1990.

☐ Comentariu

Hotărârea citată aduce în discuție câteva aspecte în această materie pe care le vom analiza în următoarea ordine:

- a) identificarea motivelor temeinice de retragere;
- b) situația repartizării părților sociale către ceilalți asociați;
- c) dacă asociatul ce se dorește a fi exclus trebuie să dețină calitatea de administrator la data formulării cererii sau este suficient ca anterior să fi avut această calitate, respectiv la data săvârșirii faptelor?

Astfel,

a) Din perspectiva aplicării art. 226 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 31/1990 cel mai important aspect îl constituie stabilirea sferei „motivelor temeinice” în condițiile în care legiuitorul s-a abținut să facă vreo precizare ori să ofere un exemplu în acest sens.

Temeinicia acestor motive urmează a fi apreciată de instanțele de judecată de la caz la caz, însă apreciem că se impune o identificare a acestora.

În aprecierea temeiniciei motivelor de retragere s-au conturat două concepții: una subiectivă care ține cont de interesele personale ale asociatului, fără a avea relevanță efectele negative asupra societății și alta obiectivă care se axează pe evitarea disfuncționalităților pentru a menține structura societară (cazurile de abuz de majoritate, imposibilitatea luării unor hotărâri în adunarea

generală etc.)⁸. Cu titlu de exemplu, s-a apreciat ca fiind un motiv temeinic de retragere neînțelegerile grave dintre asociații soți și care au condus la divorțul acestora⁹, însă nu a fost considerat motiv temeinic de retragere susținerea că hotărârile adunării generale au fost luate în contra interesului reclamantului, în condițiile în care acesta nu a formulat acțiuni în anularea acestor hotărâri¹⁰.

Revenind la speța citată am constatat că motivele temeinice invocate privesc neînțelegeri grave între asociați, care, însă, din punctul nostru de vedere, nu constituie motive de retragere. Un prim argument îl constituie chiar voința legiuitorului care în mod expres a stabilit că neînțelegerile grave dintre asociați, care împiedică funcționarea societății, constituie motive de dizolvare a societății [art. 227 alin. (1) lit. e)].

Pe de altă parte, instanța a motivat temeinicia cererii prin faptul că nimănu nu i se poate pretinde ca asociatul reclamant să facă parte *sine die* din societate, considerent pe care noi nu ni-l însușim, întrucât o astfel de apreciere este fără suport juridic.

Pentru a putea stabili temeinicia acestui considerent și implicit a punctului nostru de vedere trebuie să identificăm natura juridică a retragerii.

Astfel, nu putem reține că retragerea are natura juridică a rezilierii¹¹ odată ce fundamentul acesteia din urmă îl constituie neexecutarea culpabilă a obligațiilor¹²; retragerea are la bază doar dorința asociatului de a se retrage din societate chiar fără a fi necesar vreun motiv [spre exemplu în cazul art. 226 alin. (1) lit. b) nu se impune justificarea retragerii, fiind suficient ca toți asociații să-și exprime acordul] sau fără ca îndeplinirea condițiilor stabilite în actul constitutiv [art. 226 alin. (1) lit. a)] să aibă natura unei neexecutări.

Nu îmbrățișăm o astfel de interpretare, considerând că retragerea are o natură juridică de sine stătătoare menită să asigure, alături de excludere, perenitatea societății comerciale; retragerea este un caz special de modificare a actului constitutiv. Retragerea are o aplicare generală, fiind efectul caracterului *intuitu personae* permițând menținerea societății și evitarea neînțelegerilor și a dizolvării societății, deși în privința unuia dintre asociați *affectio societatis* a dispărut.

Retragerea nu este un drept al asociatului, întrucât aceasta se poate realiza numai în cazurile și condițiile stabilite de art. 226 și nici măcar promovarea acțiunii judecătorești nu garantează retragerea, atât timp cât nu se probează existența unor motive temeinice; că nu este un drept care rezultă chiar din analiza art. 226, care se mulțumește doar să prevadă această „posibilitate”.

Tocmai pentru că ulterior înființării societății situațiile care pot conduce la o schimbare a voinței unuia dintre asociați sunt infinite, legiuitorul a fost nevoit să reglementeze un mecanism apt să mențină structura societară, dar și să respecte drepturile celorlalți asociați.

Aplicarea principiului *pacta sunt servanda* și a principiului irevocabilității actului juridic ar fi afectat ființa societății, neînțelegerile grave conducând la dizolvare, motiv pentru care a fost creată această excepție - retragerea - care funcționează precum o supapă menită să regleze, să reazeze interesele asociaților, legiuitorul făcând în art. 226 alin. (1) lit. a) și b) aplicația respectivelor principii ale actului juridic civil.

---

⁸ Pentru o prezentare amplă a celor două concepții a se vedea Radu N. Catană, *Exercitarea facultății de retragere din societatea comercială*, R.D.C. 2/2002, p. 188-191.

⁹ Tribunalul Suceava, s. com., sent. com. nr. 3208 din 3 noiembrie 2008 *apud* I. Schiau, T. Prescure, *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 603.

¹⁰ Curtea de Apel București, s. com., decizia nr. 619/1999, *Culegere de practică judiciară comercială Curtea de Apel București*, Ed. Brilliance, p. 222.

¹¹ În sensul că retragerea are natura juridică a rezilierii a se vedea C. Predoiu, Gh. Piperea în St. Cărpenu, S. David, C. Predoiu, Gh. Piperea, *Legea societăților comerciale*, ed. a IV-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 876; I. Adam, C.N. Savu, *Legea societăților comerciale. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 686.

¹² Analizarea retragerii din perspectiva rezilierii a fost posibilă până la modificarea adusă Legii nr. 31/1990 în anul 1997, dată de la care legiuitorul a renunțat la abordarea contractualistă a retragerii tributară rigidității principiului simetriei în contracte.

Cu toate acestea, nu trebuie înțeles că asociatul are această opțiune de retragere oricând și oricum, deși în doctrină și în jurisprudență au fost exprimate opinii în acest sens, afirmându-se că „nu vedem cum instanța ar putea refuza dreptul asociatului de a renunța la asociere”, iar aceasta „trebuie doar să constate în drept și să dea posibilitatea modificării actelor constitutive în cazul când asociatul a părăsit sau urmează a părăsi *de facto* societatea”¹³ sau că asociatul nu poate fi asociat *sine die*¹⁴.

Apreciem că admiterea cererii de retragere trebuie să se facă cu mare chibzuință, fără a fi afectate drepturile celorlalți asociați sau chiar societatea. Instanța poate să respingă cererea, neexistând motive pentru a reține că instanța nu poate proceda în acest sens; cel mai important argument este chiar modalitatea în care legiuitorul a reglementat această instituție; în lipsa unui acord al asociațiilor, instanța trebuie să aprecieze temeinicia; faptul că legiuitorul nu a indicat anumite criterii privind stabilirea temeiniciei sau nu a oferit exemple (ca în cazul dizolvării) nu înseamnă că singura opțiune a instanței este să admită cererea; o astfel de interpretare este fără fundament odată ce legiuitorul a stabilit natura judiciară a cererii de retragere, căci, în caz contrar, ar fi prevăzut o procedură diferită cum ar fi, spre exemplu, simpla cerere de retragere adresată asociațiilor, iar numai drepturile asociatului retras să se stabilească pe cale judiciară în lipsa unui consens al asociațiilor.

Pentru a sublinia pericolul îmbrățișării opiniilor conform cărora retragerea este un drept absolut credem că se impune a constata efectele în cazul în care cererea de retragere este rezultatul unui abuz de drept și nu respectă drepturile celorlalți asociați, afectând societatea.

A admite că retragerea este posibilă oricum și oricând înseamnă a rupe echilibrul realizat de asociați la momentul constituirii societății.

Din punctul nostru de vedere simpla dorință de a părăsi societatea nu este suficientă, iar retragerea afectează drepturile celorlalți și ființa societății. Apreciem că aceasta a fost și intenția legiuitorului, odată ce a condiționat admiterea cererii de retragere pe cale judiciară de existența unor motive temeinice [art. 226 alin. (1) lit. c)].

Temeinicia retragerii trebuie să fie analizată pe două planuri: motivele asociatului și protecția societății. Retragerea trebuie verificată în plan juridic, dar și economic, al oportunității unei astfel de retrageri.

b) repartizarea părților sociale

Textul art. 226 alin. (2) din Legea nr. 31/1990 prevede că: „În situația prevăzută la alin. (1) lit. c), instanța judecătorească va dispune, prin aceeași hotărâre, și cu privire la structura participării la capitalul social al celorlalți asociați”.

Față de conținutul dispozitivului sentinței în care s-a menționat „repartizarea părților sociale deținute de reclamant către asociații SC I. SRL proporțional cu cota de participare la capitalul social”, formulăm două critici.

Astfel, în primul rând, a se observa că în cauză instanța de fond nu s-a pronunțat cu privire la structura participării, aceasta făcând doar o apreciere generică, nesusceptibilă de a reprezenta o modificare a actelor constitutive în sensul Legii nr. 31/1990 și Legii nr. 26/1990. Sub acest aspect, așa cum arată dispozitivul, generic/fără procente, fără identificarea asociațiilor nu poate constitui un act modificator pe baza căruia Oficiul registrului comerțului să admită cererea de modificare a actelor constitutive.

Chiar art. 204 alin. (1) din Legea nr. 31/1990 prevede că actul constitutiv poate fi modificat prin hotărârea instanței judecătorești în condițiile art. 226 alin. (2). Apreciem că din perspectiva textelor de lege incidente se impunea ca instanța să identifice exact cotele de participare a fiecărui asociat.

¹³ C. Gheorghe, *Societăți comerciale. Voința asociațiilor și voința socială*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 233.

¹⁴ Tribunalul Dolj, sent. civilă nr. 2837 din 7 decembrie 2010, rămasă definitivă și irevocabilă prin respingerea recursului.

În al doilea rând, se ridică problema de drept a analizării fundamentului juridic al „repartizării” din perspectiva necesității consimțământului asociaților la mărirea numărului de părți sociale, respectiv a cotei.

Mărindu-se cota fiecărui asociat se măresc inclusiv drepturile, dar și obligațiile, context în care se pune întrebarea dacă nu este necesar consimțământului fiecărui asociat.

Instanța folosește, cu ocazia analizării temeiniciei cererii de retragere, o deducție în sensul că „nu i se poate pretinde asociatului reclamant să facă parte *sine die* din societate” (la pagina 3 din hotărâre al doilea paragraf). Fără a reveni la netemeinicia acestui considerent, totuși pentru identitate de rațiune nu ar fi trebuit ca instanța să aplice aceeași măsură și în problema „repartizării”, adică, altfel spus instanța consideră că se poate retrage un asociat, numai pe acest argument de bun simț, primind în schimb contravaloarea părților sociale, însă mărind contribuția celorlalți asociați fără consimțământul lor.

Aplicarea art. 226 alin. (2) aduce în discuție câteva probleme legate de obligativitatea citării și a celorlalți asociați cărora li se distribuie părți sociale, a modalității și criteriilor pe care le are instanța la îndemână pentru a stabili structura.

Mai mult, în speță ceilalți asociați nici nu erau parte în proces, astfel că un alt aspect pe care îl punctăm este acela al efectelor hotărârii judecătorești față de asociații care nu sunt parte în proces, dar cărora li s-au distribuit părți sociale, instanța în dispozitivul hotărârii precizând atât numele și prenumele acestora, cât și cota ori numărul de părți sociale.

În acest context raportat la ceilalți asociați care nu au fost parte în proces se pune întrebarea dacă aceștia pot exercita calea apelului. Din punctul nostru de vedere ei au calitatea să declare apel având în vedere că în mod constant doctrina recunoaște calitatea unor persoane străine de proces de a declara apel, cum este cazul dobânditorului cu titlu particular al dreptului sau bunului litigios care poate declara apel dacă transmiterea a avut loc după pronunțarea sentinței și înainte de expirarea dreptului de apel¹⁵. Cum unul dintre modurile derivate de dobândire a dreptului de proprietate este chiar hotărârea judecătorească, ce are caracter constitutiv sau atributiv de drepturi, mod care este cu titlu particular și chiar prin această hotărâre judecătorească, terțul care a dobândit o parte dintre părțile sociale ale asociatului exclus, considerăm că se încadrează în ipoteza menționată în doctrină. Nu are nicio importanță că dobândirea cu titlu particular a avut loc chiar prin hotărârea care se apelează. Pe lângă acest motiv invocăm și argumentul referitor la existența reală a posibilității acestora de a nu accepta mărirea cotei de participare, care poate constitui în realitate asumarea unor obligații¹⁶.

Adăugându-se acest alineat s-a încercat de către legiuitor lămurirea regimului părților sociale ale asociatului exclus. Până la introducerea acestui alineat, în doctrină au fost propuse mai multe variante în privința regimului juridic al părților sociale ale asociaților excluși: fie anularea lor ca urmare a reducerii proporționale a capitalului social, fie redistribuirea lor către asociații rămași¹⁷ sau diminuarea capitalului social și reducerea numărului părților sociale¹⁸, urmate de majorarea capitalului social și un nou aport oferit de asociații rămași¹⁹ etc. Indiferent care sunt variantele propuse, acestea trebuie să se bazeze pe voința asociaților.

¹⁵ M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. II, Ed. Global Lex, București, 2004, p. 32; V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, București, 1997, p. 339.

¹⁶ Situația este cu mult mai evidentă în cazul societăților în nume colectiv unde răspunderea este nelimitată, textul art. 223 alin. (3) aplicându-se deopotrivă și acestor societăți conform art. 222 alin. (1); or, interpretarea art. 223 alin. (3) trebuie să fie verificabilă în toate cazurile de societăți, astfel că a invoca faptul că în cazul societăților cu răspundere limitată asociații răspund limitat la capitalul social nu constituie un argument.

¹⁷ St.D. Cărpenaru, C. Predoiu, S. David, G. Piperea, *Societățile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 495-496.

¹⁸ C. Leaua, *Societăți comerciale. Proceduri speciale*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 270.

¹⁹ C. Leaua, *Unele aspecte procedurale cu privire la excluderea asociaților din societățile comerciale*, în *Dreptul nr. 12/2002*, p. 105.

Credem că modul de redactare a art. 226 alin. (2) este criticabil având în vedere faptul că:

- instanța se substituie voinței asociaților;
- deși regula este că hotărârile produc efecte relative, cu privire la părțile în proces, totuși ceilalți asociați, dacă luăm *ad litteram* textul de lege, deși nu sunt parte în proces, hotărârea produce efecte și față de ei;
- nu se precizează în concret procedeele prin care se stabilește noua structură;

Se poate înțelege că legiuitorul a dorit ca instanțele să dispună cu privire la structura capitalului social prin redistribuirea părților sociale ale asociatului exclus către ceilalți asociați. Însă, într-o astfel de ipoteză nu s-a prevăzut un criteriu, motiv pentru care în anumite situații s-a apelat la distribuirea proporțional cu ponderea deținută înainte de retragere de către fiecare asociat, soluție ce nu se desprinde din textul de lege.

De altfel, Curtea de Apel Craiova într-o speță²⁰, respingând acest motiv, a reținut că „distribuția proporțională ... a fost aleasă în condițiile în care în contractul de societate nu existau dispoziții în acest sens, fiind de natură a asigura echilibrul avut în vedere de părți la constituirea societății”.

Soluția este una criticabilă, odată ce nu s-a prevăzut legal un astfel de criteriu, dar și pentru faptul că, așa cum am precizat mai înainte, un asociat nu poate fi obligat să primească din părțile asociatului retras, odată ce aceasta presupune că i se mărește cota de participare și la câștiguri, dar și la pierderi.

Considerăm că soluția care se impune, având în vedere dispozițiile art. 226 alin. (2) care prevăd doar obligația instanței de a dispune cu privire la structura participării la capitalul social, este aceea de a introduce în cauză toți asociații ca părți, iar aceștia să-și exprime opțiunea de a primi sau nu părți sociale. Această soluție este cu atât mai corectă cu cât instanța nu se substituie voinței părților. O astfel de opțiune a asociaților este consacrată de Legea nr. 31/1990 și în alte situații, cum ar fi cazul dizolvării societății cu răspundere limitată, când ca urmare a falimentului, incapacității, excluderii sau retragerii ori decesul unuia dintre asociați, numărul asociaților s-a redus la unul singur, cu excepția cazului în care asociatul rămas hotărăște continuarea societății cu răspundere limitată cu unic asociat (art. 229).

A admite o astfel de soluție impune a stabili și efectele în cazul în care ceilalți asociați refuză să li se distribuie din părțile sociale ale asociaților excluși. Cum interpretăm refuzul: în sensul că a dispărut *affectio societatis*, element ce trebuie să existe la momentul constituirii societății, dar și pe parcursul existenței acesteia sau în sensul doar că asociații rămași nu vor să-și mărească cota de participare la profit și pierderi. Înclinăm să credem că prima interpretare este corectă, iar lipsa lui *affectio societatis* atrage dizolvarea societății.

Încercând a simplifica soluțiile prezentate mai sus cel mai important este să identificăm procedeele: are loc o distribuție a părților sociale ale asociatului retras sau reducerea numărului părților sociale. A alege una dintre aceste variante nu schimbă cu nimic punctul nostru de vedere cu privire la exprimarea voinței asociaților; ambele procedee conduc fie direct, fie indirect la o majorare a cotei deținute din societate.

Cu toate că instanțele de judecată procedează la varianta distribuirii părților sociale, apreciem alături de alți autori²¹ că soluția corectă ar fi reducerea²² numărului părților sociale; procedeele distribuirii părților sociale, indiferent de criteriul adoptat, nu are suport odată ce societatea este obligată la plata drepturilor asociaților retras; numai dacă asociații rămași ar fi obligați la plata către asociatul retras a drepturilor convenite acestuia soluția distribuirii ar căpăta sens, însă o astfel de interpretare este exclusă odată ce părțile sociale nasc un drept de creanță al asociatului față de societate.

²⁰ Curtea de Apel Craiova, s. com., decizia nr. 295 din 24 octombrie 2005.

²¹ C. Leaua, *Societăți comerciale. Proceduri speciale*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 270.

²² Și nu anularea părților sociale, odată ce nu se pune în discuție vreo cauză de nulitate.

În al treilea rând, analizând textul, rugăm a se observa că acesta nu prevede modalitatea efectivă de repartizare.

Textul art. 226 alin. (2) din legea societăților comerciale nu prevede că se face „proporțional cotei deținute de aceștia”, astfel că judecătorul a adăugat la lege.

În acest context, instanța, în lipsa unei obligații/dispoziții/norme legale exprese trebuia să facă aplicarea principiilor din dreptul civil, astfel că nimeni nu poate fi obligat în contra voinței sale.

c) al treilea aspect pe care dorim a-l lămuri în prezentul comentariu îl constituie identificarea răspunsului la următoarea întrebare: asociatul ce se dorește a fi exclus trebuie să dețină calitatea de administrator la data formulării cererii sau este suficient ca anterior să fi avut această calitate, respectiv la data săvârșirii faptelor?

Revenind la soluția pe care o comentăm am observat că instanța judecătorească a respins cererea de excludere ca inadmisibilă, apreciind că reclamantul-pârât nu mai deținea această calitate la acel moment.

Analiza trebuie să se raporteze la textul de lege, respectiv art. 222 alin. (1) lit. d), care prevede că poate fi exclus asociatul administrator care comite fraudă în dauna societății sau se servește de semnătura socială sau de capitalul social în folosul lui sau al altora.

În primul rând, este fără dubiu că din textul de lege rezultă că poate fi exclus doar acel asociat care este și administrator, condiție logică odată ce numai această calitate oferă mijloacele și împrejurările necesare comiterii fraudei ori folosirii semnăturii sociale sau a capitalului social. Așadar, dubla calitate este neîndoielnică, însă sub acest aspect problema care se ridică este aceea de a stabili când este necesar ca asociatul să aibă și calitatea de administrator: la momentul comiterii fraudei, folosirii semnăturii sociale ori a capitalului sau și la momentul formulării cererii de excludere?

Considerăm soluția instanței ca fiind criticabilă, punctul nostru de vedere fiind acela că pârâtul-reclamant trebuia să aibă această calitate nu la momentul formulării cererii sau pronunțării hotărârii, ci la momentul săvârșirii faptelor prejudiciabile.

O astfel de interpretare are la bază finalitatea instituției, anume aceea de sancțiune. Legiuitorul a vrut să sancționeze nu o calitate la un anumit moment (putându-se rezuma în acest caz, spre exemplu, doar la revocarea sau obligarea la daune²³), ci a dorit a sancționa comportamentul, acțiunile de fraudare ale unui asociat și, totodată, de a proteja societatea.

Societatea comercială nu poate fi protejată decât pe de-a întregul, adică și temporal și patrimonial, astfel că o daună făcută de cel care era și asociat și administrator conduce la excluderea sa, pentru că este singura modalitate care ajută la protejarea eficientă a societății și a celorlalți. Dacă este doar administrator am calea revocării acțiunii în răspundere patrimonială, dar ce se întâmplă când este și asociat? Nu a dorit legiuitorul o sancțiune deplină pentru cel ce prejudiciază societatea, tocmai pentru că a încălcat obligația esențială (de loialitate, de a desfășura în comun o activitate, de a exercita drepturile în interesul tuturor asociaților și al societății)?

A interpreta *per a contrario* textul, adică în sensul că pârâtul trebuie să aibă și această calitate de administrator la momentul formulării cererii este fără rost (*ad absurdum*). Absurditatea acestei interpretări rezultă din conduita ce ar trebui urmată într-un astfel de caz de fraudare, respectiv ca ceilalți asociați știind că asociatul administrator fraudează societatea nu ar putea să-l revoce, ci mai întâi să pornească acțiunea de excludere (adică să-l lase în continuare să aducă prejudicii 2-3 luni sau până la pronunțarea hotărârii) numai pentru a avea această calitate formală.

---

²³ Cum de altfel a și făcut-o în cazul art. 197 alin. (2) pentru administratorii care încalcă obligația de a exercita, fără autorizarea adunării asociaților, mandatul de administrator în alte societăți concurente sau având același obiect de activitate, nici să facă același comerț ori altul concurent pe cont propriu sau pe contul altei persoane fizice sau juridice.

Evident că o astfel de interpretare nu poate fi primită și este în totală disonanță cu funcționarea normală a societății. În caz că se constată că administratorul fraudează societatea, prima măsură a celorlalți asociați este cea de stopare a activității acestuia prin orice metode legale, adică, în primul rând, de a-l revoca. Chiar instanțele de judecată au reținut că în astfel de situații este inadmisibilă o cerere de suspendare formulată pe cale de ordonanță președințială, revocarea și numirea fiind atribuții exclusive ale adunării generale.

Mai mult, textul de lege trebuie să suporte aceeași interpretare și în alte situații: este cazul în care administratorul asociat renunță la mandat, iar ceilalți luând act de această voință unilaterală numesc alt administrator; într-o astfel de ipoteză am admite posibilitatea unui abuz de drept, odată ce deși a fost de rea-credință și ceilalți asociați nu cunoșteau fraudă, neavând la acel moment informații sau acces la acte contabile, astfel că acțiunea în excludere nu mai poate fi promovată, iar respectivul rămâne asociat, nemaexistând altă cale de a-l înlătura, deși a fraudat societatea. Este evident că o astfel de interpretare nu este posibilă, că excluderea este o sancțiune pentru a înlătura persoana ca asociat.

Apreciem că legiuitorul a prevăzut revocarea pentru sancționarea fraudei pentru calitatea de administrator; sunt funcții și calități diferite, fiecare având o modalitate specifică de sancționare; excluderea nu are legătură cu calitatea de administrator, ci cu aceea de asociat.

Legiuitorul când a cerut această dublă calitate de asociat administrator a vrut să sublinieze că acesta avea posibilitățile legale de a fraudă societatea, că avea mijloacele necesare, iar în caz că ar fi fost doar asociat și ar fi fraudat societatea era culpa celor ce i-au permis și, eventual, temeiul este pe alt tărâm și ar privi decât acoperirea prejudiciului, iar nu pierderea calității de asociat. În doctrină²⁴ s-a reținut că „nu putem vorbi de fraudă atunci când s-a adus un prejudiciu societății prin utilizarea capitalului sau a semnăturii sociale de către un asociat ce nu are calitatea de administrator, întrucât fapta acestuia – pentru care poartă o răspundere civilă și penală – a fost consecința lipsei de organizare ori a ambiguității raporturilor statornicite între asociați, și nu o consecință firească directă și nemijlocită a exercitării cu rea-credință a unor împuterniciri sociale”.

În sensul că la momentul promovării cererii de excludere asociatul administrator nu trebuie să aibă calitatea de administrator, ci doar la momentul comiterii fraudei, cităm decizia civilă nr. 115A din 27 noiembrie pronunțată de Curtea de Apel Galați, care admitând apelul și modificând sentința instanței de fond prin care se respinsese ca inadmisibilă cererea de excludere, a motivat că sancțiunea excluderii în temeiul dispozițiilor art. 222 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 31/1990 este aplicabilă asociatului și nu administratorului, atunci când revocarea este considerată insuficientă; ea se aplică pentru orice acțiune sau inacțiune frauduloasă în dauna societății și nu pentru fraudă ce o săvârșește în calitate de administrator. În consecință, s-a apreciat că pentru a fi parte în cererea pentru excludere nu era necesar ca pârâtul să aibă calitatea de administrator la data introducerii acțiunii, ci este suficient ca delictele ce i se impută să fi fost comise în perioada în care a avut o asemenea funcție²⁵.

---

²⁴ A. Gheorghe, L.N. Pîrvu, D.M. Tăbăltoc, *Contribuții la clarificarea unor probleme ivite în aplicarea de către instanțele judecătorești a legii privind societățile comerciale*, în RDC nr. 6/1993, p. 108-109.

²⁵ Soluția a fost menținută și de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin respingerea recursului prin decizia nr. 1447 din 14 mai 2009 (http://www.scj.ro/cautare_decizii.asp).

Jurisprudență franceză în materia cesiunilor de acțiuni și părți sociale¹

Drd. Silvia Elena GĂLOI*

Violența invocată de cedent. Elementele constitutive necaracteristice

În virtutea articolului 1112 din Codul civil, violența pentru a fi viciu de consimțământ trebuie să fie de natură a face presiune pe o persoană rezonabilă și a-i inspira temerea că persoana sau averea sa este expusă unui pericol iminent și prezent. Nu constituie violență, în sensul articolului precizat, faptul de a intenta o acțiune judiciară împotriva cedentului de acțiuni, atunci când această procedură a fost limitată, în timpul schimbului de consimțământ, pentru numirea unui expert de judecătorul de proceduri rapide și că pretenția care amenință averea acestui cedent nu a cântărit asupra lui decât prin societatea al cărui lider și acționar majoritar era.

Baza: Codul civil, articolul 1112.

... Dar considerând că în aplicarea articolului 1112 din Codul civil, violența pentru a fi viciu de consimțământ trebuie să fie de natură a face presiune asupra unei persoane rezonabile și să-i inspire temerea că persoana sau averea sa este expusă unui pericol iminent și prezent;

Că dacă acțiunea judiciară intentată împotriva lui de fosta sa soție era, așa cum el pretinde, manifestată abuziv, domnul Marc Soulier nu avea de ce să se teamă mai mult decât de o procedură rapidă prin ordonanța din 27 septembrie 1983, judecătorul nu a dispus decât o expertiză și nu i-a permis a solicita oprirea imediată a locului de muncă al doamnei Marie, fiindcă presupusa amenință averea sa nu cântărește asupra sa decât prin societatea al cărui lider și acționar majoritar era și că aceasta din urmă ar putea obține, în caz de procedură abuzivă, repararea prejudiciului său ; ...

Versailles, 1 Ch., 2 iunie 1987, Soulier/ Soulier și Marie : *Bull. Joly*, septembrie 1987, p. 691, 283.

Dolul nedeținut. Competența cesionarului. Informațiile strânse înaintea achiziției majorității acțiunilor

Un cesionar al majorității acțiunilor unei societăți nu poate invoca dolul din partea cedentilor pe motivul că aceștia au folosit trucuri de contabilitate, atunci când acest cumpărător nu a cumpărat decât după ce s-a familiarizat cu viața societății și a consultat documentele contabile.

... Dar având în vedere faptul că, pentru motive specifice și adoptate, Curtea de Apel a dezbătut că domnul Pierre Doyen „conducător al sarcinii de experiență a fost pus în temă prin

---

* Selecție și traducere din limba franceză.

¹ Jurisprudence Joly de droit des sociétés, 1986-1990 Paul Le Cannu, Daniel Lepeltier, GLN Joly, 1992.

intermediul consiliului său, domnul Gaude și domnul Chovet și că nu a cumpărat acțiunile societății decât după ce s-a familiarizat cu viața acesteia și a consultat documentele contabile; că ea a constatat că dacă expertul a relevat imperfecțiunile și insuficiențele, el a subliniat că aceste practici, rezultate din obișnuințele anterioare, nu au fost utilizate pentru singurul bilanț legat de convenția cesiunii; că, pentru aceste cuvinte și constatări, curtea de apel, răspunzând concluziilor invocate și-a justificat legalitatea deciziei sale; că modalitatea este fondată pe niciuna dintre ramuri; ...

Cass. com., 26 aprilie 1988, Al. Doyen/ Al. Chovet: *Bull. Joly*, mai 1988, p. 476, 149.

□ Prevenirea dolului nestabil de cesionar. Proasta situație financiară a societății apărută posterior

Un cesionar care invocă dolul cedentului pentru a pretinde anularea cesiunii de acțiuni pe motivul proastei situații financiare a societății apărute posterior, nu se poate fonda pe rezultatele exercițiului financiar încă necunoscute în momentul negocierii.

. Dar având în vedere faptul că Benz nu aduce dovada care îi incumbă, că Weiller a disimulat cu bună știință și dolosiv situația societății pentru a-l determina să cumpere acțiunile la un preț superior valorii lor reale ...

... Că el nu poate pretinde să găsească în bilanțul exercițiului financiar din anul 1980, stabilit prin definiție, în 1981, după încheierea acestui exercițiu financiar, dovada pe care Weiller o cunoștea, dinainte de 23 septembrie 1980, și anume proastele rezultate ale acestui exercițiu și situația degradată a societății, și deci chiar mai puțin dovada unei reticențe dolosive ale lui Weiller de a-i transmite cunoștințele sale în timpul negocierii proiectului cesiunii de acțiuni ...

Paris, 25 Ch. A, 16 iunie 1987, Benz/ Weiller: *Bull. Joly*, noiembrie 1987, p. 852, 349; *Rev. Sociétés*, 1988, obs, Y. Guyon.

□ Reticența dolosivă a cedentului. Nulitatea cesiunii acțiunilor. Obligația de a se informa revine cesionarului. Absența daunelor-interese

Prin reticența sa în prezentarea situației financiare exacte a societății, cedentul acțiunilor incită cesionarul să încheie o operațiune care nu ar lua în considerare condițiile sale dacă ar fi cunoscut realitatea. Prin funcția de conducere pe care o ocupă în sânul societății, el comite prin acestea o eroare intenționată care are un caracter dolosiv justificând nulitatea convenției. Totuși, nu i se pot da daune-interese cesionarului, atunci când a fost imprudent, neprimind avizul auditorului financiar, în timp ce a cumpărat acțiunile unei societăți care nu avea decât un an de existență, fără a se fi deus declarații fiscale.

... Considerând că, prin reticența sa de a prezenta situația exactă a societății, domnul Quentin a incitat pe domnul Ederly să încheie o operațiune pe care nu ar fi luat-o în considerare în condițiile date, dacă ar fi cunoscut realitatea; că, prin funcția pe care o ocupă în conducerea societății, această eroare este evident intenționată; că ea are un caracter dolosiv ce justifică nulitatea convenției (com., 22 noiembrie 1971; Bull. n° 279; com. 23 mai 1977; Bull. n° 244); ...

... Considerând totuși că, cumpărând acțiunile unei societăți ce are doar un an de existență, care nu a dat nicio declarație de venit și fără să primească avizul auditorilor financiari, domnul Ederly a comis o imprudență care a contribuit pe larg la dezamăgirea sa; că, în consecință nu-i vor fi atribuite daune-interese; ...

Versailles, 13 Ch., 17 iunie 1987, Ederly/Quentin și Girard, mandatar: *Bull. Joly*, octombrie 1987, p. 779, 318, notă L. Faugérolas; JCP, ed. E, 1988, II, 15109, notă C. Rocca.

Nulitatea pentru dol. Informarea inexactă și incompletă a situației societății. Intenția frauduloasă a cedentului descrisă

Trebuie să fie anulată pentru dol cesiunea părților pentru care prețul a fost calculat de o manieră inferioară pe baza unei false contabilități păstrată de cedent până la data negocierii și la care expertul contabil al cesionarului nu a putut avea acces. Faptul că cesionarul ar fi în plus un asociat nu pune în discuție caracterul dolosiv al cesiunii, prin urmare acesta nu participă la gestiunea societății și nu i se impută faptul că asociații au fost invitați la o întâlnire.

... Considerând că Moulin, precum și doamna Moulin, asociată strâns la gestiune și care conducea, de asemenea, ea însăși o altă societate, nu ignorau faptul că ei furnizau elemente inexacte și incomplete care nu puteau servi decât la stabilirea unei situații fictive, nereflexând datoriile societății și rezultatele reale ale exploatarei sale; că prezentarea informațiilor eronate constituie, din partea lor, acte neloiale și frauduloase în scopul de a realiza cesiunea tuturor părților sociale pe care ei le dețin, împreună cu fata lor;

Considerând că afirmațiile lui Al. Moulin, conform cărora Pierre Bach cunoștea situația societății și putea proceda la verificări și la obținerea informațiilor complementare, sunt deținute ca dovadă și că în vigoare, Pierre Bach, deși asociat, nu participa la gestiunea societății, ci pur și simplu contribuia la anumite munci de construcții de vapoare; că nu s-a pretins ca asociații să fie convocați în adunare unde ar fi putut fi informați cu privire la rezultatele exploatarei; că expertul a indicat că Pierre Bach nu dispunea de elementele necesare pentru a verifica datoria societății și pentru a aprecia valoarea stocurilor, muncilor în curs și muncilor de terminat; că fiind în vigoare documentele contabile, indispensabile pentru a proceda la asemenea verificări, au fost conservate de Al. Moulin până la sfârșitul lunii mai a anului 1979, fie cel puțin până la semnarea convențiilor;

Considerând că se cuvine, în consecință, a pronunța nulitatea pentru dol, nu doar a convențiilor de cesiune a părților sociale, dar totodată și a convențiilor de cesiune a contului curent, care îi este accesoriu; că, prin urmare, sumele vărsate lui Al. Moulin, pentru plata unei părți a prețului părților sociale vor trebui restituite; ...

Paris, 25 Ch. A., 9 iulie 1987, Bach și alții/ Al Moulin: *Bull. Joly*, octombrie 1987, p. 779, 318, notă L. Faugérolas.

Nulitatea pentru dol. Obligația de informare revine cedentilor. Responsabilitatea mandatarului cesionarului

Trebuie să fie anulată pentru dol cesiunea părților sociale dintr-un SRL, cedentii neprezentând cumpărătorului rezultatele deficitare ale ultimelor exerciții financiare ale fondului de comerț.

Comite de asemenea un dol mandatarul cesionarului, care, incitându-l să semneze actele în condiții de asemenea nerezonabile, nu și-a îndeplinit obligația de consiliere.

Baza: Codul civil, articolul 1116.

... Dar având în vedere faptul că hotărârea a relevat că, pentru a se sustrage obligației legale de a prezenta cumpărătorului rezultatele grave deficitare ale ultimelor exerciții financiare ale fondului de comerț în cauză, cedentii și editorul actelor au utilizat modul cesiunii acțiunilor; că rezultă, de asemenea, din hotărâre că nimic nu coroborează cu afirmațiile domnului Cordier în ceea ce privește recepția de către cesionari a tuturor documentelor contabile; că se reține, în sfârșit, că doamna Coilliot, perfect neexperimentată în materie, și-a dat consimțământul viciat de manoperele frauduloase constând în conducerea afacerii într-o grabă nejustificată, a lăsat-o în ignoranța a ceea ce ea a cumpărat și fără să fie în măsură să aprecieze la ceea ce se angaja; că în baza acestor enunțuri, curtea de apel respingând concluziile invocate a putut considera că dolul a fost atât fapta cedentilor, presați să recupereze „punerea lor în aplicare”, cât și a mandatarului doamnei Coilliot care nu și-a îndeplinit obligația de consiliere și a determinat

clienta sa să semneze actele în condiții nerezonabile; că modalitatea nu a fost deci bazată pe niciuna din ramuri; ...

Cass. com., 4 decembrie 1990, Cordier și alții/Aoute și alții: *Bull. Joly*, februarie 1991, p. 194, 62, notă C. Roca.

Nulitatea pentru dol. Autorul dolului. Soțul cedentului

Presupunându-l stabilit, dolul atribuit președintelui societății și soției fostului președinte și acționar al societății, faptul că a dispus contabilului societății de a notifica un proiect de bilanț pentru a favoriza cesiunea acțiunilor deținute de soțul său, nu poate fi invocat de cesionari în sprijinul cererii de anulare a cesiunii, în măsura în care președintele a acționat ca mandatar al societății, și nu în contul soțului său.

... Considerând în vigoare că, dacă manoperele frauduloase trebuie să fie în principal fapta părților contractului a cărei nulitate este cerută, ele pot în egală măsură să fie reținute, atunci când au fost îndeplinite de reprezentantul uneia dintre părți; ...

... Considerând că ordonând contabilului să modifice proiectul său de bilanț pentru anul 1982, doamna Solange Bon a acționat ca mandatar al societății și nu pentru contul soțului său, titularul acțiunilor și vechiul lider social; că, prin urmare, acest fapt presupus că a fost fraudulos, nu poate fi invocat de soția Lauret și de soția Moreau în sprijinul cererii lor de anulare a cesiunilor acțiunilor; ...

Paris, 25 Ch. B, 10 noiembrie 1989, Bon și alții/soția Moreaux: *Bull. Joly*, ianuarie 1990, p. 101, 22.

Părțile sociale nedivizate. Vânzarea dispusă de judecător. Conservarea interesului comun al indivizilor

Vânzarea părților sociale dintr-un SRL, exploatând fabricarea de produse alimentare a cărei punere în conformitate cu normele tehnice de igienă cerute de puterile publice nu poate fi asumată de întreprindere, trebuie să fie ordonată judiciar la cererea unui coindivizar, prin urmare interesul comun fiind pus în pericol prin refuzul cesiunii unui secund coindivizar, vânzarea părților sociale se dezvăluie ca fiind singura decizie susceptibilă de a conserva interesul coindivizilor.

Baza : Codul civil, articolul 815-5.

... Având în vedere că, contrar a ceea ce au estimat primii judecători, doamna Vieve Ecochard aduce dovada că viitorul SRL-ului este în pericol, că simplele angajamente de sedii existente nu pot permite continuarea activității sale actuale, că societatea este încolțită să-și reducă producția și, deci, să refuze prin demitere o parte din personal și pierzând o parte din valoarea sa în fața clientelei;

Că un cumpărător oferind pentru părțile sociale prețul de 5370000 franci se prezintă în persoană la uniunea regională a cooperativelor agricole de cereale Bourgogne-Franche-Comté care a semnat o propunere de vânzare; că prețul propus este superior evaluării expertului judiciar (între 2500000 franci și 3460000 franci);

Ținând cont că vânzarea părților sociale se prezintă ca singura decizie susceptibilă de a conserva interesul coindivizilor;

Că refuzul doamnei Esclozas pune în pericol interesul comun în sensul articolului 815-5 din Codul civil; ...

Lyon, 1 Ch., 23 mai 1990, Chouela/Ecochard: *Bull. Joly*, iulie 1990, p. 662, 187; *Rev. Sociétés*, 1990, 645, obs. Y. Guyon.

□ Clauza fixării prețului cesiunii depinzând de voința părților. Nulitatea promisiunii cesiunii

Atunci când elementele reținute pentru calculul majorităților și minorităților susceptibile de a fi aduse la un preț de bază fixat prin promisiune de cesiune pot face obiectul contestațiilor în timpul perioadei de suprimare a opțiunilor și pot fi supuse influenței voinței părților, și în caz de dezacord între părți asupra evaluărilor făcute de experții contabili respectivi, iar convenția nu prevede modul de desemnare al celui de-al treilea expert a cărui decizie va fi definitivă, trebuie constatată nulitatea pentru nedeterminarea prețului vânzării.

... Considerând că recurge la exprimările raportate înainte de data prevăzută pentru suprimarea promisiunii vânzării, prețul real al cumpărării nu fusese încă determinat; că, dacă se admite, pentru constituirea vânzării, că prețul poate fi determinat în funcție de clauzele contractului, prin raportare la elementele care nu depind de voința uneia sau celeilalte părți și dacă dispozițiile articolului 1592 din Codul civil prevede posibilitatea de a interveni decizia unui terț, procesul complex și singur imaginat de părți nu va fi considerat ca permițând să conducă la determinarea unui preț al vânzării răspunzând prescripțiilor legale și fără a necesita un acord ulterior din partea lor; ...

Paris, 15 Ch. B, 23 mai 1986, Aubard/Kalfa: *Bull. Joly*, 1986, p. 948, 284.

A se vedea, de asemenea, pentru un preț al cesiunii determinat de expert, Cass. com. 4 noiembrie 1987, Morel/Noubar și Al Djardjian (*Bull. Joly*, noiembrie 1987, p. 859, 354).

□ Cesiunea totalității părților unui SRL nu poate fi asimilată unei cesiuni a fondului de comerț. Articolul 12 din legea din 29 iunie 1935, inaplicabilă

Curtea de Apel încalcă articolul 5 din legea din 24 iulie 1966 care dispune de personalitatea morală a societăților comerciale, asimilând unei vânzări a fondului de comerț supus prescripțiilor legii din 29 iunie 1935, cesiunea masivă, în speță a totalității părților unui SRL.

Baza: articolul 5 din lege.

... Dar având în vedere că, pentru a confirma raționamentul, hotărârea reține că, dacă cesiunea părților nu se asimilează fiscal unei cesiuni a fondului de comerț, nu este aceeași în relațiile dintre cedent și cesionar, că în consecință cesiunea constituită litigios, în sensul articolului 12 din legea din 29 iunie 1935, ca o vânzare a fondului de comerț sub forma unui alt contract și că, include lipsa de exprimări juridice, ea era nulă; că statuând astfel, curtea de apel a încălcat textul sus-menționat; ...

Cass. com., 13 februarie 1990, Ratao/Gonsard: *Bull. Joly*, iulie 1990, p. 659, 186, notă M. Jeantin; JCP, ed. E, 1990, II, 15855, notă H. Lazarski; *Rev. sociétés*, 1990, 251, notă P. Le Cannu.

A se vedea hotărârea de apel, Versailles, 13 Ch., 4 noiembrie 1987, Ratao/Gonsart (*Bull. Joly*, decembrie 1987, p. 975, 388, notă D. Lepeltier); și în ceea ce privește aplicarea articolului 1840 din CGI, Cass. com., 6 iunie 1990, Siffre-Chastel/Colin și alții (*Bull. Joly*, august-septembrie 1990, p. 793, 237, notă P. Le Cannu).

□ Revelarea unui pasiv fiscal. Consecințele asupra părților sociale. Viciile ascunse

În continuarea unei redresări fiscale, posterior cesiunii de părți sociale dintr-o societate cu răspundere limitată, cesionarii nu pot invoca garanția viciilor ascunse la care cedentii sunt obligați. Într-adevăr, datoria fiscală nu afectează folosirea chiar a părților sociale, ci doar valoarea lor. Rezultă că, în lipsa unei clauze de garantare a pasivului sau a revizuirii prețului, revelarea pasivului fiscal nu constituie un viciu ascuns al drepturilor sociale cedate.

Baza: Codul civil, articolul 1641.

... Dar ținând cont că garanția stabilită de articolul 1641 din Codul civil nu se aplică decât în rațiunea defectelor chiar ale obiectului vândut;

Având în vedere faptul că hotărârea a dezvăluit că domnul Fievet, care cumpărase un anumit număr de părți sociale, își fundamentează cererea sa pe articolul sus-menționat și, în fapt, pe datoria fiscală la care era îndatorată societatea în urma unei verificări; că această datorie nu afectă chiar folosirea părților sociale, ci doar valoarea lor; de unde rezultă că absența clauzei de garanție a pasivului sau a revizuirii prețului, dezvăluirea pasivului fiscal nu constituie un viciu ascuns al drepturilor sociale cedate; că, din aceste motive, substituite la cele criticate, decizia se găsește justificată; că modalitatea nu poate fi deci acceptată; ...

Cass. com., 23 ianuarie 1990, Fievet/ Jegourel și alții: *Bull. Joly*, martie 1990, p. 370, 115, notă M. Jeantin; *Rev. sociétés*, 1990, 248, notă Y. Guyon.

Existența unui pasiv social. Calități substanțiale ale părților sociale. Vicii ascunse

Existența unui pasiv social nu afectează calitățile substanțiale ale acțiunilor, ci doar valoarea lor. Prin urmare, acțiunea pentru vicii ascunse nu se aplică cesiunilor de acțiuni. În consecință, dacă cesiunea de acțiuni cu titlu oneros este de natura vânzării, și dacă ea este, din această cauză, supusă dispozițiilor articolelor 1641 și următoarele din Codul civil, totuși viciul ascuns în sensul acestor texte privește doar substanța obiectivă a lucrului vândut și nu valoarea sa.

Baza: Codul civil, articolul 1641.

... Considerând că dacă cesiunea de acțiuni cu titlu oneros participă la natura vânzării și dacă ea este, din această cauză, supusă dispozițiilor articolelor 1641 și următoarelor din Codul civil, rămâne faptul că viciul ascuns, în sensul textelor precitate, privește substanța obiectivă a lucrului vândut și nu valoarea sa;

Considerând că existența unui pasiv social nu afectează calitățile substanțiale ale acțiunilor, ci doar valoarea lor și că acest pasiv nu poate, chiar dacă a fost disimulat cesionarului, justifica existența acțiunii estimatorie constituită de domnul Tuil la întâlnirea cu cedentul, doamna Benhamou; ...

Paris, 25 Ch. A, 11 iulie 1989, Tuil/ Ades : *Bull. Joly*, august-septembrie 1989, p. 708, 254.

Caracterele aparente ale fragilității acțiunilor. Cumpărătorul, deja președinte al consiliului de administrație. Vicii ascunse

Un cumpărător de acțiuni nu se poate prevala de un viciu ascuns care le va afecta pe acestea din urmă și care va atrage rezoluțiunea vânzării, pe motivul depunerii bilanțului societății emitente la trei luni după cesiune, atunci când fragilitatea valorii acțiunilor era aparentă în momentul cesiunii și ea putea chiar mai puțin să exonereze cumpărătorul, întrucât acesta, acum în fruntea consiliului de administrație al societății emitente, avea posibilitatea de a proceda la aceste investigații.

Baza: Codul civil, articolul 1641.

... Considerând că viciul ascuns invocat rezidă, fiind vorba de părți din societate, în dispariția puterii de gestiune atașată entității economice și instrumentului producției pe care ele le reprezintă și care nu a putut fi exersată datorită depunerii bilanțului societății survenită la trei luni după vânzare ...

... Considerând că acest expert a ajuns la concluzia, pe baza situației din 31 iulie 1983, ținând cont de creanțele irecuperabile, că valoarea acțiunilor în cauză era nulă, și că domnul Moreau nu ar fi trebuit niciodată să semneze un protocol de acord fără inventar complet și fără garanția pasivului.

Considerând că fragilitatea acțiunilor cedate era aparentă în momentul cesiunii și că ea putea chiar mai puțin să-l exonereze pe domnul Moreau, având în acel moment președinția consiliului de administrație al societății BLD Construction de situația financiară a celei numite, în acest stadiu, a investigațiilor din partea sa.

Considerând că implicit lipsa puterii de a se prevala de un viciu ascuns domnul Moreau trebuie să fie respinsă de adunare de cererile sale finale și concluzii ; ...

Versailles, 12 Ch., 17 iunie 1987, Moreau/Dolleans și SRL JCDC: *Bull. Joly*, august-septembrie 1987, p. 619, 252, notă P. Le Cannu.

❑ Încălări ale obligațiilor sale de consultanță. Reparația prejudiciului suportată de cedenți

Consultarea notarului și a emitentului actului cesiunii de părți sociale a două societăți cu răspundere limitată încalcă grav obligațiile sale neclarificând cedentilor domeniul de aplicare și eficacitatea actului pe care l-a scris, ține cont de scopul pe care cedentii îl urmăreau, de a fi exonerați de datoriile societății, inclusiv în calitate de gerant, și de a avea o garanție rezonabilă de plată a prețului părților societății.

... Considerând că în speță domnul X... care cunoștea situația dificilă a celor două societăți, și inclusiv a societății DAPP, deoarece a avut grijă să raporteze în acte și în două scrisori de însoțire din 11 iunie și 6 iulie 1985, - fără ca el să iasă din aceste piese cu privire la care notarul l-a informat pe domnul Levier despre riscul inerent în absența garanției plății prețului cesiunii de părți din DAIE și menținând obligațiunile -, nu putea ignora că grija domnului Pierre Levier era, în mod clar, de a efectua o cesiune la un preț simbolic în ceea ce privește societatea DAPP, și la un preț relativ modest în ceea ce privește societatea DAIE, prin descărcarea de gestiune a pasivului și o garanție rezonabilă de percepere a prețului vânzării părților din DAIE; ...

... Considerând că apare astfel, după cum susțin, în mod întemeiat, domnul și doamna Levier, că domnul X... și-a încălcat grav obligațiile sale de emitent al actului neinfirmându-i asupra domeniului său de aplicare și a eficacității sale, ținând cont de scopul pe care l-a urmărit care a fost descărcarea datoriilor societății DAPP, inclusiv în calitate de gerant, și de a avea o garanție rezonabilă de plată a prețului părților societății DAIE; ...

Versailles, 1 Ch., 29 martie 1990, Levier și Lebaill/X... : *Bull. Joly*, iunie 1990, p. 548, 146.

❑ Lipsa plății prețului. Imposibilitatea pentru dobânditor de a împiedica această rezoluție invocând o hotărâre-sechestrul introdusă de un terț împotriva sa

Un dobânditor de părți sociale dintr-o societate, care nu a achitat niciodată acesteia prețul, nu poate contesta rezoluția acestei cesiuni, pe motivul că o procedură de hotărâre-sechestrul valabilă a fost introdusă împotriva sa de un alt creditor și că aceasta a fost plătită pentru o sumă ce depășește cu mult prețul cesiunii. În consecință, dobânditorul nu este îndreptățit, pentru a justifica neexecutarea evidentă a obligațiilor sale, în ceea ce-l privește pe vânzător, să invoce procedura hotărârii-sechestrul efectuată de creditor.

... Dar având în vedere faptul că curtea de apel, după ce a dezvăluit că domnul Manin a făcut, prin concluzia din 31 ianuarie 1982, oferte de plată tardive, deoarece procedura fusese introdusă de soții Gleyse din 8 decembrie 1979 și că ultimul vărsământ ar fi trebuit să fie făcut pe 30 iunie 1980, enunță că nu este îndreptățit să justifice neexecutarea evidentă a obligațiilor sale invocând procedura hotărârii-sechestrul efectuată de o societate terță; că astfel hotărârea nu suportă motivele de recurs bazate; ...

Cass. com., 2 februarie 1988, Manin/Gleyse și alții: *Bull. Joly*, martie 1988, p. 267, 67, notă P. Le Cannu.

FORUM

Congresul Federației Barourilor din Europa - Cluj-Napoca, 16 – 19 octombrie 2013 Impresiile reprezentantului Baroului Dolj

Av. Mihai-Dragoș NICU,
Membru al Consiliului Baroului Dolj

Scurtă prezentare a Federației Barourilor din Europa

Federația Barourilor din Europa (FBE) este succesoarea Conferinței Marilor Barouri din Europa, creată în data de 27 iunie 1986, la Paris, de către barourile din Amsterdam, Barcelona, Bruxelles, Geneva, Milano, Paris și Frankfurt, precum și de către Ordinul Avocaților din Portugalia, cărora li s-a alăturat mai târziu Baroul Cracovia.

La 23 mai 1992, în Barcelona, Conferința Marilor Barouri din Europa a fost transformată în Federația Barourilor din Europa, organizație nonprofit cu personalitate juridică, deschisă tuturor barourilor din țările membre ale Consiliului Europei. În prezent, FBE se supune Statutului adoptat în 1999, la Tarmina, în care sunt reluate principiile Conferinței Marilor Barouri din Europa.

FBE a apărut ca urmare a necesității existenței unei organizații independente, care să vegheze la respectarea principiilor fundamentale ale profesiei de avocat în Europa și să examineze rolul specific jucat de barourile europene în apărarea tuturor libertăților, în interacțiune cu autoritatea politică, economică și judiciară.

Printre obiectivele Federației Barourilor din Europa se numără următoarele:

- să reunească barourile din statele membre ale Consiliului Europei, pentru a întreprinde acțiuni comune, cu respectarea autonomiei și independenței barourilor;
- să stabilească o legătură permanentă între barourile membre, în special prin organizarea de întâlniri periodice;
- să reprezinte profesia de avocat pe lângă instituțiile europene;
- să promoveze prevalența dreptului, independența justiției, dreptul la apărare calificată, dreptul la un proces echitabil, precum și toate drepturile omului, în general;
- să promoveze armonizarea profesiei de avocat în Europa, în ce privește exercitarea efectivă a avocaturii și etica profesională, în special vizând independența profesiei, confidențialitatea, formele de exercitare a profesiei, instruirea și perfecționarea, remunerarea, asigurările de răspundere profesională, publicitatea profesională;
- să promoveze schimburile de experiență și stagiile pentru tinerii avocați;
- să asigure un schimb de informații între barourile membre, cu privire la practicarea profesiei de avocat, problemele și evoluția profesiei în diverse țări, în vederea acordării unei asistențe reciproce, atunci când este necesar.

În prezent, Federația Barourilor din Europa reunește 250 de barouri, reprezentând peste 800.000 de avocați. Printre barourile membre se numără și Baroul București, Baroul Bihor, Baroul Cluj, Baroul Harghita, Baroul Sibiu și Baroul Tulcea și, începând din anul 2013, Baroul Dolj.

Federația Barourilor din Europa se reunește de două ori în fiecare an, de fiecare dată în alt oraș european.

În perioada 16-19 octombrie 2013, lucrările Congresului FBE s-au desfășurat la Cluj-Napoca, fiind organizate de Baroul Cluj și găzduite de Grand Hotel Italia, iar eu am avut onoarea de a reprezenta Baroul Dolj.

□ Activitățile Congresului FBE de la Cluj-Napoca

Lucrările Congresului au debutat joi, 17 octombrie, cu o scurtă ceremonie de deschidere la care a fost invitat și domnul Emil Boc, primarul municipiului Cluj-Napoca. Au adresat participanților cuvântul lor de bun venit domnul Rod Mole (Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord), președintele FBE și doamna av. dr. Stanca-Ioana Gidro, decanul Baroului Cluj. De notat că Uniunea Națională a Barourilor din România a fost reprezentată de către domnii Dan Oancea, vicepreședintele Uniunii, și Traian Briciu, directorul Institutului Național de Pregătire și Perfecționare a Avocaților.

Imediat după festivitatea de deschidere, programul a continuat cu Sesiunea preliminară a Congresului, având loc mai întâi o serie de dezbateri pe tema „Mijloace alternative de soluționare a litigiilor ca modalitate de ușurare a accesului la justiție”. Discuțiile au fost moderate de doamna Silvia Gimenez-Salinas (Spania), președintele Comisiei de Mediere a FBE, și fost președinte al Asociației Avocaților din Barcelona. O intervenție interesantă a avut doamna Ingrid Auer, avocat și mediator, lector al Universității din Viena. Printre temele dezbătute s-au numărat timpul limitat și creanțele cu valoare mică în medierea civilă, corelarea procesului legislativ cu privire la mediere și arbitrajul ca soluție efectivă, după o mediere frustrantă.

A urmat o pauză de prânz, apoi lucrările au fost reluate, cu două ateliere de lucru simultane. Primul dintre acestea a avut ca temă „Impozitele și taxele judiciare, un obstacol în calea accesului la justiție în mediul european”, iar cel de-al doilea, „Cerințele pentru accesul la profesia de avocat, o garanție a Justiției pentru cetățeni. O abordare comparativă”.

În cadrul primului atelier, prima expunere a aparținut domnului Dumitru Voicu Sârb, din Baroul Cluj. Acesta a semnalat că, în realitate, dreptul de acces la justiție nu este unul absolut, prezentând sistemul taxelor judiciare de timbru, astfel cum este acesta reglementat în România.

Domnul Paul Dyson a completat cu o privire critică asupra sistemului taxelor de timbru din Marea Britanie. De altfel, acest subiect este de foarte mare actualitate pentru sistemul de justiție insular, ca urmare a implementării, începând din aprilie 2013, a Reformei Jackson, ce a afectat semnificativ costurile implicate de derularea unui proces. Totodată, domnul Dyson a arătat că asistența juridică gratuită („legal aid”) este limitată la un număr redus de situații, iar criteriile de eligibilitate pentru scutirea de plata taxelor aferente unui proces au fost, de asemenea, reduse drastic. În opinia domnului Dyson, pentru a răspunde crizei și deficitului bugetar, guvernul britanic ar fi trebuit să reducă costurile justiției, nu posibilitățile cetățenilor de acces la justiție, măsurile luate fiind deci într-o direcție greșită. Domnul Dyson a mai sesizat că sistemul juridic este în favoarea celor care au mijloace financiare consistente sau a celor care nu au deloc asemenea mijloace, fiind defavorizată pătura de mijloc a justițiabililor, cea mai numeroasă. Ca în întreaga Europă, și în Marea Britanie se observă o descurajare a inițierii acțiunii în justiție.

A urmat expunerea domnului Francisco Javier Penalva-Ballester (Alicante, Spania). Acesta a criticat Legea spaniolă nr. 10/2012 privind taxele judiciare, arătând că, deși a fost promulgată cu puțină vreme în urmă, a suferit deja numeroase modificări, „o veritabilă îmblânzire a Scorpiei, a lui Shakespeare”. Și această lege presupune taxe mari și întârzie procedurile

judiciare. Potrivit domnului Penalva-Ballester, „o justiție lentă este o justiție nedreaptă.” Deși scopul legii a fost asigurarea finanțării asistenței gratuite și a unei contribuții la Administrația Justiției, în realitate a fost raționalizat accesul la justiție, iar efectul a fost scăderea numărului de procese, dar nu ca o consecință a creșterii echității, ci prin îndepărtarea cetățenilor de justiție. În prezent, în Spania funcționează „una justicia para ricos” (o justiție pentru cei bogați), existând un uriaș dezechilibru între cuantumul taxelor judiciare și capacitatea contributivă a justițiabililor, într-o economie grav afectată de criză, în care șomajul a atins cota halucinantă de 26,2% în august 2013, iar salariu mediu brut a coborât incredibil la 750 euro.

Legea nr. 10/2012 a fost modificată de mai multe ori, ultima dată prin Decretul Regal nr. 3/2013, care însă este și acesta neconstituțional.

Domnul Penalva-Ballester a exemplificat: un șofer amendat cu suma 90 de euro plătește 200 euro taxe judiciare nerecuperabile, iar la un litigiu de 6000 euro, taxele pot ajunge până la 4300 euro. În aceste condiții, este evidentă inexistența unui raport de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit (Hotărârea *Kreuz c. Polonie*), astfel încât Statul spaniol nu își respectă obligația de a reglementa dreptul de acces la o instanță într-un mod care să corespundă cerințelor art. 6 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Următoarea intervenție a aparținut domnului Michael Auer, vicepreședinte al FBE și decanul Baroului din Viena. Acesta a constatat cu umor că se simte ca acasă, pentru că vorbește tot după soția sa (doamna Ingrid Auer), apoi ne-a prezentat maniera extrem de interesantă și inovatoare în care legea austriacă prevede ajustarea din oficiu a taxelor judiciare la schimbarea situației financiare a bugetului de stat. Deși aceasta conduce la o impreviziune a costurilor unui proces, este remarcabil faptul că justiția austriacă se autofinanțează în proporție de 110-130% (în condițiile în care media europeană a autofinanțării justiției este de 22%). Domnul Auer a numit taxele judiciare „o vacă de muls în justiția austriacă”.

În continuare, decanul Baroului din Viena a prezentat pașii importanți efectuați de Austria în materia corespondenței electronice, pentru accelerarea procedurilor. Astfel, în prezent, orice comunicare efectuată între instanțe și avocați, notari, instituții de credit și finanțare, case de sănătate, instituții de asigurare, procuratori, cele nouă barouri corespunzătoare landurilor se efectuează în format electronic, iar din anul 2014 această modalitate va fi extinsă și la alte categorii de persoane, cu consecința accelerării procedurilor judiciare. Potrivit domnului Auer, acest sistem este costisitor, dar eficient și sigur. De reținut că nu este vorba de transmiterea corespondenței prin e-mail-ul deja vetust, ci de o rețea închisă. Un asemenea sistem va fi realizat, mai devreme sau mai târziu, pentru toată Europa.

A urmat intervenția domnului Alessandro Garibotti (Italia). După ce a subliniat că precedentă sa vizită în Cluj-Napoca s-a produs în urmă cu 40 de ani, într-un concediu, Domnia Sa a prezentat o statistică a sumelor recoltate de stat cu titlu de taxe judiciare, dar și modalitatea de stabilire a cuantumului acestora, asemănătoare cu sistemul românesc. În Italia funcționează cu severitate principiul „chi perde, paga” (cine pierde plătește). Spre deosebire de sistemul austriac, însă, taxele judiciare colectate nu merg la Ministerul Justiției, ci la bugetul general.

Tot domnul Garibotti a făcut trecerea spre cel de-al doilea atelier de lucru, care a avut ca temă, așa cum am arătat mai sus, „Cerințele pentru accesul la profesia de avocat, o garanție a Justiției pentru cetățeni. O abordare comparativă”. Domnia Sa a expus sistemul draconic de acces în profesia de avocat în Italia, care asigură un nivel înalt de competitivitate în această profesie.

A urmat domnul Aitzol Asla (Bilbao, Spania), avocat și director al Școlii de Practică Juridică a Colegiului Avocaților din Vizcaya. Acesta ne-a descris sistemul spaniol de acces în profesia de avocat. Până la Legea nr. 34/2006, intrată în vigoare în 2012, orice absolvent al unei facultăți de drept putea deveni imediat membru al unui barou, cu drepturi depline și fără restricții la instanțele de judecată, fiind impuse limitări numai cu privire la includerea sa pe lista avocaților din oficiu. Aceasta a condus la o scădere a calității serviciului juridic. În prezent, pentru a deveni avocat, absolventul trebuie să-și completeze studiile cu un masterat la o universitate

sau un curs organizat de un barou (fie împreună cu o universitate, fie separat), apoi să fie declarat admis la un examen de stat. În cadrul acestor completări de studii se pune accent, pe lângă sedimentarea cunoștințelor teoretice, pe dezvoltarea exprimării orale și scrise, retorică și argumentare, muncă în echipă, spontaneitate, flexibilitate, dialog, comportament etic și dedicare. Cei care predau aceste cursuri sunt atât practicieni, cât și profesori, păstrându-se un procent echilibrat al provenienței acestora.

Această lege a ridicat numeroase probleme tranzitorii, dar are meritul de a asigura absolvenților cadrul necesar dobândirii și dezvoltării abilităților cerute pentru a practica competitiv profesia de avocat. Direcțiile de urmărit pentru sistem se referă la necesitatea garantării calității în toate cursurile, iar pentru tinerii avocați spanioli vizează necesitatea specializării și a pregătirii continue.

Sistemul polonez de acces în profesia de avocat ne-a fost prezentat de doamna Aleksandra Siewicka. În această țară avocații și consilierii juridici reprezintă două profesii distincte, cu competențe diferite, însă, din anul 2006, examenul de admitere în toate profesiile juridice este unul unic, organizat de Ministerul Justiției, în baza unei tematici unice.

În acest context, se impune să reamintesc că, la Congresul Avocaților organizat de Uniunea Națională a Barourilor din România în 17-18 iunie 2010, a fost avansată pentru prima dată în țara noastră ideea unui examen comun pentru profesiile juridice, ce ar urma să fie organizat de Ministerul Justiției, în colaborare cu Uniunea Națională a Barourilor din România, Uniunea Națională a Notarilor Publici și Uniunea Executorilor Judecătorești.

Lucrările Congresului FBE au fost reluate în ziua următoare, vineri, 18 octombrie, cu Reuniunea Intermediară, având ca temă de discuții „Răspunsurile barourilor pentru a depăși obstacolele care împiedică accesul la justiție”.

Ca în prima zi, cuvântările de deschidere au aparținut doamnei Stanca-Ioana Gidro, decanul Baroului Cluj și domnului Rod Mole, președintele FBE. Moderatorul sesiunii a fost doamna Doina Gherman (Baroul Cluj).

Au fost evocate aspectele generale care împiedică accesul la justiție: legal-procedurale, politice, materiale (financiare) și accesul la surse de practică.

Într-o primă fază a discuțiilor, au fost analizate criteriile generale privind accesul la justiție și apărarea *pro bono*, făcându-se paralele între reglementările din diferite state, organizarea barourilor și finanțarea acestor servicii.

În a doua parte, tema discuției a constituit-o accesul la justiție pentru victime, evidențiindu-se categoriile vulnerabile (minori, violență în familie, persoane în vârstă, refugiați), remediile judiciare și nonjudiciare ale acestor situații și recomandările barourilor reprezentate.

În alocuțiunea sa, doamna avocat Sara Chandler (Marea Britanie), președinta Comisiei pentru Drepturile Omului a FBE, fost profesor la Colegiul Juridic Bloomsbury, a relevat dificultățile accesului la justiție pentru persoanele analfabete sau cu nevoi speciale, arătând că, în Marea Britanie, acestea beneficiază de servicii juridice plătite de Ministerul Justiției. Având o bogată experiență ca activist în domeniul refugiaților, s-a referit și la soluțiile oferite de sistemul juridic britanic justițiabililor care nu cunosc limba în care se desfășoară procedurile judiciare, arătând că „there’s only one language: Justice” (există o singură limbă: Justiția). Totodată, doamna Chandler a evocat rolul esențial al avocaților în asigurarea justiției, concluzionând: „without lawyers, there will be no Justice” (fără avocați, nu va exista Justiție).

A urmat domnul Gianfrancesco Parenti (Lucca, Italia), care, având proaspătă în memorie tragedia naufragaților de la Lampedusa, a condamnat cu vehemență lipsa de reacție a autorităților italiene față de situația refugiaților. Pe 3 octombrie, în jur de 400 de naufragați și-au pierdut viața, înecați în largul insulei Lampedusa, iar, peste doar o săptămână, alți 26 de oameni au pierit în același mod. Domnul Parenti a arătat această catastrofă este „una vergogna per l’Italia e per l’Europa” (o rușine pentru Italia și pentru Europa), evocând amplele proteste generate de aceste catastrofe în țara sa. Nepăsarea autorităților și ignorarea problemei refugiaților nu sunt soluții, iar refugiații, pe lângă dreptul lor de acces la justiție, au chiar unul mai important, dreptul la viață.

Domnul Parenti a mai arătat că împiedicarea avocatului să își facă meseria este un obstacol pentru accesul la justiție, ce va trebui sancționat cu promptitudine și fermitate de fiecare dată când intervine. Pe de altă parte, însă, pentru a nu fi golit de conținut acest drept, se impune asigurarea unor servicii de calitate și estomparea fenomenului de avocatură „sulle scale della casa” (numit plastic în România „avocatură pe genunchi”).

Printre soluțiile propuse de domnul Parenti s-a numărat implicarea cât mai activă a avocaților în viața socială și politică. Domnia Sa a subliniat că, în anii '80, care au marcat reforme esențiale în societatea italiană, 70% dintre parlamentarii italieni aveau calitatea de avocați.

Domnul Antonio-Jose Perdices Mañas, fost membru al Consiliului Colegiului Avocaților din Vizcaya (Spania), a readus în memoria participanților idealurile care ne-au făcut să optăm pentru profesia de avocat, a vorbit despre principiul egalității și accesului la justiție și despre aplicarea practică deficitară a acestui principiu. În opinia Domniei Sale, lipsa culturii juridice este un obstacol în calea accesului la justiție, astfel încât barourilor le revine și o misiune socială, de informare și de transmitere a acestei culturi. Domnul Perdices Mañas a arătat că, urmând exemplul Baroul Zurich, Colegiul Avocaților din Vizcaya a demarat în Bilbao o vastă campanie de informare publică, în piețe și în stațiile mijloacelor de transport în comun, având ca obiect prezentarea modalităților concrete de acces la justiție.

În acest moment nu am putut să nu mă simt mândru că o campanie asemănătoare a fost inițiată în urmă cu câțiva ani și de Baroul Dolj, prin afișarea, atât pe tramvaiele craiovene, cât și la sediile instanțelor, a unor informații esențiale referitoare la dreptul la apărare, dreptul la un proces echitabil și serviciile juridice asigurate de avocații doljeni.

În aceeași idee a creării unei culturi juridice, domnul Perdices Mañas a semnalat confuzia pe care o generează dezbaterile televizate, care distorsionează, în căutarea senzaționalului, sunt superficiale și anti-juridice. În încheiere, vorbitorul a reluat ideea formării continue a avocaților, pentru creșterea calității serviciilor, dar și pentru menținerea prestigiului profesiei, deoarece promovarea figurii avocatului în societate va contribui la crearea unei culturi a accesului la justiție.

La rândul său, domnul Jeremy Ferguson a arătat că și în Marea Britanie se constată un declin al accesului la justiție, încă din anul 1997, ca urmare a centralizării justiției și a închiderii multor instanțe mici, de provincie. Din păcate, asistăm la apariția unui nou furnizor de consultanță juridică: „the new lawyer is called Google” (noul avocat se numește Google), care adâncește ignoranța față de lege, creează confuzie și generează un simț uriaș al injustiției.

S-a înscris la cuvânt și doamna Mikolt-Krisztina Kápca (Baroul Cluj), care s-a arătat profund sensibilizată de observațiile domnului Parenti, apoi a evocat foarte pe scurt situația delicată a avocatului român înainte de Revoluția din 1989, când acesta se expunea represiunii pentru serviciile prestate.

Doamna Kápca a criticat modalitatea de introducere a medierii în sistemul juridic românesc, arătând că această forțare a implementării unei profesii noi nu este naturală și aduce atingere accesului la justiție, prin durata suplimentară a procedurilor legale. Nu în ultimul rând, doamna Kápca a făcut o paralelă între activitatea avocatului din marile firme și cea a avocatului obișnuit, de instanță, acesta din urmă beneficiind de un plus de încredere din partea cetățeanului, ca urmare a comunicării directe ce are loc între cei doi.

A urmat doamna Diana Andrașoni (Baroul Cluj), care a prezentat modalități concrete de reacțiune a avocaților, sugerând un echilibru între concurență și colaborare, chiar și peste granițele statelor, în care fiecare avocat își desfășoară activitatea. În opinia Domniei Sale, este necesară „reinventarea instituției avocatului de familie” (idee susținută în repetate rânduri și de Baroul Dolj), pentru că, în prezent, funcția preventivă a avocatului operează doar pentru marile companii. Este, deci, necesară popularizarea rolului preventiv al avocatului și consolidarea spiritului de castă profesională, pentru a împiedica avocatura să cadă în derizoriu.

Domnul avocat Dariusz Perzanowski (Polonia) a arătat că definiția dreptului de acces la justiție trebuie să fie aceeași pentru toți și că aceasta diferă de cea a dreptului de acces la

instanță. Referitor la cultura juridică a cetățeanului, Domnia Sa a prezentat o statistică potrivit căreia 70% dintre polonezi nu pot enumera trei drepturi fundamentale ale omului. Pe de altă parte însă legea este complicată și imprevizibilă de multe ori chiar și pentru avocați, astfel încât devine dificilă conștientizarea acesteia, chiar și la un nivel de cultură esențială, în mintea oamenilor. Din acest motiv, în Polonia s-au pus bazele unui curs despre accesul la justiție, adresat îndeosebi tinerilor, pentru a se stopa situațiile în care cetățenii apelează la avocat când este deja prea târziu. Domnul Perzanowski a împrumutat din vocabularul medicilor expresia „better to prevent than cure” (mai bine să preîntâmpini, decât să vindeci), a criticat practica neunitară a instanțelor poloneze și sistemul de asistență judiciară *pro bono*, deficitar în țara sa.

Fostul decan al Baroului din Bruxelles (Belgia), domnul Yves Oschinsky, a prezentat sistemul asistenței judiciare gratuite în țara sa, bazat pe două niveluri, dintre care primul nu este condiționat de naționalitate, stare materială, limbă vorbită etc., iar cel de-al doilea se aplică doar persoanelor ce realizează venituri mai mici de 942 de euro.

Domnul Thomas Westphal (Germania), avocat de 30 de ani, a făcut o prezentare a modalității de finanțare a accesului la justiție pentru persoanele în imposibilitate materială din bugetul landului, iar nu din bugetul federal, acesta din urmă alocând sume de bani în acest sens doar în situații excepționale.

Acestea au fost doar câteva din luările de poziție de la Congresul FBE desfășurat la Cluj-Napoca. Concluzia generală ce s-a desprins în urma dezbaterilor a fost aceea că problemele avocaturii sunt, în mare măsură, comune în tot spațiul european, derivând din problemele comune ale societății, astfel încât și direcțiile de acțiune ale profesiei trebuie să coincidă.

În a treia zi a Congresului FBE, sâmbătă, 19 octombrie, au avut loc lucrările Comisiilor FBE, urmate de Adunarea Generală, unde, între aprobarea procesului-verbal al Adunării Generale precedente (Frankfurt, iunie 2013), votarea rezoluțiilor adoptate la prezenta ediție și prezentarea temelor Congresului următor (Viena, mai 2014), a fost salutăată cu căldura aderarea Baroului Dolj.

Această prezentare nu poate fi încheiată fără a elogia efortul depus de colegii din Baroul Cluj. Organizarea ireproșabilă a unui eveniment de o asemenea însemnătate, complexitate și amploare nu ar fi fost posibilă fără o muncă uriașă din partea avocaților clujeni, coordonați de către decanul Baroului, doamna Stanca-Ioana Gidro. Fie că a fost vorba de asigurarea desfășurării în condiții perfecte a dezbaterilor, de serata românească, în care invitații s-au delectat cu mâncare și băutură tradiționale, pe fondul sonor al muzicii ardelenesti, de programul de excursii asigurat însoțitorilor participanților sau de cina festivă de neuitat, echipa colegilor clujeni a fost la înălțime, impresionându-și oaspeții.

Cât privește acest prim contact al Baroului Dolj cu Congresul Federației Barourilor din Europa, consider că beneficiile nu vor întârzia să apară. În acest sens, am stabilit legături de corespondență, în vederea cooperării și schimbului de experiență și informații, cu majoritatea participanților, membri ai mai multor barouri, provenind din nu mai puțin de nouă state europene. Participarea efectivă la activitățile desfășurate de Federația Barourilor din Europa se poate constitui ca o sursă de inspirație pentru ideile inovatoare ce au condus la reformarea Baroului Dolj în ultimii ani, cu consecința creșterii calității și prestigiului avocaturii doljene.

Drept german și Drept european

- Școala de vară din München, Ludwig-Maximilians Universität -

3-27 iulie 2013

Avocat Sorin MANAFU
Baroul Dolj

În vara anului 2013, Facultatea de Drept din cadrul Ludwig-Maximilians Universität din München, una dintre cele mai importante facultăți de profil din Germania, mi-a oferit atât mie, cât și altor colegi avocați, cât și studenți din peste 20 de țări din întreaga lume, o ocazie unică de care am profitat din plin. Lucrările au fost găzduite de Facultatea de Drept, în inima capitalei bavareze München, un oraș cu extraordinare atracții culturale, situri istorice, restaurante fine, precum și faimoasele „*beer gardens*”.

Cursurile au făcut o introducere în Dreptul german, cât și în cel european. O atenție specială a fost acordată ariei de interes reprezentat de: Drept constituțional, Contractele, Drepturi reale, Răspunderea civilă delictuală, Legea antitrust, Drept european, Drept fiscal, Legea corporațiilor. Anul acesta Universitatea din München a găzduit aproximativ 30 de participanți din peste 20 de țări din întreaga lume, numărul acestora fiind limitat pentru a garanta condiții de studiu excelente.

Majoritatea cursurilor au fost susținute în limba engleză de către profesori din cadrul Facultății de Drept Ludwig-Maximilians Universität, atât în format electronic, cât și scris, toate materialele fiind înmânate la începutul fiecărui curs. La sfârșitul programului am beneficiat de oportunitatea de a participa la un examen, cu caracter obligatoriu pentru toți participanții, ca mai apoi să ne fie înmănat câte un certificat de participare fiecăruia dintre noi.

Referitor la nota obținută la acest examen, trebuie explicat pe scurt sistemul de notare german, acesta fiind de la 1 la 6, cu nota cea mai bună 1 și cea mai slabă 6. Am obținut calificativul 3 pentru acest examen.

Obiectivele programului, cerințele și volumul de lucru

Obiectivele principale ale programului au fost în număr de două, astfel:

În primul rând programul a fost conceput pentru a ajuta la înțelegerea particularităților Legii germane și a Uniunii Europene. De altfel, a fost alocată o perioadă de timp considerabilă studiului de caz, pentru a oferi o expunere a aplicării practice a legii.

În al doilea rând, programul ne-a oferit cursuri în anumite domenii juridice selectate, astfel încât să dobândim o solidă înțelegere de bază a instituțiilor de drept ce au trezit un interes deosebit atât mie, cât și colegilor mei. Prin urmare, *curricula* a cuprins nu numai o pregătire intensivă a subiectelor generale, cum ar fi cele de drept privat, drept constituțional și dreptul Uniunii Europene, dar ne-a oferit, de asemenea, și o introducere în ceea ce înseamnă corporațiile și titlurile de valoare în Germania, Legea antitrust și dreptul fiscal.

□ Cursuri abordate

Legea contractelor

Acest curs explorează conceptele și regulile de încheiere a contractelor, a greșelilor la întocmirea contractelor, precontractele (îndatoririle și strategiile pentru a evita un contract nedorit). Un accent secundar s-a pus pe încălcarea contractului și sistemul căilor de atac disponibile în acest caz. Cursul s-a încheiat cu o discuție referitoare la regulile speciale destinate protecției consumatorilor și cele relative la comerțul electronic.

Drepturile reale

Acest curs a fost dedicat analizei principiilor generale ale drepturilor reale, printre acestea principiul abstracției fiind unul dintre cele mai importante principii ale dreptului german. De asemenea, s-au mai pus în discuție funcțiile și protecția drepturilor asociate cu posesia și dreptul de proprietate, ca și cerințe la transferul dreptului de proprietate, incluzând aici și cerințele referitoare la buna-credință. La finalul cursului ne-au fost expuse pe scurt limitele drepturilor reale referitoare la bunurile mobile și imobile.

Drept constituțional

Acest curs a oferit informații de bază cu privire la instituțiile guvernului german, iar în special controlul constituțional. De asemenea, s-a mai pus în discuție însemnătatea și importanța drepturilor fundamentale, adică acele drepturi subiective ale cetățenilor care sunt esențiale pentru viața, libertatea și demnitatea acestora, indispensabile pentru libera dezvoltare a personalității umane, drepturi stabilite și garantate prin Constituție.

Materia răspunderii civile delictuale

Răspunderea delictuală este o parte a dreptului civil general, indisolubil legată de sistemele de asigurări sociale, dar și de problemele generale referitoare la alocarea riscurilor. Acest curs a ilustrat structura de bază a răspunderii civile delictuale din dreptul german și s-a concentrat asupra unora dintre acestea.

Drept fiscal

Aceste cursuri ne-au oferit o scurtă introducere în dreptul fiscal german, care au acoperit premisele constituționale de impozitare, o imagine de ansamblu a Legii impozitului pe venit, Legea impozitului pe profit, Legea impozitului pe succesiune și a taxei pe valoarea adăugată. A doua parte a acoperit elementele de bază ale dreptului fiscal internațional și european, inclusiv tratatele privind dubla impunere.

Dreptul Uniunii Europene

Prima parte a cursului privind legislația Uniunii Europene a fost concepută pentru a ne oferi o înțelegere de bază a structurii instituționale și a caracteristicilor fundamentale ale sistemului juridic al Uniunii. În a doua parte a cursului am analizat diferite spețe cu scopul de a înțelege aplicarea legislației UE în tranzacțiile economice.

Legea corporațiilor

Această parte a cursului acoperă următoarele aspecte: forme de organizare a corporațiilor în conformitate cu dreptul german, societățile pe acțiuni, societățile cu răspundere limitată, preluări, fuziuni și achiziții. Materialul prezentat s-a concentrat asupra problemelor relevante ce au ca temei dreptul intern german, dar și pe cele care sunt în conformitate cu legislația europeană, bazându-se pe o analiză economică și multe aspecte comparative.

Legea antitrust

Cursul a avut ca subiect tratamentul practicilor anticoncurențiale în conformitate cu legislația Uniunii Europene, dar și legea germană privind concurența. În special, aceasta ne-a oferit o privire de ansamblu a acordurilor anticoncurențiale ale întreprinderilor, comportamentul unilateral al firmelor dominante, precum și în controlul fuziunii.

□ Concluzie

Școala de vară organizată de Facultatea de Drept din cadrul Ludwig-Maximilians Universität din München a fost o experiență unică, ce mi-a stârnit interesul încă de la început, și poate că numai germanii știu să realizeze un astfel de curs, reușind să îmbine utilul cu plăcutul. Ei au adus laolaltă avocați și studenți la drept din diferite colțuri ale lumii, colegi cu care am păstrat o strânsă legătură. Recomand cu căldură oricui își dorește să încerce un astfel de program. Totodată, vreau să mulțumesc Baroului Dolj, domnului decan, prof. dr. Ion Turculeanu și Consiliului Baroului Dolj pentru susținerea acordată.

Despre Adunarea Generală Mundiavocat Budapesta, 13-15 septembrie 2013

Avocat Mihai-Dragoș NICU
Membru al Consiliului Baroului Dolj

Anul 1983 pare atât de îndepărtat!

Războiul rece. Cortina de fier. Lumea întregă era împărțită în două, iar noi trăiam în acea jumătate a friicii, ce pare azi neverosimilă, absurdă. Două ore de program inutil la televizoarele noastre alb-negru, frig, bancuri politice spuse la lumina lămpii cu gaz, în orele lungi când se oprea curentul.

Însă fotbalul ... Fotbalul aducea bucurii tuturor, indiferent din care jumătate a lumii făceau parte. Maradona sau Platini erau nume cunoscute oricărui pământean. Iar noi cântam atunci despre giuvaerul de preț al Craiovei și fenta luminoasă a României, Ilie Balaci, despre căpitanul Ștefănescu...

Și pe atunci trăiam cu toții pe o imensă minge albastră, șutată cu un efect infinit pe o traiectorie în jurul Soarelui.

Ei bine, în acest an, 1983, un avocat din Marsilia, pe nume Vincent Pinatel, pasionat și el de fotbal, ca mulți dintre confrății săi, a avut ideea organizării unei competiții mondiale fotbalistice a avocaților. Internetul nu apăruse, iar mulți dintre prietenii ce practică azi avocatura abia se nășteau.

Și a avut loc o primă ediție, în Maroc, la Marrakech, unde au fost reprezentate doar câteva țări. Dar Mundiavocat începuse și nu avea cum să se oprească, pentru că se hrănea din pasiunea nesfârșită a oamenilor. A crescut, s-a dezvoltat, a călătorit, a ajuns un fenomen unic în lumea avocaților. Așa cum era firesc, a făcut pui, competițiile continentale: Eurolawyers, Americalawyers, Asialawyers și Africalawyers. Mii și mii de avocați, de pe toată mingea asta albastră, s-au bucurat de acea idee a lui Vincent Pinatel. Numai ultima ediție, cea din 2012, a reunit peste 1800 de avocați, din 75 de echipe de pe 5 continente!

În mai 2014, al 17-lea Mundiavocat va avea loc la Budapesta. Ca înaintea fiecărei ediții, în septembrie 2013, conducătorii tuturor echipelor ce au participat la vreo întrecere mondială sau continentală a avocaților au fost invitați în orașul ce va găzdui competiția, pentru a inspecta hotelurile și terenurile de joc, pentru a avea un prim contact cu obiectivele turistice ale locului și, mai ales, pentru a participa la o adunare generală, în care sunt puse la punct toate detaliile organizatorice ale turneului.

O astfel de invitație mi-a fost adresată de Maestrul Pinatel și mie, pentru că am condus o selecționată a avocaților români la două campionate europene: în 2009, la Rovinj, Croația și în 2011, la Benidorm, Spania. Am ezitat îndelung să dau curs invitației, fiind sceptic cu privire la înscrierea echipei colegilor mei la Campionatul Mondial de la Budapesta. Costurile participării unei echipe la Mundiavocat sunt mari, iar eu cunoșteam problemele financiare care ne-au oprit să ne înscriem măcar la Eurolawyers 2013, competiție mai accesibilă din acest punct de vedere. În cele din urmă, însă, decanul Baroului Dolj, domnul profesor Turculeanu, el însuși un împătimit al acestui sport, m-a convins să plec la Budapesta, însoțit de colegul meu din Consiliul Baroului Dolj, Răzvan Socoteanu.

În dimineața de vineri, 17 septembrie, orașul de pe Dunăre ne-a primit cu un aer relaxat și boem. Am găsit cu ușurință hotelul Mercure Buda, ne-am ridicat din recepție ecusoanele și cadourile oferite de organizatori și, pentru că eram printre primii sosiți, am profitat de cele câteva ore pe care le aveam la dispoziție, pentru a hoinări printre zidurile fortificate ale Budei. Evident, nu puteam rata ocazia de a savura un gulaș autentic și de a bea o bere ungurească, într-un restaurant tradițional din inima cetății. Ne-am amestecat apoi cu furnicarul de turiști, de toate națiile, am fotografiat conștiincioși ziduri, statui, panorame, ne-am fotografiat și pe noi, am privit lung, dar inofensiv, după câteva ungueroaice extrem de frumoase, am apreciat rețeaua de piste pentru biciclete și ne-am întors la hotel.

Acolo, lucrurile deja începeau să se agite. Sosiseră deja zeci de invitați, Maestrul Pinatel avea un cuvânt cald de primire pentru fiecare dintre ei, se resimțea o frenezie generală ce stătea să izbucnească. Prieteni de pe meridiane depărtate, ce se cunoscuseră cu ani în urmă, la un alt Mundiavocat, se regăseau cu fără a-și ascunde emoțiile, râdeau zgomotos și povesteau vrute și nevrute.

La rândul meu, mi-am reîntâlnit și eu câțiva prieteni. Printre ei, Călin Budișan, consilier în Baroul Cluj, un om bolnav de fotbal, participant la numeroase ediții ale Mundiavocat și Eurolawyers, coordonatorul echipei numite Dacia Felix, vicecampiona mondială en-titre. Am evocat împreună amintiri frumoase de la Mundiavocat Alicante 2008, când și eu jucam echipa lui. Un alt prieten a cărui revedere m-a bucurat este Dan Iovănaș, din Baroul Arad, pe care l-am cunoscut în urmă cu doi ani, când am organizat la Craiova prima ediție (și singura până acum, din păcate) a Campionatului Național de Fotbal al Avocaților din România.

La ora 19.00, toți invitații, fie cazați la Mercure Buda, fie la Novotel, ne-am adunat într-o sală a hotelului nostru, pentru a ciocni o cupă de șampanie și a primi salutul Maestrului Vincent Pinatel, care, ca întotdeauna, nu și-a ascuns bucuria de a-și revedea, la rândul său, prieteni vechi, dar a salutat cu căldură numele noi apărute.

După aceasta, două autocare ne-au dus în cetatea pe care eu și Răzvan o vizitasem deja în timpul zilei. Ne-a fost oferit un tur al cetății, iar ghidul, o foarte nostimă doamnă ce vorbea ireproșabil franceza și engleza, ne-a explicat tuturor semnificația celor șapte turnuri în formă de corturi ale Bastionului Pescarului, construite abia cu un veac în urmă, pentru a evoca cele șapte triburi care au stat la baza formării poporului maghiar și ne-a povestit despre regele Ștefan I al Ungariei, cel care a creștinat această țară, fiind apoi sanctificat. Am admirat panorama de seară a orașului, cu palatele și bisericile sale, cu luminile sale de dincoace și dincolo de Dunăre.

Turul a continuat cu o vizită și degustare de vinuri la Casa Vinurilor Ungurești, în același Cartier al Cetății, apoi au urmat discursurile oficiale și cina. Maestrul Pinatel a reamintit că Mundiavocat există și este un succes datorită pasiunii noastre. Domnul Szeneczey Balazs, viceprimarul Budapestei, este el însuși avocat și ne-a asigurat că va juca și el la Mundiavocat, în echipa baroului său, ba chiar mai mult, premierul maghiar, Victor Orban, care este tot avocat, va încălța ghetetele cu crampoane pentru echipa Masters a corpului avocaților din Budapesta. În final, directorul de comunicare al Academiei Puskás, domnul George Szöllösi, ne-a promis cele mai bune condiții pentru disputarea partidelor Mundiavocat.

Cina s-a desfășurat sub un fundal sonor de muzică tradițională maghiară, asigurată de o formație de lăutari ce a cules aplauze furtunoase, mai ales din partea confrăților din Italia, Turcia și Algeria. Un moment aparte l-a reprezentat mini-recitalul susținut de „Eugen”, Evgheni Schprits, prietenul meu din Baroul Yaroslavl (Rusia), care ne încântă de fiecare dată cu vocea sa.

Într-un târziu, cina a luat sfârșit. O parte dintre invitați s-au retras spre hoteluri, dar cei mai mulți au luat un prim contact cu viața de noapte trepidantă a Budapestei. Printre aceștia din urmă, bineînțeles, eu și Răzvan, care, împreună cu doi avocați vienezi, am mai pierdut vreo două ceasuri într-un pub din Buda, în apropierea Bastionului Pescarului.

Sâmbătă dimineața am pornit cu toții să inspectăm terenurile pe care se vor desfășura meciurile Mondialului avocaților, toate de o calitate impecabilă, poate cele mai bune din

istoria competiției. Mundiavocat se va juca inclusiv pe terenurile cantonamentului echipei naționale a Ungariei, Global Football Park, situat la 20 de kilometri de Budapesta. Ce am văzut în acest complex sportiv este de-a dreptul impresionant. Global Football Park este fără discuție o emblemă a complexelor fotbalistice ale prezentului, cuprinde un hotel, bar, restaurante, săli de sport, terenuri de fotbal, vestiare, săli de conferință, locuri de joacă pentru copii ... În timp ce bărbații încingeau un fotbal prietenesc afară, fără să le pese de ploaia mocăneasă, supravegheați de un arbitru din partea complexului sportiv, soțiile lor se bucurau de un masaj de relaxare, în timp ce copiii se jucau cu educatoarele asigurate tot de către complex.

Am părăsit Global Football Park cu destinația Academia de Fotbal Puskás, în Felcsút, localitatea în care a crescut și locuiește și în prezent premierul Victor Orbán, la 45 de kilometri de Budapesta.

Aici ar trebui reamintit că legendarul Ferenc Puskás a fost unul dintre cei mai mari sportivi ai tuturor timpurilor, pur și simplu un uriaș, care a fost la numai un pas de a câștiga Cupa Mondială din 1954, jucând accidentat în finală. Dar cifrele pot spune mai mult decât orice poveste: pentru țara sa, Puskás a marcat 84 de goluri în 85 de partide, pentru Honved Budapesta a înscris de 352 de ori în 341 de meciuri jucate, iar pentru Real Madrid, unde a jucat începând de la vârsta de 31 de ani, a punctat de 156 de ori în 180 de apariții!

Și condițiile de la Academia Puskás ne-au copleșit. Ne-au fost prezentate dormitoarele copiilor ce se pregătesc aici, terenurile de joc, vestiarele și, mai ales, un stadion modern în curs de construire, ce va fi gata până la Mundiavocat-ul din 2014 și care va găzdui finala competiției.

Am luat apoi împreună prânzul, chiar la Academie, după care ne-am întors în Budapesta, unde am inspectat câteva dintre hotelurile care vor primi cei 2000 de participanți așteptați la Mundiavocat, în mai 2014.

Întorși la Mercure Buda Hotel, organizatorii, în frunte cu Maestrul Vincent Pinatel și prietenșii săi colaboratori, Jérémie Roualet și Pierre Chicco și reprezentării echipelor avocaților au susținut ședința Adunării Generale Mundiavocat. După un film de prezentare a ediției precedente, au fost dezbătute până în cele mai mici detalii problemele organizatorice pentru Mundiavocat 2014, de la durata reprizelor și numărul schimbărilor, până la calitatea baloanelor cu care se vor juca partidele.

Într-un final, după această ședință captivantă, am fost cu toții invitați la o cină delicioasă, udată din belșug cu acele nemaipomenite vinuri unghurești, la restaurantul Mix, în Pesta. Și acesta a fost un prilej excepțional de a stabili legături cu confrăți din toată lumea. Eu și Răzvan ne-am împrietenit chiar de-a binelea cu câțiva avocați din Senegal, Coasta de Fildeș sau Congo, pentru care franceza vorbită bine de noi nu era câtuși de puțin o surpriză. Dimpotrivă, noi am fost cei uimiți văzând câte lucruri despre România cunoșteau proaspeții noștri prieteni, de la eternele subiecte introductive ale oricărei discuții (Nadia, Ilie Năstase, Hagi și Ceaușescu) până la problemele actuale ale societății românești, mai ales controversatele referitoare la exploatarea resurselor naturale!

A trecut și această cină, iar invitații s-au îndreptat cu toții spre cluburile peștrițe și cosmopolite din Pesta, înțesate de turiști străini.

În fine, duminică dimineața ne-am trezit cu un singur gând: meciul amical ce urma a fi disputat între participanți, pe gazonul stadionului din Budaörs. Organizatorii ne-au împărțit în două echipe: pe de o parte, avocații din Africa, Asia și Italia (țară care a dat cele mai multe campioane mondiale și europene), iar, de cealaltă parte, restul Europei și America de Sud. În cea de-a doua echipă am jucat și eu, mai întâi ca fundaș lateral dreapta, apoi ca mijlocăș pe aceeași parte a terenului. Ne-am distrat de minune cu toții, rezultatul nu a contat.

Și, cum tot ce are un început trebuie să aibă și un sfârșit, în cele din urmă ne-am întors la hotel, ne-am luat rămas bun cu promisiunea de a ne revedea cu toții în mai 2014 și de a ține legătura până atunci prin intermediul rețelelor de socializare, apoi am plecat fiecare spre casă, cu mașina sau cu avionul, fredonând cântecul lui Manu Chao dedicat butoiașului cosmic, Maradona: "... *porque el mundo es una bola que se vive a flor de piel!*"

Jurnalul vizitei de la Vidin

Avocat Mihai Cristian POPESCU
Baroul Dolj

În spiritul relațiilor de prietenie, de colaborare profesională și socioculturală ce au luat naștere în luna decembrie a anului trecut, când s-a deschis calea unei colaborări între Barourile din Dolj și Vidin prin semnarea Protocolului de înfrățire de la Craiova, Baroul Dolj a primit cu căldură invitația colegilor de peste Dunăre de a participa la celebrarea oficială a Baroului din Bulgaria, ce a fost sărbătorită în data de 22 noiembrie 2013 și care a marcat „125 de ani de la adoptarea primei legi de avocat și crearea a Baroului din Bulgaria”.

Din delegația Baroului Dolj au făcut parte dl prodecan Sorin Ionescu, av. Nicolae Tudora, av. Răzvan Socoteanu și av. Mihai Popescu.

După ce am parcurs șoseaua Craiova-Calafat, un drum ciuruit - la care se lucrează de zor, dar fără spor - cârpit, lărgit pe alocuri și chiar reasfaltat la repezeală, am trecut pentru prima dată, eu, cel puțin, podul Calafat-Vidin, al doilea pod care traversează Dunărea după cel care face legătura între Giurgiu și Ruse.

La capătul celălalt am fost întâmpinați de către colegul nostru, av. Emil Vankov, care ne-a condus către Hotel Bononia.

Cum am intrat în orașul Vidin am avut bucuria de a descoperi urme românești, o bisericuță cu Hramul Sfânta Parascheva, sau Sfânta Petka, cum este numită de vlahii din Vidin, din apropierea fostei cetăți otomane, biserică despre care ulterior am aflat că a fost ridicată sub domnia domnitorului Matei Basarab în veacul al VII-lea și care reprezintă dovada continuității românilor pe aceste meleaguri.

Am aflat și că în Timocul bulgăresc trăiesc peste 4000 de români sau vlahi, cum își spun cei mai mulți, și care nu ezită să-și mărturisească cu emoție originea românească.

După ce ne-am cazat, am traversat centrul orașului, îndreptându-ne către locul unde urma să se desfășoare o ședință solemnă a Consiliului Baroului Vidin, într-un apartament de protocol, pe care colegii noștri erau mândri că reușiseră să-l cumpere anul trecut.

Centrul Vidinului apare mai degrabă ca unul vechi, însă te întâmpină cu un aer plăcut și primitor. Este dominat de Clădirea Teatrului Municipal, edificiu construit după eliberarea din anul 1878, de Galeria de Artă „Nikola Petrov” - de importanță locală - și de mai multe spații comerciale ce seamănă cu cele ale noastre de pe Strada România Muncitoare.

Ședința de Consiliu, organizată special pentru primirea delegației noastre, s-a desfășurat într-un cadru deschis și extrem de prietenesc. Domnul decan Plamen Stefanov ne-a mărturisit într-un mod sincer că această zonă a Bulgariei, respectiv districtul Vidin, deși este poziționat geografic într-o zonă strategică - se învecinează cu România, Serbia și Montenegro, este port și este situat la o intersecție importantă de cale ferată și drumuri (pe aici trece cel mai scurt drum din Europa de Vest către Bulgaria) - este cea mai săracă parte a Bulgariei.

A readus în discuție propunerea, făcută în urmă cu un an, ca cele două Barouri să colaboreze în vederea realizării în comun a unui proiect care să atragă bani europeni.

Pentru îndeplinirea acestui plan, am stabilit ca la începutul anului următor să aibă loc o întâlnire, după ce vom consulta o firmă specializată pentru astfel de proiecte.

Ședința s-a încheiat în același cadru de armonie, prin ciocnirea a câte unui pahar cu șampanie, care prefigura cina festivă ce urma să aibă loc la Restaurantul Bononia.

La acest local am avut parte de o organizare excelentă și de o ospitalitate care ne-a făcut să ne simțim „ca acasă”. Printre altele, am fost serviți cu o delicată din pere coapte, nuci și miere, dar și cu „rachie din mere” ce seamănă izbitor cu palinca noastră din Ardeal.

După mai multe jocuri tradiționale bulgărești, în care, ce-i drept, ne-am cam împiedicat, a fost rândul nostru să le dovedim cum se joacă la noi, de această dată ei fiind cei care s-au împotmolit.

S-au purtat discuții în legătură cu formele de organizare ale profesiei în Bulgaria și România, despre dificultățile cu care se confruntă avocații din cele două țări, despre proiectul de atragere a fondurilor europene, dar și despre cultură, istorie etc.

Dorind să ne facă să ne simțim cât mai bine, a doua zi colegii noștri au dorit să ne prezinte cât mai multe frumuseți ale zonei, așa că am pornit spre Peștera Rabisha „Măgura”, situată la aproximativ 50 km de Vidin. Este una dintre cele mai mari peșteri din Bulgaria, cu o lungime de circa 2 km, cu multe holuri și bogată în formațiuni. Ghizi ne-au fost colegele noastre, av. Jasmina Ilieva și av. Biliana Kostova, cele care pe parcursul întregii vizite s-au ocupat de traducere și ne-au povestit într-o română veche și frumoasă despre descoperirile de locuințe care s-au făcut în peșteră, despre Galeria cu picturi, dar și despre păstrarea într-una din ramificațiile peșterii a vinului și șampaniei, băuturi renumite chiar și peste granițele Bulgariei. Peștera are ieșire la lacul Rabisha, însă, din păcate, ceața foarte deasă a făcut să nu ne putem bucura de priveliștea deosebită.

De aici am pornit spre orașul Belogradchik, pentru a vedea faimoasele roci care înconjoară orașul și îi conferă un farmec aparte. Din aceeași pricină, ceață foarte densă, nu am putut să ne bucurăm decât de panoul publicitar. Colegele noastre ne-au mărturisit că Rocile Belogradchik acoperă o suprafață de 30 km lungime și constituie cele mai faimoase obiective turistice naturale din Bulgaria. Majoritatea seamănă cu oameni sau animale, castele, ciuperci, obeliscuri sau bărci.

După ce am servit prânzul, masă la care prietenii noștri din nou ne-au surprins, îndeosebi cu o plăcintă tradițională la care ne-a rămas gândul, am pornit către Vidin. În traversarea acestuia ne-au fost prezentate și alte monumente de cultură de importanță locală. Nu am avut timp să zăbovim cu vizitatorul, însă am putut să observăm din microbuz că aceste edificii, deși extrem de valoroase din punct de vedere istoric, sunt conservate „cam ca la noi”. Ne-au fost prezentate clădirea pentru cazarmă „Krastata kazarma”, o cetate otomană înconjurată de un șanț de apărare, Sinagoga evreilor, Biserica Sfântul Velikomachenik Dimitri - după spusele colegelor a doua ca mărime din Bulgaria, reședința Arhiepiscopului Vidinului - de o importanță națională.

La plecare, cu toții împărtășeam același gând, prietenii noștri se străduiseră din plin ca din prima clipă să ne simțim de-ai casei. Și au reușit, asta poate și pentru că o parte dintre ei au aceleași rădăcini ca și noi. Pentru asta le mulțumim și îi așteptăm pe 20 decembrie! Acum este rândul nostru!

O perspectivă unilaterală asupra profesiei la nivel organizațional

Avocat Răzvan SOCOTEANU,
Membru în Consiliul Baroului Dolj

Nu am pretenția talentului unui scriitor (cum îl consider pe domnul avocat Nicu Dragoș, ca să raportez comparația la prezentul apropiat), așa că mă simt dator să precizez limitele acestui demers și astfel să mă pun pe mine și scrierea mea la adăpost de potențialii critici.

Voi spune simplu și direct: tot ceea ce mi-am propus este să pun în pagină într-o ordine total aleatorie atât ca importanță, cât și cronologic, evenimente desfășurate în mod organizat de-a lungul anului de către avocații din Baroul Dolj, așa cum le-am perceput eu.

Ca stil, cred că se poate spune că încercarea mea se dorește a fi un *eseu*, ca să folosesc un calambur interlingvistic, ceea ce reprezintă „o specie de proză literară, fixată la granița cu literatura, care îmbină elemente ale tuturor stilurilor funcționale”¹.

Targetul meu așa vrea să fie nu numai colegi avocați doljeni, dar curentul realist în care cred mă determină să autolimitiez impactul estimat, astfel că am decis să scriu liber și hazliu, în felul meu de a fi, fără să revin asupra textului doar pentru a intra în concordanță cu standardele clasice ale retoricii avocățești.

Țin să avertizez cititorul încă de la început că orice asemănare cu fapte și personaje care vi se par cunoscute nu este întâmplătoare și corespunde într-un total realității. Să nu se supere aici domnul Mihai Popescu, altfel avocat și amic admirabil, însă toate trebuie spuse exact așa cum s-au întâmplat, fără ca voalul cenzurii literare să „blureze” imaginea plină de farmec a faptelor și oamenilor.

În acest spirit, trebuie spus că în primăvară profesia, pardon, voiam să spun avocații au fost la un pas de încă o lovitură cu efecte probabil dezastruoase în special pentru cei mai tineri: la Congresul din martie de la București a existat o inițiativă de majorare a taxelor profesionale, susținută de către bucureșteni și care a fost supusă aprobării plenului. Delegația noastră, a doljenilor (*baroul acela invidiat pentru site-ul, inițiativele și evenimentele desfășurate*, așa cum frumos și măgulitor ne spunea un coleg din Sibiu), s-a erijat într-un pol cristalizator al intereselor provinciei și, datorită în principal intervenției vulcanice și ferme, marcă înregistrată, a decanului Turculeanu, am reușit o răsturnare a probabilităților, cu consecința păstrării cotelor la nivelul existent.

Tot în plan profesional și tot în primăvară, Craiova a organizat conferința *Cunoașterea, înțelegerea și aplicarea noului Cod de procedură civilă*, cel mai important eveniment de gen al ultimilor ani, care s-a bucurat de o asistență foarte numeroasă. Cu această ocazie Baroul Dolj a adus în fața unei săli arhipline a Filarmonicii Oltenia nume marcante care au conferențiat în Craiova: președintele U.N.B.R., domnul avocat Gheorghe Florea, directorul INPPA, avocat Traian Briciu, prodecanul Baroului Bihor, Mircea Ursuța, fostul ministru al justiției, avocat Tudor Chiuariu.

Primăvara anului 2013 a fost extrem de încărcată de evenimente organizate de către Baroul Dolj. Pe lângă conferința deja amintită care a constituit practic *le chef-d'œuvre* al anului, au avut loc Adunarea Generală, Simpozionul femeilor avocat (organizat în premieră

---

¹ <http://ro.wikipedia.org/wiki/Eseu>.

la Restaurantul Minerva – Sala Maură), precum și Balul Mărțișorului, toate evenimente deja devenite tradiție.

Pentru studenți au fost organizate *Ziua porților deschise* și o nouă ediție a proiectului stagiului de practică pentru studenți *O săptămână avocat*, în parteneriat cu European Law Students Association Craiova.

Pe plan sportiv, anul 2013 a fost unul care va rămâne probabil în istoria Baroului Dolj. A fost anul când echipa de fotbal AVOCAȚII Craiova a câștigat campionatul județean de fotbal, Liga a V-a, Seria a II-a, și astfel a promovat în prima divizie județeană. Trebuie amintit aici numele căpitanului echipei, avocat Bogdan Oane, cel care a constituit sufletul acestui proiect, dezvoltat prin intermediul Asociației Sportive a Avocaților, sub patronajul Baroului Dolj. Divizia D a fost însă prea mult pentru puterile sportive ale avocaților, care nu au reușit însă să țină pasul cu celelalte competitoare și au fost nevoiți să se retragă. Rămâne însă un episod frumos, care a promovat profesia în tot județul și a arătat tuturor că avocații sunt parte la toate realitățile sociale. Am jucat fotbal și între noi în cadrul tradiționalei Cupe Themis, care în 2013 a derulat două ediții. Crosul din acest an a bifat o premieră, participarea studenților de la Drept, care s-au alăturat avocaților în pledoaria pentru mișcarea din Parcul Romanescu. La tenis, Dan Duțescu a fost și de această dată de neînving, speranțele celorlalți competitori la un titlu legându-se probabil doar de retragerea acestuia din profesie.

În altă ordine de idei, componența Consiliului Baroului Dolj a suferit o modificare dată de retragerea doamnei avocat Maria Utescu, care a optat pentru calitatea de președinte al Consiliului Casei de Asigurări a Avocaților, pe locul vacantat urcând tenacele avocat Nicolae Tudora. Consiliul a funcționat corect, în interesul profesiei, iar încununarea activității administrative a anului a fost reamenajarea terasei Baroului, unde a fost mutat fondul de carte. Biblioteca Baroului Dolj este una dintre cele mai vechi colecții de carte din județ și chiar din țară, valoarea manuscriselor fiind uriașă, iar biblioteca fiind un veritabil simbol al Baroului. Calafatul și Băileștiul au beneficiat în acest an de reabilitarea integrală a birourilor avocațiale din cadrul instanțelor de judecată, care au fost aduse la standarde moderne, care reflectă imaginea avocaților și forța Baroului Dolj. La nivelul Serviciului de Asistență Judiciară a fost implementat în premieră sistemul electronic de distribuire a oficiilor, care are la bază principiul echității și egalității, efectul fiind de echilibrare vizibilă a veniturilor obținute de către avocații care asigură asistența juridică obligatorie.

O noutate au constituit-o *atelierile de lucru* organizate la nivelul baroului, inițiate de către același neobosit decan Ion Turculeanu. Acestea au fost practic veritabile mese rotunde, în cadrul cărora participanții au dezbătut probleme de actualitate, legate în special de problemele juridice generate de implementarea noilor coduri. Prezența numeroasă a avocaților doljeni este expresia utilității acestor forme informale de pregătire profesională, cu adresabilitate și un impact poate superior clasicului deja INPPA.

Se pare că în sfârșit Asociația Tinerilor Avocați începe să funcționeze cu adevărat. Anul acesta au avut loc alegeri și s-a pus ordine în organele de conducere. Președinte a fost ales Armand Tudor, avocatul care a cucerit Mont Blanc în urmă cu un an, iar secretar general este Narcisa Ciobanu. Proiectele pe care le-au propus electorilor sunt multe și îndrăznețe, iar *Seara Avocatului* este primul dintre ele. Urmează cursurile de limbă engleză pentru avocați, care se anunță ca începând din anul 2014. Nu ratați, participarea este gratuită!

Am împins colaborarea cu Baroul Vidin către un nou palier, o delegație a noastră în frunte cu prodecanul Sorin Ionescu participând la celebrarea a 125 de ani de avocatură în Bulgaria. Ședința solemnă a Consiliului Baroului Vidin ne-a oferit prilejul de a iniția demersuri în vederea elaborării unor proiecte comune de accesare a fondurilor europene. Am constatat că avocații bulgari sunt la fel de joviali și primitivi ca și cei olteni, mulți dintre ei vorbesc chiar limba *vlahă*, în fapt o română arhaică plină de șarm. Ne-a făcut plăcere tuturor să redescoperim că la fructe se mai spunea și *poame*, iar clienții noștri sunt *mușterii* pentru vecinii bulgari. Sunt avocați bulgari care practică în România, în special în materia contravențiilor la regimul

circulației pentru TIR-iștii bulgari. Una peste alta, colaborarea externă este un drum încă la început pentru noi, dar care trebuie bătut din ce în ce mai des pentru că în lumina globalizării omnisectoriale noi, avocații, nu putem face abstracție de aceste realități.

Sperăm într-o colaborare cât mai recentă și cu avocații sârbi, cu care cei din Vidin desfășoară relații apropiate de mult timp. Sperăm ca Balul de Crăciun al anului 2013 să ne găsească împreună cu bulgarii și sârbii la restaurantul Europeca, unde va fi celebrat cu fastul specific profesiei.

Fiecare dintre proiectele mai sus enunțate au constituit cărămizi temeinic așezate la temelia construcției unui nou și modern Barou Dolj. Fie că finalitatea a fost una concretă, cuantificabilă, fie că rezultatele nu au corespuns exigențelor participanților, toate aceste evenimente trebuie continuate și crescute din punct de vedere calitativ an de an. Avocații doljeni au dovedit în ultimii ani că au toate argumentele și forța revenirii la ceea ce a reprezentat corpul profesional în perioada antebelică. Cred cu tărie că locul nostru este în prim-planul societății, că noi trebuie să oferim reperele după care concetățenii noștri să se ghideze.

În această idee, inclusiv pe plan politic avocații din Dolj au fost destul de bine reprezentați atât la nivel central, cât și pe plan local. Merită evocat în principal domnul avocat Mărinică Dincă, senator în exercițiu al Parlamentului României. Pe plan local avem doi avocați consilieri municipali, Bianca Predescu și, cu modestie, subsemnatul, care de altfel și prezidez Comisia juridică din cadrul Consiliului Local al Municipiului Craiova. Av. Alina Tănăsescu conduce o instituție nu foarte dragă avocaților, însă extrem de importantă, Casa de Asigurări de Sănătate Dolj. Mai există și alți avocați implicați în politică, activând la nivelul partidelor. Incompatibilitățile statuate de către legea noastră de organizare nu dau posibilitatea cumulului de funcții salarizate cu exercitarea profesiei de avocat, astfel că o implicare mai mare a avocaților în funcții publice nu este obiectiv posibilă.

Ar fi multe de spus și de nuanțat în legătură cu profesia de avocat în cadrul Baroului Dolj, anul 2013. Mai multe chiar sunt de făcut, pentru că, așa cum am mai spus-o, lumea este într-o evoluție permanentă, iar avocatul este indisolubil legat de bunul mers al lucrurilor. Spre exemplu, eu pledez activ pentru organizarea avocaților în structuri specializate. Dacă judecătorul se specializează într-o anumită materie, dacă profesorul predă doar o disciplină, dacă un comerciant derulează activități într-unul dintre domeniile clasificate în CAEN², de ce avocatul să nu tindă spre o specializare concretă și efectivă? De acord, Craiova nu este București, puterea economică și demografică este la un alt nivel, însă trebuie în principal ca noi, *prin noi înșine*, să deschidem noi plaje de activitate, să identificăm nișe și oportunități, să inovăm și să devenim mai buni în ceea ce facem. Doar așa putem spera să călcăm pe urmele înaintașilor noștri, să devenim parte a contextului general.

Citius, altius, fortius!

---

² Clasificarea activităților din economia națională.

Asociația Tinerilor Avocați – un nou început de drum

La 14 iunie 2013, la sediul Baroului Dolj a avut loc prima ședință de Consiliu a Asociației Tinerilor Avocați din Baroul Dolj, în cadrul căreia au fost alese organele de conducere ale acesteia: președinte – Armand Felix Tudor, vicepreședinți: Sorin Manafu și Alexandru Florea și secretar general, Narcisa Ciobanu. La data de 31 octombrie 2013 s-a desfășurat primul Consiliu lunar, fiind alese structurile de lucru ale Asociației, dra. Av. Eleonora Coandă primind responsabilitatea departamentului de cultură.

În acest context, a fost inițiat un reportaj de către Av. Eleonora Coandă, întrebări cărora le-a răspuns președintele Asociației, avocat Armand Felix Tudor.

Reporter: Cum este pentru dumneavoastră profesia de avocat în România?

Răspuns: Pentru mine profesia de avocat este ca orice profesie liberală în care cel care o practică este legat de numărul de clienți pe care-l are, dar și o profesie în care contactul cu clientul este direct. Această situație necesită o serie de calități pe care avocatul ar trebui să le aibă: să fie un bun orator, un bun negociator, un bun actor (mai ales în fața instanței de judecată), un bun cunoscător al legislației. dar și adaptabil la legislația în continuă schimbare cu care se confruntă întreaga societate românească și, nu în ultimul rând, un bun psiholog.

Reporter: Ce înseamnă profesia de avocat în cadrul Baroului Dolj? Ce diferențe considerați ca sunt între Baroul de care aparțineți și alte Barouri din România?

Răspuns: Consider că profesia de avocat depinde în mod indisolubil și de apartenența acestuia în cadrul unui barou, iar în legătură cu Baroul Dolj pot spune ca apartenența la acesta m-a ajutat atât din punct de vedere profesional, cât și din punct de vedere al socializării cu ceilalți colegi avocați. Să nu uităm că Baroul Dolj a fost unul dintre inițiatorii în cadrul UNBR al proiectului, implementat cu succes de altfel, INPPA, care presupune o pregătire continuă a tinerilor noștri colegi proaspăt intrați în profesie. De asemenea, Baroul Dolj are o serie de proiecte puse în aplicare cu privire la activitățile extrajudiciare de care membrii săi pot beneficia, și mă refer aici la activități sportive, culturale și chiar la un set de beneficii cu privire la achiziționare de bunuri și servicii.

Reporter: Am înțeles că în cadrul Baroului Dolj mai există și o altă organizație. Ce părere aveți despre aceasta și care este aportul dumneavoastră în cadrul acesteia?

Răspuns: Da, probabil este vorba de Asociația Tinerilor Avocați, al cărei membru sunt și eu. Aceasta este o organizație prin care tinerii avocați se pot în primul rând întâlni pentru socializare și dezbateră problemelor profesionale cu care se confruntă, dar și o organizație care se ocupă ca tinerii avocați cu anumite înclinații culturale, sportive sau de altă natură să și le poată pune în practică.

Reporter: Să înțeleg că un avocat poate avea și activități ce nu fac parte din meseria sa, dar fac parte din viața de membru al Baroului?

Răspuns: Bineînțeles. Baroul Dolj și implicit ATA au avut o serie de activități sportive ce putem spune că au plecat din zona amatorismului, ajungând în câțiva ani până la

semiprofesionism, iar un exemplu elocvent în acest sens este echipa de fotbal CS Avocații, care a plecat de la o simplă echipă formată din avocați iubitori ai acestui sport și care a ajuns până în Divizia D. Dar există, de asemenea, și alte campionate sportive, de tenis de câmp, de exemplu, care și-a disputat în iunie acest an cea de-a doua ediție.

Reporter: Care este activitatea dumneavoastră cea mai dragă în cadrul acestor organizații?

Răspuns: Există mai multe activități și pot spune că pentru mine acestea se întind pe mai multe categorii, cum ar fi sport, natură, istorie sau muzică. La momentul actual însă, activitatea extraprofesională cea mai dragă mie se leagă de Corul Baroului Dolj, care de Crăciun anul acesta, în cadrul balului avocaților, susține un miniconcert. Baroul chiar se mândrește cu faptul că este printre puținele barouri, dacă nu singurul din România care are un cor propriu format exclusiv din avocați.

Reporter: Cum este această îmbinare între viața de avocat și această activitate?

Răspuns: Greu și ușor în același timp. Imaginați-vă că avem repetiții săptămânale care se îndesesc în luna în care se va susține concertul, ajungându-se până la repetiții zilnice. Repetițiile se fac seara, fără a fi însă neglijate activitățile de instanță și de birou.

Dar noi, și acum consider că vorbesc în numele tuturor membrilor corului, nu o vedem ca pe o muncă în plus, ci ca o activitate recreativă și destresantă.

Reporter: În viața de avocat ați găsit exemple pe care să le folosiți în activitatea dumneavoastră extraprofesională?

Răspuns: Dacă vă referiți la activitatea muzicală... mai greu, dar referitor la cea de masterand în istorie, am avut mai multe situații pe care le-am folosit, ce-i drept mai puțin în instanță și mai mult în acțiunile sau concluziile scrise pe care le-am depus.

Mai multe însă au fost situațiile când studiile juridice m-au ajutat în activitatea de masterand, și mă refer aici la referatele istorico-legislative de care m-am folosit la diversele materii din cadrul acestui master.

Reporter: Considerați că avocatura este o meserie care vă ocupă tot timpul?

Răspuns: Din păcate avocatura este o profesie liberală, care se face încontinuu, și nu doar între anumite ore, așa-zise de program, ca alte meserii. Să luăm ca exemplu numai avocații care lucrează mai mult pe penal și care își desfășoară activitatea inclusiv noaptea, dacă la acea oră a fost arestat clientul lor. Mai mult, activitatea de avocat este una de continuă perfecționare, lucru care excede orelor petrecute la instanță sau la birou.

Reporter: Ce considerați a fi diferit în cazul unui avocat membru al Asociației Tinerilor Avocați, față de un avocat și atât?

Răspuns: Un avocat membru ATA, spre deosebire de alți avocați, are o serie de beneficii cum ar fi: îmbunătățirea permanentă a performanțelor profesionale prin diferite sesiuni, comunicări și ateliere de lucru, publicarea în ziare sau reviste de specialitate a articolelor tinerilor avocați, organizarea de cluburi cu specific pentru toți membrii ATA, sprijinirea tinerilor avocați atât logistic, cât și financiar pentru diferite proiecte pe care aceștia le elaborează și pe care doresc să le implementeze la nivelul Asociației și al Baroului Dolj.

Reporter: Considerați că avocatura vă permite să vă exprimați în activitatea pentru care considerați că aveți talent?

Răspuns: Dacă este vorba de timp, atunci răspunsul este nu. Dacă însă este vorba de permisivitate în înțelesul de ajutor, răspunsul este categoric da. Un exemplu în acest sens este faptul că Baroul Dolj pune la dispoziția membrilor săi sediul baroului pentru diverse activități pe care aceștia ar fi nevoiți să le facă în săli sau instituții unde nu își permit nici măcar închirierea unor astfel de spații. Un alt exemplu este numărul diverselor cereri cărora Consiliul Baroului le-a dat aprobare, sprijinind financiar activitățile extraavocațiale ale propriilor membri.

Reporter: Dați-ne exemple!

Răspuns: Consider că tocmai am făcut-o.

Reporter: Am înțeles că Baroul Dolj a avut un program intitulat Toamna culturală. Considerați că acest lucru a fost de bun augur pentru dumneavoastră și colegii dumneavoastră?

Răspuns: Da, Baroul Dolj a facilitat pentru membrii săi un astfel de program, de cultură, și nu de culturalizare, sper eu, deoarece în cadrul baroului avem avocați cu studii în domeniile culturii.

Programul a fost conceput pentru 3 momente diferite: o seară simfonică, o seară de operă și o seară de teatru, iar pe această cale țin să felicit întreaga conducere a baroului, în frunte cu domnul decan Ion Turculeanu, pentru această inițiativă de care membrii baroului au beneficiat gratis.

Îmi place să cred că acest proiect însă a avut motive mai profunde: unul se referă la sprijinirea proiectului „2021 Craiova – capitală culturală europeană”. Acesta e un lucru cu atât mai benefic cu cât, dacă acest proiect se va finaliza cu succes, e bine să se știe că la realizarea lui și avocații Baroului Dolj au avut o contribuție, iar aceasta a început cu 8 ani în urmă. Un alt motiv, mai profund decât precedentul și nedeclarat încă, cred că este acela de a considera avocatura drept o școală a elitelor, și nu doar o simplă profesie.

Reporter: O concluzie, la sfârșit de interviu, ne puteți spune?

Răspuns: Da, pot spune că profesia de avocat în cadrul Baroului Dolj, pentru mine, nu mai este de mult o simplă activitate, ci un mod de viață.

UNIUNEA NATIONALA A BAROURILOR DIN ROMANIA

BAROUL DOLJ
INIINTAT IN ANUL 1864

VARIA

Seara Baroului Dolj

Prof. univ. dr. avocat Ion TURCULEANU,
Decanul Baroului Dolj

„Seara Baroului Dolj” se înscrie în acțiunile de promovare a culturii pe care *Baroul Dolj* le-a întreprins cu regularitate în ultimii ani și este organizată pentru prima dată în istoria baroului.

Ca și în cazul celorlalte acțiuni profesionale, sociale sau cultural-sportive, sperăm că și „Seara Baroului Dolj” își va găsi locul în rândul evenimentelor pe care baroul le va organiza în mod tradițional, în fiecare an, sub denumirea generică „Toamna Culturală a Baroului Dolj”.

Prin organizarea acestui eveniment, *Baroul Dolj* susține, de asemenea, proiectul „Craiova - Capitală culturală europeană 2021”.

Muzica ne înnobilează Filarmonica „Oltenia” din Craiova

Mihai UNGUREANU

Director artistic al Filarmonicii „Oltenia”

Filarmonica „Oltenia” din Craiova este una dintre cele mai prestigioase instituții de profil din țară, ce a reprezentat cu succes cultura și arta craioveană atât pe plan național, cât și internațional. Instituția a fost înființată prin Legea nr. 131/1947, exemplarul original al Monitorului Oficial nr. 767 purtând semnătura în original a șefului statului de atunci, Regele Mihai.

Privind istoric, după Filarmonica Națională din București, ca instituții de stat, prin lege au fost înființate în anul 1946 filarmonicile „Moldova” din Iași și „Transilvania” din Cluj, iar în anul 1947 filarmonicile „Oltenia” din Craiova și „Banatul” din Timișoara, ca instituții de rang egal, dobândit în timp prin valoarea artistică a întregii activități.

Pornind de la aprecierile melomanilor putem spune că viața spirituală a orașului este influențată de prestigiul Filarmonicii „Oltenia”, apreciere care ne onorează.

Muzica ne înnobilează și ne face mai buni, mai frumoși. Ea ne dă putere în momentele cele mai grele ale vieții. De aceea, cei care se dăruiesc publicului pe scenă, trecând prin focul sacru al *Euterpei*, dau viață semenilor lor.

Muzica este făcută de oameni și pentru oameni. Dintotdeauna profesioniștii din diverse domenii de activitate au fost pasionați de muzică și iată că, din acest an Baroul Dolj preia inițiativa de a se organiza concerte dedicate profesiilor. Salutăm cu entuziasm această idee și sperăm că suntem la începutul unui drum lung, care însemnă mai multă lumină în sufletele noastre. Cunoaștem că o parte dintre melomani sunt juriști, ceea ce denotă că formația intelectuală temeinică le-a permis accesul spre muzica simfonică.

Am constatat cu plăcere că în ultimii ani formații camerale compuse din membri ai Filarmonicii „Oltenia” din Craiova au fost invitate la diverse acțiuni organizate de Baroul Dolj, cum sunt cele dedicate Crăciunului, zilei de 8 Martie sau Avocatului Român. Astfel de evenimente, sperăm noi, au creat raporturi stabile între cele două instituții și, totodată, cred că au premers inițiativa din 18 octombrie anul acesta, de a umple sala, la concertul de

Muzică franceză, conceput cu lucrări de: Gabriel Fauré, Maurice Ravel și Georges Bizet, ce a fost organizat în cadrul *Festivalului Internațional „Elena Teodorini”*, sub bagheta reputatului dirijor francez François Robert Girolami și cu participarea cunoscutului pianist Dan Atanasiu.

Filarmonica „Oltenia” din Craiova a urmărit să fie cât mai prezentă, la rândul său, în mediile profesionale, în spații neconvenționale și în festivaluri de prestigiu, cum este *Festivalul George Enescu*, astfel încât arta bună creată de Orchestra simfonică și de Cor să fie bine cunoscute azi. Noi trăim prin public și pentru public și ne bucură când „cucerim” oameni.

Urăm succes deplin în profesie avocaților craioveni și îi așteptăm cu drag în sala de concert! Crăciun fericit! La mulți ani!

...Gânduri

Antoni ZAMFIR

Manager Opera Română Craiova

Festivalul Internațional „Elena Teodorini” a fost gândit ca un omagiu adus celei ce a fost marea cântăreață de renume mondial și pasionată îndrumătoare a tinerelor talente de soliști vocali – Elena Teodorini, prima solistă de origine română, născută la Craiova în anul 1857, care a pășit pe ilustra scenă a Teatrului *La Scala* din Milano la data de 20 martie 1880. Acest festival s-a desfășurat, cu frecvență variabilă, încă din anul 1992, iar în toamna lui 2013 a ajuns la cea de a XIII-a ediție și a inclus Concursul Internațional de Canto „Elena Teodorini” – ediția inaugurală.

Festivalul Internațional „Elena Teodorini” se distinge ca un eveniment cultural deosebit de important al orașului Craiova, alături de Festivalul internațional „Craiova Muzicală” al Filarmonicii „Oltenia” și de Festivalul Internațional „Shakespeare” al Teatrului Național „Marin Sorescu”.

În 2013, Festivalul Internațional „Elena Teodorini” a fost dedicat bicentenarului Verdi, întrucât se împlinesc 200 de ani de la nașterea marelui compozitor, iar cu această ocazie festivă, publicul craiovean a avut parte de o premieră absolută cu opera „Otello” de Giuseppe Verdi, alături de alte titluri semnate de același compozitor, dar și de spectacole de operetă, balet și musical pentru copii.

Chiar în miezul festivalului a fost programat un spectacol monumental: „Nabucco” de Giuseppe Verdi. El a fost readus în fața publicului craiovean pe 31 octombrie 2013, cu o distribuție de excepție, iar la pupitrul dirijoral, în premieră pentru Opera Română Craiova, pe François-Robert Girolami (Franța), care afirma, printre altele: „În *Nabucco*, speranța se ridică din inima și din muzica ce fac umanismul să triumfe”.

Spectacolul s-a derulat în fața unei săli arhipline și a inițiat o acțiune ce se dorește reiterată, și anume apropierea de diversele „bresle” reprezentative ale orașului Craiova, urmărind o fidelizare a prezenței acestora în cele mai importante săli de spectacole și concerte ale orașului. Evenimentul din seara de 31 octombrie a făcut parte din inițiativa numită „Toamna Culturală a Baroului Dolj” și a reunit, în rândul spectatorilor, numeroși membri ai acestei importante societăți profesionale.

Celebrul vers cu care începe *Corul sclavilor* din opera „Nabucco” de Giuseppe Verdi – **Va, pensiero, sull'ali dorate** („Zboară, gândule, pe aripi de aur”) – poate fi considerat un *motto* ideal pentru strategia actuală a Operei Române Craiova. Propoziția ușor eliptică a libretistului Temistocle Solera este un îndemn și totodată un elogiu adus speranței de mai bine, o viziune metaforică solară a aspirației către perfecțiune, a progresului iminent, care coincide cu dorința unanimă de transcendere a echipei noastre artistice.

Cunoscut fiind deja faptul că orașul nostru s-a angrenat de curând în proiectul **Craiova – Capitală culturală europeană 2021**, Opera Română Craiova încearcă să fie în permanență o punte largă către lume, spre viața muzicală internațională. Extrem de bogată tradiție culturală a acestor meleaguri impune căutarea unor noi modalități de promovare a valorilor muzicale autentice, dar și inițierea unor acțiuni tot mai interesante, precum cea menționată mai sus, care să îmbogățească existența noastră spirituală, conferind manifestărilor artistice ample coordonate în contextul cultural european.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL SHAKESPEARE

EDIȚIA a IX-a

CRAIOVA, 23 aprilie - 4 mai 2014
BUCUREȘTI, 26 aprilie - 9 mai 2014

Adresa: FUNDAȚIA W. SHAKESPEARE
TEATRUL NAȚIONAL „MARIN SORESCU” CRAIOVA
str. A.I. Cuza, nr. 11, CRAIOVA, 200585, ROMÂNIA
Telefon: 40-251-41.69.42, 40-251-41.53.63, 40-251-41.82.83
Fax: 40-251-41.41.50, 40-251-41.82.83
E-mail: cvshfest@yahoo.com

Președinte de Onoare: **Radu BELIGAN**
Director fondator: **Emil BOROĞHINĂ**

Director executiv: **ILARIAN ȘTEFĂNESCU** Director asociat: **Silviu PURCĂRETE**
Consilieri internaționali : **Georges BANU, John ELSOM, Ian HERBERT, Maria SHEVTSOVA**
Coordonator relații internaționale: **Iolanda MĂNESCU**
Director al Centrului de Proiecte Culturale ArCuB București: **Mihaela PĂUN**
Director general al Teatrului Național „Marin Sorescu” Craiova: **Mircea CORNIȘTEANU**

Parcă niciodată nu au fost legături mai temeinice 9 decembrie 2013

Emil BOROĞHINĂ

Director fondator al Festivalului Internațional Shakespeare
Vice-președinte al Rețelei Europene a Festivalurilor Shakespeare

Între Baroul Dolj și Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova există o foarte veche și statornică legătură.

Fără a nominaliza pe vreunul, pentru a nu-i nedreptăți pe ceilalți putem afirma că nu este mic numărul unor străluciți avocați care, pe parcursul întregii istorii a Naționalului, de peste 160 de ani, au ocupat fotoliul de director, marcându-i afirmarea.

Sunt membru al colectivului teatrului craiovean de exact 50 de ani, așa că pot spune că vorbesc în oarecare cunoștință de cauză.

Parcă niciodată aceste legături nu au fost mai temeinice și mai necesare ca acum.

În calitate de director fondator al Festivalului Internațional Shakespeare am apelat în câteva rânduri la Baroul de avocați Dolj, la Decanul acestuia, Domnul Profesor Ion Turculeanu, solicitând sprijinul în organizarea ultimelor ediții ale acestei prestigioase manifestări culturale europene, bucurându-mă de fiecare dată de înțelegere și ajutor, Baroul devenind unul dintre sponsorii fideli ai Festivalului, lucru pentru care le sunt dator cu întreaga mea recunoștință, atât membrilor Baroului, cât și domnului Decan Turculeanu.

Invitat la manifestările dedicate evocării unor ilustre personalități ale Baroului Dolj sau din Oltenia, fiind aproape nelipsit în ultimii ani de la organizarea de către Barou a Sărbătorilor Crăciunului și ale Pomului de iarnă, am avut posibilitatea să cunosc nenumărați apărători ai drepturilor oamenilor și m-am apropiat de o parte dintre aceștia.

Am avut, de asemenea, bucuria de a prezenta cu ocazia zilei dedicată doamnelor din avocatură recitalul „Recitindu-l pe Shakespeare”, ceea ce pentru mine a reprezentat o deosebită onoare. Trăiesc cu speranța că acea experiență nu va rămâne una singulară, ci că ea va putea fi repetată.

Nu de puține ori am remarcat printre spectatorii fideli ai Naționalului craiovean pe avocații cunoscuți ai orașului, dar și pe cei tineri, care li s-au alăturat în timp și care le urmează exemplul. Înțeleg că există serioase afinități, căci nu de puține ori pledoaria este și ea o artă de a te exprima în public și de a te face convingător, asemenea actorului de teatru.

Sunt convins că Baroul de avocați și domnul Decan Ion Turculeanu vor fi alături de noi și că ne vom bucura de același sprijin și în organizarea și desfășurarea ediției din anul 2014 a Festivalului Internațional Shakespeare, o ediție care va reuni spectacole realizate de câțiva dintre cei mai cunoscuți creatori ai lumii.

Avocatura și muzica – profesie și pasiune mână-n mână...

Avocat Carmen FLOREA,
Baroul Dolj

Am cochetat de mică cu muzica, la grădiniță, mai apoi la școală... Ajunsesem o mică vedetă. Oriunde mergeam, lumea mă puneă să cânt și îmi făcea plăcere acest lucru. Mai târziu, când am crescut, am considerat că trebuie să dezvolt această pasiune și m-am înscris la Școala Populară de Arte din Craiova, secția canto muzică ușoară. Au început spectacolele, festivalurile, am intrat în lumea muzicii ușoare românești. Cu toate acestea, visul meu de a deveni avocat a primat, în detrimentul pasiunii, și am înlocuit scena spectacolelor de muzică cu sălile de judecată ale instanțelor, loc în care este nevoie de un alt fel de măiestrie, cea a vorbelor. Probabil așa a trebuit să se întâmple, eu mi-am ales calea. Și totuși, nu am scăpat nicio ocazie în a mă manifesta și a împărți cu cei din jur bucuria de a cânta, și când vorbesc de ocazii mă refer la frumoasele baluri organizate în cadrul Baroului nostru în fiecare an, cu ocazia Crăciunului și a zilei de 8 Martie.

Asta până în iarna anului 2012 când, într-o dimineață, Decanul nostru m-a chemat la Barou și mi-a zis că la Balul de Crăciun 2012 dorește să avem și un program de colinde și că mie îmi revine sarcina de a înființa „Corul Baroului Dolj” și de a stabili programul artistic. Grea misiune mi se dăduse! Inițial m-am panicat, pentru că timpul era scurt, mai erau trei săptămâni până la bal și nu știam unde și cum să-i găsesc pe colegii mei care să aibă veleități artistice și să dorească să și le manifeste. Grație colectivului Baroului, am făcut publică intenția noastră prin afișarea anunțului la sediul Baroului și pe site și așa am ajuns ca de Crăciun, la bal, să avem un cor destul de numeros, cu oameni frumoși și entuziaști care și-au rupt din timpul liber și s-au exprimat și prin muzică, nu doar prin vorbe, așa cum facem zi de zi.

Acum avem experiență. Suntem la cea de-a treia manifestare publică și ne pregătim pentru spectacolul de colinde din deschiderea Balului de Crăciun 2013 al avocaților din Baroul Dolj. Sper să avem același succes ca și anul trecut, astfel încât truda noastră să fie răsplătită. Nu suntem profesioniști, iar bucuria de a cânta și de a o împărtăși cu cei din jur acoperă orice imperfecțiune a vocilor noastre. Și mai e un lucru important: mândria că suntem singurul Barou din țară care are un COR... de avocați! Asta dovedește că pasiunile nu se sting niciodată, ci doar așteaptă un semn ca să iasă la suprafață și să se îmbine perfect cu profesia, emanând un alt fel de emoție, de vibrație.

Maria Oprea Defța – un avocat dăruit picturii

Prof. univ. dr. Bianca Maria Carmen PREDESCU
Facultatea de Drept și Științe Administrative,
Universitatea din Craiova

O fire aparent plăpândă, introvertită, cu o voce scăzută și o privire luminoasă, persoană ce se remarcă prin modestie și generozitate, prin vădita plăcere de a aluneca în hăul cunoașterii filosofice și bucuria de a trăi emoția artistică – Maria Oprea Defța a alunecat din lumea lucrurilor certe și a disputelor juridice spre cea a culorii și formelor, a simbolurilor și mesajelor transmise cu dorința clară de a se mărturisi și de a ne arăta care este sensul existenței, văzut prin ochii minții sale. Avocatul Defța s-a dedicat în ultimii ani picturii și o face foarte bine, încât nici nu poți crede că ar fi profesat altceva, pictura fiind pentru ea doar o pasiune.

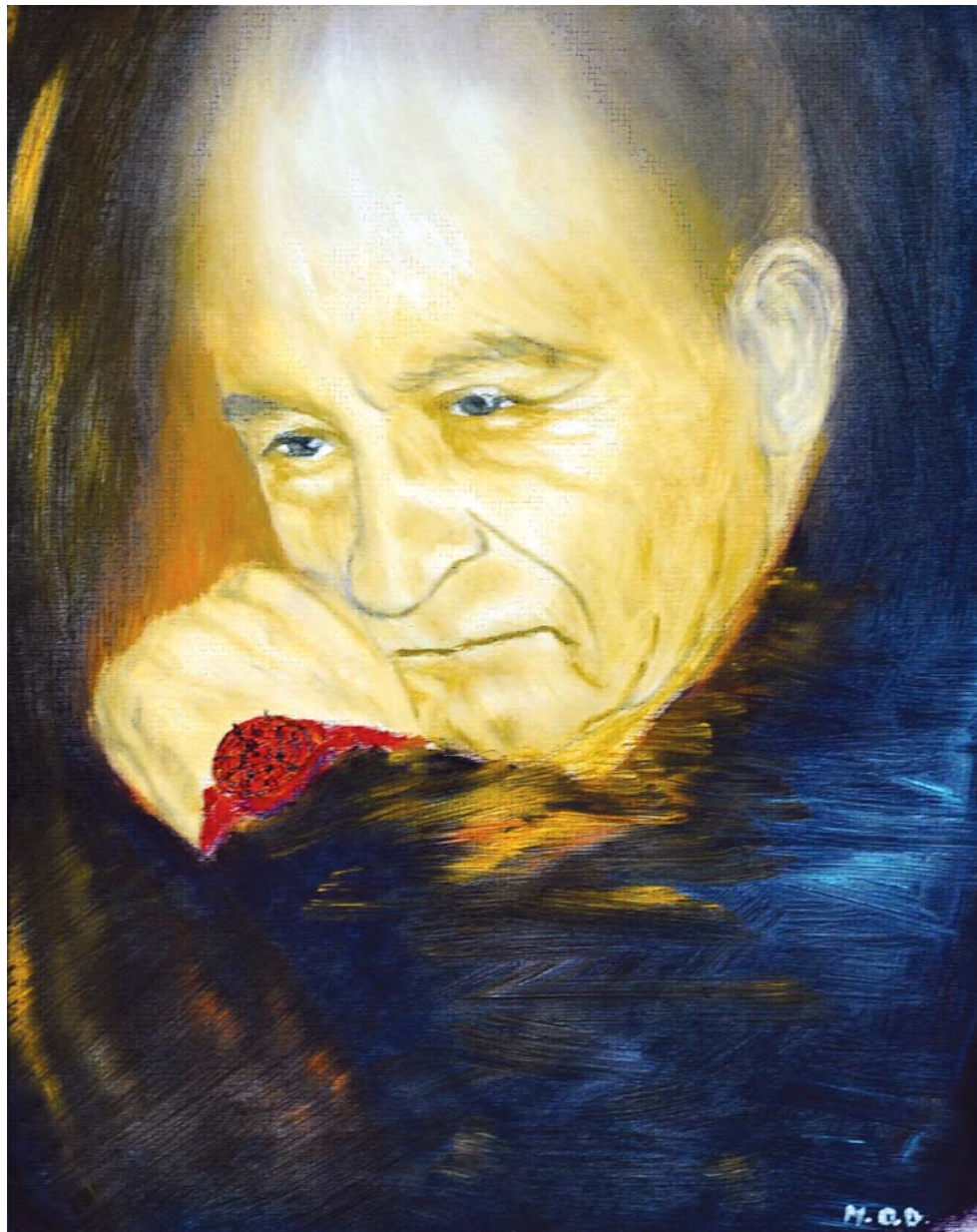
Creația sa este un mesaj despre lume și viață, prin lucrările sale spunându-ți că existența este perpetuă în esență și efemeră în forme, iar copilăria și bătrânețea ne fac să înțelegem cine suntem și rostul nostru pe pământ, că frumosul își trage seva din natură, a cărei imensitate ne copleșește, iar zborul ne duce ființa în infinitul aspirațiilor noastre. Lucrările sale sunt pline de lumină și căldură, de viață și gânduri strigate sau nerostite încă. Lumină și căldură, culoare și forme zămislite din jocul de culori și lumină, viață întruchipată din lumină și culoare. Acest joc și măiestria cu care-l stăpânește te cuceresc.

De la acest om dedicat cunoașterii avem cel mai frumos portret dedicat Omului Octavian Paler, în care mesajul domină desenul fără reproș și culoarea așternută cu mult drag care susține compoziția. Lucrarea te urmărește în gândurile tale și te convinge de nemurirea spiritelor puternice care trăiesc mereu, nu doar prin ceea ce au lăsat posterității ca gândire și creație, ci și prin ceea ce au sădit în sufletul semenilor lor, care-i poartă astfel vii, din lumea ideilor în cea materială, fără sfârșit.

Portretele de copii sunt viață și bucurie redată prin culoare vie și caldă, portretele de bătrâni sunt abur și alunecare insesizabilă în natura fără margini, luminișul este un infinit de pete de culoare ce se topesc în lumină, izvorul este mișcare de lumină și culoare, iar pădurea se întruchipează din foșnetul frunzelor ce își spun povestea vieții fără de sfârșit.

Marea sensibilitate artistică și puterea de a vedea și înțelege frumosul au făcut din avocatul Maria Oprea Defța un pictor și un om al condeiului, ce se exprimă în mod egal prin proză și poezie, prin eseu filosofic. În momentul în care începe să vorbească despre sine devine laconică și rezervată, dar dacă vorbește despre alții se umple de bucuria de a spune ce vede în semenii săi, iar verbul prinde culoare. Când vorbește despre alții este ca și când ar picta: se umple spațiul de culoare și lumină. Asta înseamnă că Omul a început să se exprime doar prin emoție artistică, iar lumea lucrurilor certe a rămas una exterioară.

„Unde ești, copilărie, / Cu pădurea ta cu tot ?”.

E o străină

Avocat Nori COANDĂ
Baroul Dolj

1. Pictat... în ochi o lacrimă,
Pe o pernă, într-o cameră,
Sclipește un obiect pictat
De o străină trist, uitat.
2. Sufletul său, închis în cutie
Viața ei, o dulce copilărie
Inima mea, se zbate în neștire
După a ei sclavă iubire.
3. Ce purta rochie albă
Într-o vineri după-amiază,
Lin, prin păr, vântu-i bătea,
Iară eu priveam la ea.
4. Ochii mei de îndrăgostit,
Ce în viață mi-au sortit,
Să-mi doresc o făptură divină
Ce mereu-mi va fi străină.
5. Mi-a lăsat ca amintire,
Acea frumusețe vie,
Care m-a privit mereu,
Dintr-un tablou în separeu.
6. Astăzi, eu n-o mai privesc,
Ochii mei n-o mai iubesc,
S-a vândut pe trei parale
Unui nimeni... oarecare.